Roj

haftalık haber yorum gazetesi

Yıl: 1 Sayı: 13 2 Eylül 1995

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Dünya kadınları Pekin'de

Kadın Konferansı sürüyor

Kadınlar Pekin'de dünyadaki konumlarını gözden geçirecekler. Konferans nedeniyle dünyayı yönlendiren 100 kadın arasında Türk Başbakanı Çiller ile Kürt Milletvekili Leyla Zana'nın adı tartışılıyor.

● s.6'da

İstanbul MED-KOM'da sergi

Çığlıklarını yutmuş Kürt çocukları

Fevzi Bilge'nin MED-KOM'da açtığı resim sergisindeyim. Ülkemden uzakta bir düşün içindeyim. Kâh bir vadinin yamacında, kâh bir dağın doruğundayım. Ülkemin kırlarında bir gelincik tarlasındayım.

● Selahattin Bulut'un izlenimleri S.9'da

Barışın başına gelen, savaşın başına gelmedi

Türkiye barışı hiç sevmedi

Türk yöneticiler barışı da, barış isteyenleri de hiç bir zaman sevmedi. Bölge ülkeleriyle ilişkilerini hep gergin tutmak, en geleneksel politikası oldu; bu nedenle silahlanmayı sürekli arttırdı, iç sorunları geriye itmeye çalıştı. TC'nin kronik savaş histerisi bugün de yoğunluğundan hiçbir şey kaybetmeden sürüyor.

● S.5'te

Son dünya savaşında faşizmin en ağır ve ilk darbesini Polonyalı Yahudiler yedi. 1939 yılında başlayan 6 yıl süren II. Dünya Savaşı'nın başlangıcı sayılan ve Hitler Almanyası'nın Polonya'ya saldırı günü olan 1 Eylül savaş sonrasında savaşın yıkımını ve barış özlemini anımsatacak gün olarak kabul edildi.

Son dünya savaşında Türkiye savaşmayı değil ama savaştırmayı seçmişti

TC, 'Sovyetleri savaşa sokun' demişti

İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıç günü sayılan 1939 yılının 1 Eylül günü, savaşın bitiminden bu yana Dünya Barış Günü olarak anılıyor. Her Barış Günü kutlamalarında TC yöneticileri, savaşın vahşeti üzerine demeçler veriyor. Oysa belgeler, o günlerde TC yönetiminin özellikle SSCB'nin savaşa çekilmesi konusunda hem İngiltere, hem de Almanya'ya 'tavsiyeler'de bulunduğunu gösteriyor.

İngiliz gizli belgelerine göre İnönü, daha dünya savaşı öncesi günlerde İngiltere'ye "Rusların harpte mutlak yer almaları gerektiğini, aksi halde savaştan sonra hiç dokunulmamış bir Rus ordusunun çok tehlikeli olacağını" söylemişti. Alman gizli belgelerinde de İnönü'nün kendilerine "Rus devinin yenilmesiyle son derece yakından ilgilendiklerini" söylediği belirtiliyor.

● S.5'te

Barış Haftası, her zamankinden daha yoğun barış çağrı ve etkinliklerine sahne oluyor

Barış çığlıkları daha güçlü

Haber Merkezi - Bu yılki Barış Haftası, toplumun değişik kesimlerinden farklı içeriklerde de olsa yoğun barış çağrı ve etkinliklerine sahne oluyor. Cezaevlerindeki onbinlerin barış için büyük eylemi, aydınların başlattığı "Akan kan dursun-Barış için el ele" kampanyası, İsmail Nacar'ın sözcülüğünü yaptığı "Barış, Kardeşlik ve Dayanışma Komitesi"nin barış için bir çağrı metni hazırlayıp imzaya açması ve son olarak açıklanan "Barış Manifestosu". Hafta boyunca sürdürülecek olan etkinliklerin yanı sıra insan hakları savunucuları, siyasi partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri barış mesajları yayınladı.

'Savaşa esir olmayalım'

İnsan Hakları Derneği(İHD) Genel Başkanı Akın Birdal, 1 Eylül Dünya Barış Günü'ne bir çok ülkede savaşla girildiğini belirterek, "Savaşa esir olmayalım" dedi. Birdal, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a bir telgraf çekerek, TBMM'yi barış için olağanüstü toplantıya çağırmasını istedi.

● Devamı s.11'de

'Vicdani red'e ceza

Ankara Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yargılanan savaş karşıtları, son sözlerinde 'Vicdani Red' haklarını kullandıklarını belirtiler. Şair Safa Fersal, "Şiddet insanı cesede dönüştürme yetisidir" dedi.

● S.11'de

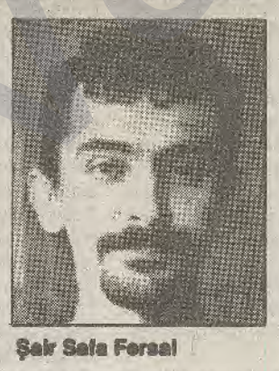

Şair Safa Fersal

Barış Manifestosu kamuoyuna açıklandı

Halkların umudu savaş değil

Haber Merkezi - İstanbul Pera Palas Oteli'nde 31 Ağustos günü biraraya gelen Petrol-İş Sendikası eski Başkanı Münir Ceylan, İHD Genel Başkan Yardımcısı Ercan Kanar ve bağımsız milletvekili Melik Fırat ortak imzalı Barış Manifetosu'nu basına okudular. Manifestoda imzası bulunan yazar Yaşar Kemal, toplantıya katılamadı.

Yazar, sanatçı ve gazetecilerin yoğun ilgi gösterdiği toplantıda okunan manifestonun ardından, söz alan imzacılar, barış istemlerinin artık eyleme dönüşmesi gerektiğini söylediler.

Münir Ceylan, yazılan düşüncelerin açıklanması zor bir ortamda yaşandığını belirterek, "Barışı savunmak savaştan geçiyor. Kendi dar odaklarımızda barışı bölük pörçük savunuyoruz. Barış güçlerinin dayanışması, ortak bir platform gerekli. Türkiye'de barış kavgası bitmeyecek. Bizler barışın teminatıyız. Kavga sahipsiz ve adressiz değil. Bu ortak adreste toplanalım, barış cephesini yığınsal bir noktaya getirelim" dedi.

● Devamı s.11'de

PKK, KDP'ye saldırdı

PKK'nin gerekçe olarak gösterdiği hiçbir nedenin, Güney Kürdistan'da böyle bir saldırıyı gerçekleştirmesini haklı çıkarmaya yetmediğini belirten birçok Kürt parti ve hareketi, Güney Kürdistan'da ortaya çıkan ulusal mevzilerin tüm Kürt halkına ait olduğuna dikkat çekti. Bu mevzilerden, sadece sömürgeci devletlerin rahatsız olduğuna vurgu yapılırken, ulusal kazanımlara zarar verecek ve sömürgeci devletler için yeni fırsatlar yaratacak çatışmalara son verilmesi istendi.

● S.11'de

Gazeteciye gözaltında infaz

Polis, Seyfettin Tepe'nin iç çamaşırlarıyla, hücresindeki mazgal demirlerine kendisini astığını iddia ederken, Tepe'nin ağabeyi Tayyip Tepe, kardeşinin boynunda elle yapıldığını sandığı boğma izeri gördüğünü belirterek, olayı "infaz" olarak değerlendirdi. Gazete avukatları ise, yeniden otopsi yapılmasını istediler. Tepe, Özgür Gündem muhabiriyken 28 Temmuz 1993'te polis tarafından kaçırılarak öldürülen amcasının oğlu Ferhat Tepe'nin yanına gömüldü.

● S.3'te

Sağmalcılar Cezaevi'ne polis komplosu

Songül İnce'yi gözaltına alan polisler, İnce'ye en kısa zamanda Sağmalcılar Cezaevi'ndeki tutsaklara saldırı olacağını söyledi. İnce polislerin, ziyarete gidenleri rahat bırakmayacaklarını, diledikleri ziyaretçiyi gözaltına alacaklarını açık açık ifade ettiklerini belirtti. Songül İnce, emniyetteki işkenceli sorgusunda polislerin, Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik hazırladıkları senaryoyu kendisine doğrulatmaya çalıştıklarını aktardı.

● S.3'te

- Tarımda, karasabana zorunlu dönüş var S.4'te
- **Chirac gençliğinde anti-nükleerciymiş** S. 6'da
- Zarok û edebiyata zarokan R. 8'
- **Vesair ya da şair olmak** S. 9'da
- Ho Chi Minh yaşıyor S. 12'de

Arapça bilmeyen vatandaşlıktan çıkarılıyor

Kürtler Suriye'nin bağımsızlık hareketini aktif olarak desteklediler. Fakat, Fransızlar gittikten sonra Kürtler üzerindeki politik baskılar artmaya başladı. Kürtlerin dernek kurma, Kürtçe yayın yapma gibi hakları da ellerinden alındı. 1962 de Suriye hükümeti yaptığı özel bir seçimle 120 bin Kürtü vatandaşlıktan attı. Daha sonra iktidara gelen Baas-Partisi Kürt köylerine zorunlu boşaltma politikası uyguladı ve buralara Arap aşiretlerini yerleştirdi. Baas Partisi döneminde Kürtler üzerindeki politik baskı daha da katmerleşti. Suriye anayasasına göre Suriye'de sadece bir ulus vardır. Hâlâ Suriye'de Kürtçe'nin basım ve yayında kullanılması yasaktır.

● S.12'de

Roj

Yine "xwekujî"

KDP ve YNK arasında sürüp giden çatışmaların İrlanda'daki görüşmelerden sonra durmasının ardından, bu kez PKK'nin KDP'ye saldırması ile G. Kürdistan'da gerçekleşmesi beklenen barış ve istikrar ortamı üstelik bizzat Kürtler tarafından bir kere daha sabote edilmiştir.

PKK'nin saldırısını haklı göstermek için ileri sürdüğü gererekçeler, değişik zamanlarda değişik çevrelere yıllardan beridir yönelttiği bildik suçlamaların ötesine geçmemekte ve hiçbir şekilde bu saldırıyı mazur göstermeye yetmemektedir.

Kim ne derse desin, bütün "sıradanlığı" ve dehşeti içinde ortada çırılçıplak bir "xwekuji" (kendini öldürme) olayı durmaktadır: 21. Yüzyıla merdiven dayayan insanlığa ortaçağ değerlerinin bile gerisinde kalan ilkel bir akıl ve kültürle karşılık verilmesi gibi son derece dramatik bir varoluş kıskacında bulunmak Kürtlerin müstahakı değildir.

Körfez Savaşı ile birlikte ortaya çıkan bir sonuç olarak ülkemizin Kuzey ve Güney'indeki süreçlerin reelpolitika bakımından giderek birleşmesi ve artık ayrılamayacak düzeyde içiçe girmesi Kürtler için çok büyük avantajlar barındırmasına rağmen, bu durum 1992'deki "kardeş kavgası"yla başlayan daha sonra KDP-YNK çatışmalarıyla devam eden ve bugün de PKK-KDP çatışması biçiminde süren düşmanlıklar nedeniyle yeterince değerlendirilememiştir.

● Devamı 11. sayfada

Kürtler'in autodestructionu

Mehmet MÜFİT

Kürt halkı bugün kendi kendisini yıkmayla karşı karşıyadır. Onun gerçek yıkımı düşmanlarından değil kendisinden gelmektedir. Böylece o, dıştan gelen yıkımlara karşı kendisini silahsızlandırmıştır. Bu durumuyla Kürt halkı Ortadoğu'nun "gayya kuyusu"na yuvarlanmaktadır. Kürtler tarihlerinin hiçbir döneminde bu ölçülerde ne bugünkü fırsatları yakaladılar ne de Autodestruction'u yaşadılar. Kürt halkı iç yaşamında tam bir dram yaşamaktadır. Dört bir yana dönüyor, dönüyor ama bir çıkış yolu da bulamıyor.

PKK, 26 Ağustos'ta Güney Kürdistan'da 15 Ağustos Atılımı'nın 12. yılında "Güney Hamlesi" gerçekleştirdiklerini kamuoyuna açıkladı. Bu "hamle" KDP'ye karşı girişilen askeri bir harekat özelliğini taşıyor.

Güneylilerin "bu noktaya gelinmesinde" rollerinin olduğu, buna göre 30-40 yıldan beri içine girdikleri ilişkiler, devrimci yurtsever güçlere karşı olumsuz tavırlar içinde olmaları A.Öcalan'a göre, başlatılan "atılımın" temel etkenlerinde birisi sayılmıştır.

Yine, PKK'nin "kurtarılmış bölge" yaratmasını, güneyde örgütlenmesini, engellediklerini, 1992 savaşı ve TC ile içine girilen ilişkiler, Dublin toplantısında sınır güvenliğini sağlayacaklarını söylemeleri başka nedenler arasında sayılmıştır.

Harekatın amacı ise şöyle açıklanmaktadır: Güney ve Kuzey'i birleştirmek, Güney'de "halkın demokratik federasyona gitmesi", oradaki "güçlerin cephesel birliğini oluşturmak", "devrimci bir parlamentoda devrimci bir hükümete yol açmak" ve "özellikle KDP-YNK arasındaki çatışmalara son vermek". Ayrıca "TC'nin olası Musul-Kerkük senaryolarına meydan vermemek". Ve bu "atılım" A.Öcalan tarafından ikinci bir 15 Ağustos atılımı olarak lanse ediliyor. Bunun, Güney'de "yeni bir devrim tarihinin başlangıcı"olduğu da söylenmiştir.

Herşeyden önce, bu "hamle"nin Güneyli güçler arasında barış görüşmelerinin başladığı ve karşılıklı ateşkesin yürürlüğe girdiği günlere denk gelmesi ilginçtir. Acaba bu bir tesadüf müdür? 1992 çatışmaları da, Kürt Federe Hükümeti'nin ilanından 5 gün sonra patlak vermişti. Belli ki ortada tezgahlanıp yürürlüğe konulan bir durum var.

Güneyli iki güç KDP ve YNK, Dublin'de anlaşma masasına oturarak yeniden uzlaşmak ve barış yapmak istiyorlar. Hangi yurtsever Kürt bunun kötü bir şey olduğunu iddia edebilir? Evet, dış güçlerin özellikle de ABD emperyalizminin bölgeye yönelik hesapları gereği arabuluculuk yapması ve ulusalcı güçlerin kendilerinin biraraya gelme kabiliyetlerini ortaya koyamamaları üzücüdür. Ama sonuçta Kürtlerin kendi aralarında anlaşmaya varmaları, kan dökülmesine son vermeleri olumludur. Tam da bu ortamda PKK, KDP'ye savaş açarak devreye giriyor!? Yoksa PKK, Güneyli güçlerin çatışmalarının son bulmasına mı karşı? Hangi yurtsever Kürt çok yönlü yıkım yaratan bu çatışmalardan yana olabilir ki?

Sömürgeci bölge devletlerinin, halkımızın iç çatışmalarını bütün tarih boyunca hep kışkırttıklarını hangi Kürt bilmez? Güneydeki elverişli koşulları dağıtmak için dört sömürgeci rejimin nasıl hummalı bir şekilde çalıştıkları, Türkiye, Suriye ve İran'ın üçlü zirvelerde bir araya gelerek anti-Kürt cephesi oluşturup, Federe Kürt Hükümeti'ni yıkmaya uğraştıkları doğru değil midir? Güneylilerin ve bütün ulusalcı güçlerin bir araya gelerek birlik olmalarına ilk karşı çıkacakların bu devletler olduğu bilinmiyor mu? Bu takdirde neden Güney'e savaş açılıyor? Öne sürülen gerekçelerin hepsi doğru olsa bile, bu, savaşı haklı çıkarabilir mi?

Öne sürülen gerekçeler hiçbir yurtseveri ikna etmiyor.

Her şeyden önce Kürt ulusalcı güçlerin kendi aralarında çatışmaları yanlıştır. Ulusal Kongre çalışmalarının bu çatışmalardan etkilenmeyeceği söylenmektedir. Gerçekten öyle mi? Şiddetin ve silahın kullanıldığı, yurtsever kanının aktığı koşullarda Ulusal Kongre çalışmaları nasıl etkilenmiyor? Ve nasıl Ulusal Kongre toplanıyor? Ulusal Kongre'nin toplanmasının ilk şartı ulusal güçler arasındaki düşmanlığın ve karşıtlığın ortadan kalkması ve diyalog yolunun açılmasıdır.

Aslında ulusalcı güçlerin kendi aralarındaki çatışmaları, ulusal birlik ve ulusal kongre şartlarını ortadan kaldırıyor. Bugüne kadar ulusal birliğin tek tek parçalarda ve Kürdistan genelinde kurulmasını engelleyen bu tür çatışmalar ve düşmanlıklar değil midir? Kimse halkını kandırmaya kalkışmasın, çünkü inandırıcı olmuyor.

Esasında PKK'nin başlattığı "güney hamlesi" ulusal birliği de, Ulusal Kongre'yi de fiili olarak engellemektedir. Birliğin önünde esas engel olanlar, bahanesi ne olursa olsun bu çatışmaları yaratanlardır. Çatışmalı bir ortamda ne birlik olur, ne de Ulusal Kongre toplanır.

"İkinci 15 Ağustos Atılımı"nın bir başka Kürt gücüne karşı yapıldığı gözönüne alınmalıdır. Peki bu "atılım", Güney'in hangi derdine derman olacak? 92'de olduğu gibi yurtsever Kürt kanının akıtılması dışında, hangi sorunu çözecektir? İddia edildiği gibi, Güney'de yeni bir süreç başlamamıştır, klasik ve tarihsel handikapın sıradan bir tekrarı gerçekleşiyor. Bu tekrarla, Güney ve Kuzeyin birleşmesi başlamıyor, varolan düşmanlık ve güvensizliklere yenisi ekleniyor. Birleşik Kürdistan kültürü ve bilinci köreltiliyor. Parçalar arası birlik yerine, parçacı siyaset pekişiyor. Özünde bu çatışmalar "kardeş kavgası"dır. Fakat böyle tanımlamak doğru değildir artık; bu çatışmalar Kürtlerin "autodestruction"udur, yani kendi kendisinin yıkımıdır, imhasıdır. Bu gerçeği görmeyen ulusalcı güçler Kürt halkını da davasını da yıkmaya devam edeceklerdir.

Güney'de KDP ya da YNK'ye rağmen yeni bir iktidar kurmaya kalkışmak Kürt halkının cesetleri üzerinde yürümekle mümkündür. KDP-YNK çatışmaları, ulusalcı güçlerin birbirini dışlatamaya çalışarak tek başlarına iktidar olamayacaklarını yeterince kanıtlamıştır. Bu gerçeğe rağmen PKK, Hewler'de iktidar yolunu nasıl açıyor? Hangi halk desteğiyle bunu yapacaktır? Güney halkımız KDP ve YNK arasında yıllardır süren iç çatışmalardan bıkmıştır, yorgun düşmüştür. Bu yüzden o, iç barış istiyor, kardeşlik, bağımsızlık ve özgürlük istiyor, ülkesini yeniden kurmak istiyor. Yoksa, PKK'nin Güneyli güçlere karşı başlattığı savaşı halk destekleyemez. Çünkü o, her şeyden önce Kürtler arasındaki savaşa karşıdır.

Gerçekçi olmak gerekiyor; KDP imha edilemez, buna yeltenmek de yanlıştır zaten. Dıştalamaya çalışmak, imha etmeye kalkışmak yerine uzlaşmak, somut bir stratejide birleşmek, diyalog yoluyla sorunların çözümünü istemek dışında başka bir seçenek yoktur.

Ne var ki bölge devletleriyle içine girilen ilişkiler, genel geriliğimizin yanısıra bu çatışmaların esas zeminini oluşturmaktadır. Ve fazlasıyla yine kanıtlandığı gibi Kürtler arası her savaş, ulusalcı güçleri bölge devletlerine daha da mahkum etmekte, daha çok işbirliğine zorlamaktadır. Bu, çatışan bütün taraflar için böyledir. Zaten dikkat edilirse bölge devletleriyle ilişkileri olan güçler çatışmaktadırlar. En tehlikeli planlar da bu devletlerle ilişkiler neticesinde pratiğe geçebiliyor.

Peki bu 'kendi kendisini yıkma' Kürtlerin kaderi midir? Ehmedi Xani'den bu yana yürürlüktte olan bu "kader" değişmeyecek midir? Halkımızın politik yaşamını, düşüncede ve davranış biçiminde belirleyici tarzda değiştirmek zorunludur. Kürtlerin "çarereşi"sine bir yol bulmak şarttır. Buna ancak devrimci alternatifler önayak olabilir. O halde, sabırla gerekli alternatifi kurmak dışında başka bir seçenek yoktur. Bu seçenek hali hazırda ortaya çıkmadığı için, Güneydeki savaşa son verilmesi çağrılarının da fazla bir etkisi olmuyor. Karamsarlık değildir bu, gerçeğimiz böyledir. Bu bakımdan, yapılması gereken bir an evvel yapılmalıdır.

Avrupa ile bütünleşme ve Kürt sorunu

Hasan ASGAR

Asla değiştiremeyeceği anti-demokratik yapısı ve yüzyıllardır egemen olmuş, Asyatik gelenek ve özelliklerin mirasçısı olması yüzünden ancak hayallerini kurabildikleri Avrupa ile bütünleşme çabalarının, bu kez de Kürt/Kürdistan sorunu nedeniyle boşa çıkacağı gerçeği sömürgecileri bir bilinmezliğe doğru sürüklemektedir. Aslında, sorununda Kürtler'in bir azınlık olarak haklarından söz edilmesi noktasına gelinmiş olsa da, Avrupa'nın Kürt sorununu çeşitli bölgesel ve uluslararası çıkar ilişkileri ve güç dengelerini hesaplayarak ve tümünü de Avrupa merkezli olarak değerlendirerek bir kez daha tarihin labirentlerinde bırakmak istediği açıktır. Ne var ki, bu kez, esasen Kürtler'in önlenemez bir hale gelmiş bulunan özgürlük mücadelesi karşısında gerileyerek ama yine de ulusal haklarının bir inkarı olarak sorunu "insan hakları ve demokratikleşme" sorununa indirgeyerek bunu gerçekleştirmek istemektedir.

Ancak, özellikle bu çerçeveye sıkıştırılarak da olsa sorunun, Avrupa Birliği'ne alınması şöyle dursun, fiili sonuçlarının zaten yaşanmakta olduğu Gümrük Birliği'ne alınmada bir engel olarak değerlendirilmiş, hiç olmazsa bu yönlü kimi adımların atılmasının istenmesinin sömürgecileri nasıl akıl almaz tepkiler vermeye sürüklediğini görmek dikkat çekicidir. Hiç kuşkusuzki bu tepkiler ancak sömürge ve sömürgeci ilişkisi içerisindeki bir özgürlük olarak, gerçekte varolanın nasıl kabaca inkar edildiği temelinde kavranmasıyla yerli yerine oturtulabilir. Bu bakımdan, bu tepkilerin yetmiş yıllık inkarcı politikalarında gösterebilecekleri en küçük bir değişimin bile Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin mantıksal sonuçlarını hızla gündeme sokabileceğinden kaynaklandığı artık kimse için sır değildir. Dolayısıyla, kimi üst perdeden açıklamalarla da ifade edildiği gibi, tam da bu noktada, eninde sonunda Kürt ulusal haklarının tanınması anlamına gelecek veya ister istemez bu yönlü sonuçlanabilecek birşeyler yapmaktansa "Avrupa ile yolların ayrılması"nı tercih eder gibidirler.

Ne var ki, tam da burada görünen ardındakini aradığımızda, sömürgecilerin asıl açmazlarını burada yaşamakta olduklarını ve yine birkaç yüzyıldır gündemde olan ve Cumhuriyet'le birlikte hızlanan Batı ile bütünleşme çabalarını sürdürmekten vazgeçemediklerini görürüz. Çünkü, varolan siyasal, iktisadi ve jeo-stratejik konumu bunu zorunlu kılmakta, dünyanın içinde bulunduğu bölünmüşlük koşullarından derinlemesine etkilenerek bunu hayati bir sorun olarak algılamak durumunda kalmaktadır. Ama, özellikle Kürt sorunu nedeniyle asla yerine getiremeyeceği gereklerin dayatması nedeniyle de bir basit daire içinde kalmaya mahkum olduğunu ve bu durumun ise eninde sonunda öldürücü hal alabileceğini görmekte ve bu nedenle de hırçınlaşmaktadır.

Dünyanın belli başlı güçleri arasındaki ilişkiler, Avrupa Birliği, NAFTA ve Asya-Pasifik ülkelerinin oluşturmakta olduğu ekonomik bloklar ve bu bloklara dahil ülkeler arasında zamanla gelişecek olan siyasal işbirliği gibi faktörler, dünyayı giderek iki kutuplu olarak şekillendirecek gibi gözükmektedir. Böyle bir dünyadaki Türkiye'nin NAFTA ve Asya-Pasifik eksenlerine dahil olması her şeyden önce coğrafi konumu nedeniyle mümkün değildir. Zaman zaman sanki çok önemli bir seçenekmiş gibi bir şantaj aracı olarak öne sürdükleri Ortadoğu ülkeleriyle bir blok oluşturulması kimi çok iyi bilinen nedenlerle hem mümkün değildir ve hem de gerçek çıkarlarıyla uyum içinde değildir. Orta Asya coğrafyasına hakim olması ve bu coğrafyada bloklaşmaya gitmesi ise, Rusya'nın Karadeniz işbirliği anlaşmasındaki Türkiye'yi ciddiye almaz tutumundan da izlenebileceği gibi, yine Rusya engeli yüzünden de olsa gerçekçi olmaktan çok uzaktır.

Demek ki, neresinden bakılırsa bakılsın, tüm güçlük ve Kürt sorunu gibi açmazlarına karşın ve zaten Avrupa ve ABD ile olan binbir bağların zorlamasıyla Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşme hayali ekseninde çabalaması bir zorunluluktur. Gümrük Birliği'ne dahil olması süreci içinde büyümesi olası ekonomisi ve giderek Avrupa ile benzeştirmek zorunda kalınacak siyasal ve kurumsal yapısı veri olarak alındığında şimdilik çok belirleştirmek zorunda kalınacak siyasal ve kurumsal yapısı veri olarak alındığında şimdilik çok belirsiz de olsa ileriki bir tarihte Avrupa Birliği'ne dahil olması tek seçeneği olarak kalmaktadır. Yine Kürt sorununun ve yükselmekte olan emekçi halkların muhalefetinin kanla bastırılması için geçici bir süre için de olsa başvurmak zorunda kalabileceği dış dünyayla mutlak bir izolasyon durumunda bile hiç kopamıyacağı tek seçenek budur.

Ama, bu durumda da, sadece Gümrük Birliği'ne kabul edilmesiyle bile Kürt sorunu ve Kürdistan'ın konumu açısından bazı değişimlerin gündeme gelebileceği ve en azından, zaten uluslararası bir karakterde olan sorunun doğrudan Avrupa'nın bir sorun haline geleceğini de görerek ürkmektedir. Çünkü, aslında sömürgecilik gibi insanlık dışı bir sistemin asıl kaynağı ve Kürtler karşısında da boğazına kadar suça batmış olan Avrupa'nın bu durumda kendi rasyonellerini dayatmak zorunda kalabileceğini ve özellikle Avrupa kamuoyunun gitgide Kürtler'in ayrı devlet kurma hakkı yönünde şekillenmesinin zorlamasıyla da tutumunun farklılaşabileceği olasılığını da hesaplamaktadır.

Şimdiye kadar bir Ortadoğu olarak algılanan ve özellikle böyle tutulmak istenen ve dolayısıyla bölgeyle ilişkin ölçütler esasında kalınarak tavır takınılan Kürt sorununa bir kez de bu nedenle artık dört sömürgeci ülke bağlamında bakılamayacağı gibi, giderek genelde bir Kürt ulus ve ulusu olmaktan doğan kaçınılmaz haklarının gerçekleşmesi çerçevesine girileceğinin kaçınılmazlığını görebilmektedir. Çünkü, giderek farklılaşmakta ve aynı zamanda oturmakta olan dünya güç dengelerinin özellikle Ortadoğu'daki koşulları etkilemeden nihai sonuçlarına ulaşamayacağı açık olmaktadır. Ama, artık kesinlikle hesaba katılması gerekli olan Kürt ulusal dinamiği gözetilmeden, de, buradaki koşullarının istenildiği gibi şekillendirilmeyeceği de açıktır.

Çeçan û împaratoriya hîn li dar

Silêman ALÎ

Di ferhenga siyasî ya însîklopedîyê de, mirov dikare bixwîne: "Împêrî, (împaratorî) sîstemeke siyasî ye, bi ewletiya hukmê merkezî yê sert; teşkîlatên coxrafî, etno-netewî û admînistratîv-wîlayetî yên cûre-cûre, li ser bingehê pêwendiyên metropol-kolonî, merkez,der û dora welêt (provînsî),merkez-komar û qezayên netewî, dighîne hev. Bi têgihiştina împaratoriyê ve bikarananîna hukm bi serî ji merkezekî tenha, girêdayiye".

Heya destpêka sedsala 20'an li cîhanê gelek împerî hebûn, ji wan ya Osanî, birîtanî, Rûsî û hwd. Şerê cîhanê yê yekemîn împaratoriya Osmanî ya mezin çal kir, şerê duwemîn jî dawiya ya Berîtanî û ên mayî anî. Lêbelê qedera împaratoriya Rusî bi cûreyekî din het. Piştî serketina Bolşevîkan împaratoriyê navê xwe guherî û di şerê dudan de û berî wê, erdin din ji bi ser împaratoriyê navê xwe guherî û di şerê dudan de û berî wê, erdin din jî bi ser ve kirin, mîna her sê deletên rexê Baltîkê, çar giravên Kûrîlê û Kalînîngrad.

Guhaztinên dêmokrat ên mezin, ku li cîhanê qewimîn û bi encama wan gelek dewletên netewî li ser xerîtê peyda bûn, dara-dara di ber împêratoriya Rusî re derbas bûn. Gava "Yekîtiya Komarên Sovyetên Sosyalîst (YKSS)" ji hev ket û dewsa wê komarên netewî ava bûn, çend perçên wê împêriya kevn û hin perçên nuh, ku Stalîn standibûn, rizgar û serbixwe bûn. Lê ne hemû.

Pirsek tê kirî, gelo çi ferqa miletên Qazax, Êston û Ozbek jimiletê Çeçan yan Teter heye? Bersiv; ferqa wan tenê ew e, ku stalîn û berşivdarên Sovyetê qedera wan miletan ne hev çarekirin. Qazaxîstan ji Rûsya yê birrîn komarek sovyetî ye cuda, lê Çeçaniya bi Îngûşêtiyayê ve kirin û navê herduyan kirin" komara Çaçan-ingûşî ya otonomiya Sovyetiya Sosyalîst" di çarçiva Rûsya federal de.

Tiştên Çaçaniya û Rûsiyayê digihînin hev tenê zora çeka û qewet e û helbet qanûn û peymanên navnetewî ne, ku li "heqê Rûsyayê" mikur tên di yebûna erdê we de û wî heqî diparêzin. Belê tiştê wan hedu miletan j hev dûr dixn pitirîn, ew jî zian e ol e, kûltûr e, tenga (sewiyet) rûhî û civakî ya herdû civatan e û dawiya dawî fergên gêografî û xweristî ne jî. Di nerîna min de, hîna sedemekî di î heye, ji dehê salan de di dilan de peyda bûye û asê bûye, jî hestê nk û kînê ye dijî hevdu, ji her du aliyan ve.

Piştî jiyana çend salan li vî welatî, min fêm kir, ku ji bo mirovê Çeçan Rûs dijminê bêîman û gawir in, welatê wî yê azadîhiz degir û talan kirine, miletê wi qir kirine,serok û mêrxasên wî gulle kirine û h.w. Eve di nerîna min de behana wê cirra Çeçana ya zirt û nexweş, li Çeçaniya jî li derveyî wê jî bi Rûsan re. Pirs pirsa heyfhilanînê ye.

Di bîrewerîya RÛsî de, sûretê mirove Çeçan, sûretê "mêrkujê zirt û sert û zalim e". Wisa zabitê qeyserî; şaîrê Rûsê navdar M.Lêrmontov di helbestek xwe de salixê wan daye û nuha jî Rûs wisa difikirin. Nimûnê berçav ji vê saîkolojîa han re, ew tade û zora, ku ev serê du salane, li Moskoyê, dighê porreaşn, bê ku tu kes yan û rêxistinên mafparêz dengê xwe li dijî wê zulmê hildin.

Hukumdarên Rûs, bi destê polîs û cendirme leşkerên û birrekê ji prêssa xwe, tevger û lebata dikin, dihêlin mirovê Çeçan û hemû "reş" bi xwe bihesin mîna kes û welatdaşên dereca duda. Xaleke balkêş e, saîkolojiya împêrator diyar û kişif dike. Ji alîkî ve heqê kesî tune ya ji Federasiya RÛsî derkeve û ji bo parastina vî pirînsîpî hêz bikartê. Ji alîyê din ve nahêlin li ba miletên mayî hestê wekheviyê peyda bibe, ku xwe bibînin xwedî di "welatê xwe de", û ji bo ev nehiştin jî dom bike dîsa qewet bikartê.

Porê min jî mîna ê Çeçan û Tetre û adêgî... û h.w. reşe , loma jî heroj ez bi kêmanî û bêmafiya van miletên "reş" li Federasiya Rûsiya yê dihesim. Li paytexta vî welatî, di dikanê de, di metro de, li cadê... tenê li ser bingeha rengê por, mirov ji aliyê polîs, OMON (cendîrme) û leşkeran ve têne sekinandin, saxkirin û li dekûmentên wan tên meyzandin. Wê gavê bi sedan mirovên Rûs jî, li vî bajarê pirmiledt, di her ne derbas dibin û çavê rik û şik û kînê li wan dinêrin. Hinek ji rêwiyan xwe nagrin û ne hindik caran "reş", gotinên; "tifû. welatê me ganî kirine" dibihîzin. irinsîpên mirovatî û medeniyetê çar abi xwîn û zorê di porbiêmên netewî de, tucarî qebûl nakin, vîn û westeka milet di ser her tiştî ne digirin, helbet gava vîn tadê li vîna miletekî mayî neke. Û ya herî girîng ew e, ku ta qezenca ekonomîk ya siyasî, ne hêjaye ewqas xwîna rijîyayî (û ya hîna di pêşerojê de wê birije). ev pirînsîpana-nexasin piştî herifîna gelek sînorên kevnî bêedalet, ku ji gna berê mabûn, û ev xwîna li Çeçanyayê herikî û diherike gotinên Pêxember Muhemed (silav û nimêja xwedê lêbe) tûnin bîra min "jinberdan (telaq) herî ne xweş e li ber dilê Xwedê". Veqetîn ji jiyana bêrehetî tevhev çêtire, naxasim, ji hevketina Yekîtyia Sovyet, Yagoslaviya, Çikoszlovakiya, Etyûpiya... pirinsîpê "yekîtiya xaka" dewletê kir têmek vekirî. Li Rsyayê ji nûha piştî vî şerî, di baweriya min de, ji veqegitînê pêva çarek din tune ye.

Divê mirov ji bo dîrok û rastiyê bibêje, ku veqetandina Çeçanya ji Rûsayê ji Çeçana re xisar û, çomkî tecrûba van çend salên dawî piştî herifandina ""Yekîtiya Sovyêt"ê îsbat kir di nimûnê piraniya dewletên nûava de bê çiqasî gerandina kar û barê dewletê ji daezrandina wê çetintir e. Di baweriya gelek pisporan de heger miletê Çeçan (û ew miletên çiyayî yên li rex wî) bi rewş û sewiyeta xweya civakî û siyasî û kûltûrî ya nizim û bi sergemî û şervaniya xwe ye çiyayî ji Federasyia Rûsiya ya nizim û bi sergemî û şervaniya xwe ye çîyayî ji Federasiya Rûsîya yê derkeve, xêrek mezin bi Rûsan dike. çoimkî ev milet bê şer nikarin bisekinin. Hîna berî dused salan hukmata Osmanî xeysetê van êl û eşîrên çiyayî hêm kiriba, loma jî ew ji xwe re, mîna askerê bi pera, bikaranîn. Ew memlaketên li hawîrdora împêratoriyê ji Tûrkan re bûbûn hem şûr û hem mertal dijî miletan, a heya nuha neviyên wan li gelek dewletên Rojhilata navîn dimînin û jêre dibêjin Çerkez û Çeçan, apanê van Çeçanê îro ne.

Lê dîsa jî heq heq e. Divê sîstema siyasî li ser tu miletî neyê ferzkirin, çimkî tenê heqê milet heye sîstêma xwe ya siyasî bibijêre û deyne. Sîstêma bi zorê hatiye danîn û parastin jî, wekî ferhanga zanîstî îsbat dike, gereke biherife û têkeve zembîla gemeara dîrokê.

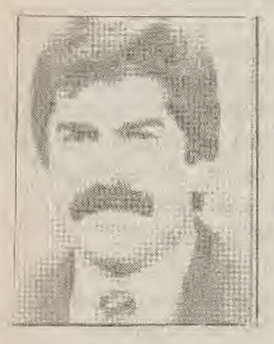

Biz kızıl güneşin çatlattığı toprakları, kanlarıyla sulayan halkın çocuklarıyız.

Halkımızın yiğit evladı, **Metin ÖZDEMİR** ve **Mehmet SİNCAR**'ı saygıyla anıyoruz.

İzmir HADEP İl Örgütü adına
Y.K.Ü. Şerif KARAKURT

Yayın dünyasının ve Türkiye'nin yurtsever aydınlarından **Hadi OLCA**'yı kaybettik. Ailesine ve tüm dostlarına başsağlığı diliyoruz.

MED- KOM
(Medya Bilim Kültür Organizasyon Merkezi) Çalışanları

OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN... OKURDAN...

Olağanüstü Hâl dansı

Hani renkli basının tatil için yer verdikleri sayfaları bilirsiniz; beşyıldızlı otel, deniz, kum, stres atabileceğiniz dinlenme olanakları vs... Yani cendereye alınmış, soluk almayı güçleştiren ekonomik kaygılarla dolu yaşam alanlarında uzaklaştırmak için yine burjuvazinin pisliğinde yüzmeyi tatil olarak öneriyorlar.

Ülkesinde ayrı kalan, özlemini çektiği uzaklaştırılmış ve merak edenlere Dersim'den bahsedeceğim.

Ben tatilimi Dersim'de geçirdim. Bu kararı aldığımda kararımı değiştirmem yönünde telefonlar aldım.

Yaşam koşullarının sınırlandırıldığını, güneşin doğuşunu ve batışını seyretmeye izin vermediğini biliyordum.

Ama herşeye rağmen, gezilmesi, soğuk sularının içilmesi, temiz havasının tenefüs edilmesi gereken ve yeşilin her tonunu görebileceğiniz doğa güzellikleri alanıdır Dersim. Ve birde onurlu ve mücadeleci ruha sahip insanların diyarıysa mutlaka gidilmesi gerekir.

Anamın buğday başaklı ellerini yüzüme sürmek için çok hasret çekmiştim.

Özlemim gözyaşları dökmemi değil, asileşen yüreğim beni Dersim yoluna koydu.

Evet "vatan bir bütündür" naralarını atanlar bölmüşler bile. Sınır kapısında geçtiğini zannedip eşyalarında gümrükten. Tabi biraz da vahşice eşyaları karıştırıyor, insanlık dışı bir karşılama yapıyorlar. Eğer yabancı yani yöre halkından olmadığını farkederlerse nazik davranmaya çalışıyorlarsada gözlerindeki nefreti saklayamıyorlar.

Tıpkı yollardaki dinlenme tesisleri gibi karakollar kurulmuş. Mola vermek yerine olağanüstü hal arama ve sorgusu veriyorsun.

Gideceğiniz yer köy ise, yani alışveriş yapabileceğiniz ve köyünüzün bakkalı dahi kapatılmışsa birer kilodan fazla gıda maddesi alamazsınız. Değişik gıda maddelerinin toplamı 10 kg mı geçmeyecek şekilde olması lazım. Ama ayda bir 25 kg un götürebilirsiniz. Köyde günlük ekmeğini ayda bir sefere mahsus götürdüğün 25 kg. unla karşılayabilmek zorundasın. Ailen kalabalık ise bu kg yine değişmiyor.

Çocuklarıda sevindiremiyorsun, çünkü hepsine alabilecek kadar şeker ve çikolota götüremiyorsun. Olağanüstü hal ambargosu onlarada konulmuş. Ama silah atıklarından kendilerine oyuncak ve oyun seçebiliyorlar. Hani gece kar yağar da sabah kalkıp kartopu oynanılır ya şu a ise sokakta geçe yağan kurşunları toplaya biliyorsun.

Evet yakılan evler, yıkılan binalar, yaşamını yitiren insanlar ve günü birlik yaşamını devam ettirenler. Göçe zorlananlar, işkence görenler, failleri belli ama kabullenmeyen cinayetler.....

Bu yöne gitmek istiyen insanların dikkatine; beraberinizde kitap, gazete, kaset, fotograf makinası, fazla yiyecek ve giyecek almamaları, çıkış yaptıkları yerden izin belgesi almaları yollardaki aramalarda biraz daha kolay geçmenizi sağlayacaktır ve güvenlik görevlilerini rahatlatacaktır. Yaşam koşullarını demokratik ülke anlayışına sığdıramayıp "bu ne yaman çelişki" ana diyeceksiniz.

Açlıkla yüzyüze kalan, barınacak konutları olmayan insanlar yaz mevsimin sefalet içinde geçiriyorlar. Devlet "kışın sonu bahardır, buda gelir bu da geçer" halayında.

Kısacası demokratikleşmenin ve çağ atlamanın damdan dama atlamak olarak göreceksiniz.

Ülkede beş yıldızlı otelleri değil, ay yıldızlı kampları göreceksiniz. Tercihiniz oradaki taş ve üstü toprakla örtülü evlerde geçirmek olsada, mutlaka ay yıldızlı karakollarda gezdirirler sizi (bu da misafirperverlikle olsa gerek)

Hani dört mevsimi birden yaşadığımız güzel vatanımız varya, Dersim'de aynı ayın içinde dört mevsimi yaşıya bilirisinz.

Bir yandan bahçenizde yemyeşil bir alan varken, çiçek açmış ağaçları görürken, tepelerde kimyasal madde ile yeşili sarıya dönüştüren ağaçları ve yakılmış ormanları görebilirsiniz.

Tıpkı batıdaki metropoller gibi Dersim'de gece gündüz birdir. Biçimsel olarak farklıdır sadece. Havai fişekler yerine silahlar gecenin karanlığını dağıtıyor. Bomba sesleriyle durmadan yerinizde hareket edersiniz. Bu da olağanüstü hal dansı.

Zelal Dersimi

Lêbûrîn:

Xwendevanên hêja; di jimara rojnameya me "Roj"ê ya bûrî, di quncika "Okurdan" de, nivîsa ku bi sernivîsa "Hevalên hêja" bû ya hevalê M. Can Azbay bû. Ji ber sebebek teknîkî îmza wî derneketibû. Em ji hevalê M. Can Azbay û xwendevanên xwe dawa lêbûrînê dikin.

Roj

ABONE KOŞULLARI

ADI :

SOYADI :

ADRES :

6 aylık : 750.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.500.000 TL. / 150 DM
Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adıgüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul
TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73
Fax: 530 65 58
Avrupa İçin
F. Gözler- Deutsche Bank / Köln
Konto: 2166791
BLZ: 37070060

Kapatılan *Yeni Politika* gazetesi muhabiri Seyfettin Tepe gözaltında işkenceyle öldürüldü

Gazeteciye gözaltında infaz

Gözaltında öldürülen ve "intihar etti" denilen Seyfettin Tepe'nin ağabeyi Tayyip Tepe, kısa bir süre gördüğü kardeşinin boynunda ciddi bir iz olmadığını, ancak elle yapıldığını sandığı boğma izlerini gördüğünü belirtti. Yeni Politika gazetesi imtiyaz sahibi Necati Taniyan konuyla ilgili açıklamasında, "Barışı konuştuğumuz bu günlerde, kirli savaşın sürmesinden çıkarı olan iktidarı gaspetmiş savaş suçluları ve onların kanlı ortakları, barışı savunan bir gazeteciyi daha işkenceyle katlettiler" dedi.

Haber Merkezi - *Yeni Politika* gazetesi Batman muhabiri Seyfettin Tepe gözaltında gördüğü işkenceler sonucu yaşamını yitirdi.

Bir süre önce mahkeme kararıyla kapatılan *Yeni Politika* gazetesi Batman muhabiri Seyfettin Tepe'nin cenazesi, gözaltında bulunduğu Bitlis Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nce ailesine teslim edildi.

Polis, Seyfettin Tepe'nin iç çamaşırlarıyla, hücresindeki mazgal demirlerine kendisini astığını iddia ederken, Tepe'nin ağabeyi Tayyip Tepe, kardeşinin boynunda elle yapıldığını sandığı boğma izeri gördüğünü belirterek, olayı "infaz" olarak değerlendirdi.

Gazete avukatları ise, Tepe'nin gördüğü işkence sonucu yaşamını yitirdiği kanısının güçlü olduğuna dikkat çekerek, cesedin Adli Tıp Merkezi'ne götürülerek, yeniden otopsi yapılmasını istediler.

İstanbul yerine Bitlis'e götürdüler

Batman Emniyet Müdürülüğü Terörle Mücadele Şubesi'ne bağlı ekipler 22 Ağustos günü *Yeni Politika* Batman Bürosu'na baskın düzenlediler.

Polisler Seyfettin Tepe ile birlikte büroda bulunan Batman temsilcisi Ramazan Ötünç ve muhabir Aydın Bolkan'ı gözaltına aldılar. Aynı günün akşamı Ötünç ve Bolkan'ı serbest bırakan polisler, "Seyfettin İstanbul polisi tarafından aranıyor. Bu nedenle onu İstanbul'a göndereceğiz" dedi. Ancak polisler, bu yönde tutanak hazırlamalarına rağmen, Tepe'yi 26 Ağustos günü Bitlis'e götürdü.

Kardeşlerinin gözaltına alındığını öğrenen Tayyip ve Burhan Tepe, birkaç kez şubeye gittiklerini ve Seyfettin'le görüştüklerini belirtti. Tayyip Tepe, "Burhan ile birlikte sık sık gidip ona yiyecek götürüyorduk. 29 Ağustos günü saat 20.00 sıralarında polisler eve geldi ve 'kardeşin iç çamaşırlarıyla kendini astı" dediler.

Bunun üzerine saat 22.00'de yine Burhan ile birlikte emniyete gittik. Kardeşimin cesedini bir salona getirmişlerdi. çok kısa bir süre onu gördüm. Fazla bakmama izin vermediler" dedi.

Tayyip Tepe, kısa bir süre gördüğü kardeşinin boynunda ciddi bir iz olmadığını, ancak elle yapıldığını sandığı boğma izlerini gördüğünü belirterek, "Boğulmuş olsa da kardeşimi kendisi değil, onlar boğdu" diye konuştu. Seyfettin Tepe'nin cenazesinin daha sonra Bitlis Devlet Hastanesi'ne götürülerek otopsi yapıldığını belirten Tayyip Tepe, otopsi sonrası hazırlanan raporun ise kendilerine gösterilmediğine dikkat çekti.

Otopsi yeniden yapılsın

Gazete avukatları Adalet Bakanlığı'na başvurarak, Seyfettin Tepe'nin gözaltında işkencede öldürülmüş olduğu kanısının güçlü olduğunu belirterek, otopsinin yeniden yapılmasını istedi.

Tepe'nin iç çamaşırlarıyla hücre demirlerine kendisini astığı iddiasının inandırıcı olmadığını belirten avukatlar, bakanlığa yaptıkları başvuruda, Tepe ailesinin polis tarafından sürekli tehdit edildiğine de dikkat çekerek, Tepe'nin kesin ölüm nedeninin anlaşılması için cesedinin Adi Tıp Merkezi'ne getirilerek otopsinin yeniden yapılmasını istedi.

Öte yandan Tepe ailesi, Bitlis Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli Şükrü adlı polisin sık sık DEP Bitlis İl Başkanı ve aynı zamanda Ferhat Tepe'nin babasını kastederek, "Amcanız Zübeyir ile ilişkilerinizi keseceksiniz. Yoksa biz keseriz" diye kendilerini tehdit ettiğini belirterek, Bitlis Cumhuriyet Savcılığı'na polisler hakkında suç duyurusunda bulundu.

Ferhat'ın yanına gömüldü

Seyfettin Tepe'nin cenazesi 30 Ağustos günü sabah saatlerinde hastane morgundan alınarak, aile mezarlığında Ferhat Tepe'nin yanında toprağa verildi. Seyfettin Tepe'nin amcasının oğlu olan Ferhat Tepe de *Özgür Gündem* gazetesinde muhabirlik yaptığı sırada, 28 Temmuz 1993'de Bitlis'te sivil polisler tarafından kaçırılmış, cesedi 4 Ağustos'ta Hazar gölü kıyısında bulunmuştu.

Barış Haftası dolayısıyla 31 Ağustos günü Pera Palas otelinde, Barış Manifestosu'nun okunduğu sırada dağıtılan *Yeni Politika* imtiyaz sahibi Necati Taniyan imzalı açıklamada, "Barışı konuştuğumuz bu günlerde, kirli savaşın sürmesinden çıkarı olan iktidarı gaspetmiş savaş suçluları ve onların kanlı ortakları, barışı savunan bir gazeteciyi daha işkenceyle katlettiler" denildi. Bütün gazetelere konuyla ilgili bilgi vermelerine rağmen iki gazete dışında hiç bir gazetenin olaya yer vermediğini belirten Taniyan şunları söyledi:

"Biz *Yeni Politika* olarak, bundan önce *Özgür Gündem* ve *Özgür Ülke* gazetelerinin de yaptığı gibi egemenlerin bu kanlı savaş oyununu bozmak için bütün gücümüzle çalıştık ve gazeteci arkadaşlarımızın katledilmesinden, binalarımızın bombalanmasına, gazetelerimizin sudan gerekçelerle kapatılmasına kadar uzayan acı bedeller ödedik. Son olarak gazetemiz *Yeni Politika* MGK'nın emriyle kapatıldı ve arkadaşımız Seyfettin Tepe, işkencede vahşice katledildi. Ama bütün bunlar bizi yıldırmadı, yıldırmayacak."

İHD Genel Sekreter Yardımcısı Nazmi Gür, Tepe'nin işkenceyle öldürülmesi üzerine yaptığı açıklamada, Türkiye'de işkence yoktur diyenlerin artık yüzünün kızarması gerektiğini belirterek, insanlık onurunun işkenceyi yeneceğini söyledi.

Yeni Politika gazetesi Batman muhabiri Seyfettin Tepe, Bitlis Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltında gördüğü işkence sonucu yaşamını yitirdi.

Yazacağız... Susmayacağız...

1 Temmuz 1968'de Bitlis'de doğan Seyfettin Tepe, *Özgür Gündem*, *Özgür Ülke* gazetelerinin İstanbul, Ağrı, Adana, Antep bürolarında görev yaptıktan sonra, son olarak *Yeni Politika* gazetesinin Batman bürosunda çalışıyordu.

Seyfettin Tepe, amcasının oğlu Ferhat Tepe'nin öldürülmesinin ardından hazırlanan "Bizim Ferhat, bir cinayetin anatomisi" adlı kitapta Ferhat için şunları yazmıştı:

"Sen ülkenin seyrine doyamadığın dağlarını seyrederken, bana cezaevinde söylediğin gibi yer değiştirmiştik. 'Bir zamanlar sen ordaydın, ben burda; şimdi ben burdayım sen ordasın' sözlerini hatırladım. Sen ülkenin dağlarını seyrederken ben senin yaptığını, bıraktığın yerden alanlardan biriyim. Ta ki senin yanına gelinceye dek, senin yaptığını bildiğim gibi ben, bizler de susmayacağız... Yazacağız... Bizden sonra kalemlerimizi alacak nice yiğitler olacak ülkemizde.... Yazacağız....Susmayacağız..."

Kamu çalışanlarından sürgüne tepki

Adana Kamu Çalışanları Sendikaları dönem sözüsü Kamuran Karaca, Tüm-Bel-Sen Adana Şube Başkanı Ali Akıncı'nın Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından Feke Belediyesi emrinde görevlendirilmesini "Değerli Eleman Görevlendirmesi" değil bir sürgün olduğunu söyledi. 28 Ağustos günü Adana Eğitim-Sen Şubesinde Kamu Çalışanları Sendikaları adına bir açıklama yapan dönem sözcüsü Kamuran Karaca, seçimle işbaşına gelenlerin demokratik yöntemleri kendileri için kullanmadıklarını bildirdi. Ayrıca Karaca, "Tüm-Bel Sen Adana Şube Başkanı'nın Feke Belediyesi'nde görevlendirilmesinin Değerli Eleman Görevlendirmesi değil, hak alma mücadelesinin önüne çıkarılan yeni bir engelleme çabasıdır, yani sürgündür" dedi. Eğitim-Sen, Tüm-Bel Sen, Tüm Sosyal Sen, Sağlık Sen, Yapı Yol Sen, BTS, Emek Sen, Tüm Maliye Sen, Tüm Haber Sen, Sosyal Hizmet Sen, Tüm Sağlık Sen, Genel Sağlık-İş ve Asim-Sen adına açıklama yapan dönem sözüsü Kamuran Karaca, arkadaşları Ali Akıncı'nın görevinin takipçisi olacaklarını da vurguladı.

Ot toplayan köylülere gözaltı

Hakkari'nin Bay köyünde önceden biçtikleri otlarını toplamaya giden köylüler gerillalara yardım ve yataklık yaptıkları gerekçesiyle devlet güçlerince gözaltına alındı. Hakkari'nin 3 kilometre dışındaki Bay köyüne 26 Ağustos günü baskın düzenleyen Hakari Dağ Komando Tugayına bağlı askerler, köy dışında önceden biçtikleri otları toplayan Hamit Çiftçi, Yakup Çiftçi, Ömer Çiftçi, Tahir Bal, Hakan Beyter ve Hasan Beyter isimli köylülerle, Ali isimli köy çobanını gözaltına aldı. Gözaltına alınanların sorgu için Hakkari Dağ Komando Tugayı'na götürüldükleri bildirildi. Bay köyünün gerillalara yardım ve yataklık yaptığı gerekçesiyle sık sık basıldığı, köylülerin şimdiye kadar defalarca gözaltına alındığı belirtildi.

Son olarak Leman Çelikaslan'ın yaşadığı olayı aktarmasıyla 'gözaltında tecavüz'e protestolar yoğunlaştı

'Sokakta, sorguda tüm tecavüzlere hayır'

Tecavüz olaylarında tecavüz edenin değil, uğrayanın suçlu görüldüğüne değinen kadınlar, tecavüze uğrayanın ifadesinin delil sayılmasını istediler. Gündelik hayatta, şiddet, taciz ve tecavüzler yaşandığını belirten kadınlar, devletin de kendisini tehdit eden herkese karşı tecavüzü, yine bir aşağılama, sindirme, cezalandırma aracı olarak kullandığını söylediler.

Haber Merkezi - Gözaltında tecavüz, sürekli gündeme gelen bir olay. Son olarak Leman Çelikaslan'ın gözaltındayken yaşadığı tecavüz olayını kamuoyuna aktarmasıyla tekrar gündeme oturan "gözaltında tecavüz", bir daha tekrarlanmaması için çeşitli eylemlerle yine gündemde. Leman Çelikaslan'a tecavüz edenlerin yargılanması için eylemler ve tecavüzleri protestolar sürüyor.

İnsan Hakları Derneği(İHD) Ankara Şubesi, acil eylem çağrısı yaparak, TBMM, TBMM İnsan Hakları Komisyonu, İçişleri, Adalet ve Devlet Bakanlıklarına faks çekme eylemi başlattı.

İHD Ankara Şubesi'nin fakslanmak üzere hazırladığı Acil Eylem Çağrısı metninde şöyle deniyor: "Ben, işkencenin ve tecavüzün insanlık onuruna bir saldırı olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle, gözaltındaki işkence ve tecavüz uygulamalarına son verilmesini istiyorum.

Kadınlar: Devlet kendisini tehdit eden herkese karşı tecavüzü, cezalandırma aracı olarak kullanıyor.

Leman Çelikaslan'a yapılan işkence ve tecavüzün tarafsız ve önyargısız soruşturmasının yapılmasını, suçluların yargılanarak cezalandırılmasını istiyorum."

26 Ağustos günü Ankara Yüksel caddesinde Tüm Sağlık- Sen, Emekçi Kadınlar, BSP ve HADEP tarafından basın açıklaması ve telgraf çekme eylemi yapıldı. Adli Tıp Kurumunun, cezaevi yetkililerinin, İnsan Hakları Bakanlığı'nın duyarsızlığından dolayı kınayan eylemciler, bu olayın takipçisi olacaklarını söylediler.

Açıklamada, Çelikaslan'ın işkence gören ve tecavüze uğrayan ilk kadın olmadığı vurgulanarak, "Leman'ın yaşadıkları devrimci, demokrat, yurtsever insanlara sistemli olarak yapılan, belgelenmesi ve kamuoyuna duyurulması da sistemli olarak engellenen bir uygulamadır" denildi.

Pek çok tecavüz olayında olduğu gibi gözaltında tecavüzlerin mağdurlar tarafından dile getirilemediği kaydedilen açıklamada, bu durumun tecavüz uygulayanlara cesaret verdiği belirtildi. Saldırıda bulunanların teşhir edilmesi, yargılanması ve tecavüz olayının ortadan kaldırılması için sıra beklemeden seslerin yükseltilmesi istenen açıklama, şöyle devam etti;

"Bosna'da Sırpların Boşnak kadınlara uyguladığı tecavüzü politik malzeme olarak kullanan sistem, tecavüzü ülkemizde muhaliflerini yıldırmak, susturmak ve yoketmek amacıyla sistematik olarak uygulamaktadır. Bu gün Kürtlere karşı yürütülen savaşta, savaşın bir parçası olarak sürmektedir."

İstanbul'da ise 30 Ağustos günü Galatasaray Postanesi önünde yapılan basın toplantısı sonrası, Çelikalan'a dayanışma kartları gönderildi.

Boyunlarına astıkları "Tecavüze uğrayanın ifadesi delil sayılsın", "Bu utanç senin değil, teşhir et" yazılı dövizlerle toplanan, BSP İl Kadın Birimi, DDP İl Kadın Komisyonu, 8 Mart Kadın Platformu, Azadi Kürt Kadın Grubu, Minerva Kadın Grubu, Martı Kadın Grubu ve Özgür Kadın Dergisi'nden bir grup kadının yaptığı açıklamada, "Ailedeki, sokaktaki, sorgudaki, savaştaki tüm tecavüzlere hayır" denildi.

Tecavüz olaylarında tecavüz edenin değil, tecavüze uğrayanın suçlu görüldüğüne değinen kadınlar, tecavüze uğrayanın ifadesinin delil sayılmasını istediler. Gündelik hayatta, şiddet, taciz ve tecavüzler yaşandığını belirten kadınlar, şunları söyledi:

"Bunların tümü erkek egemen düzenin bizi sindirme, cezalandırma ve itaat ettirme aracı. Bir de devletin uyguladığı zorun bir parçası olan tecavüzler var.

Devlet de kendisini tehdit eden herkese karşı yine bir aşağılama, sindirme, cezalandırma aracı olarak kullanıyor. Bunun son örneklerinden birini Ankara Terörle Mücadele Şubesi'nde bir Kürt kadını yaşadı.

Leman, yaşadıklarını yazarak duyurduğu için bir çok örneğinin yaşandığını bildiğimiz bu tecavüzlerden bir yenisi açığa çıkmış oldu. Bizler Leman'ın yanındayız.

Bize göre bu tecavüz devletin erkek egemen, cinsiyetçi, her türlü insan haklarını çiğneyen ve ırkçı bir saldırısı. Bu tecavüz aynı zamanda sürdürülmekte olan savaşın uzantısı. Leman, tecavüze uğrayan yüzlerce Kürt kadından yalnızca biri."

Çelikaslan'ın yaşadığı tecavüz için Mehmet Ağar hakkında suç duyurusunda bulunacaklarını açıklayan kadınlar, herkesi imza vererek bu suç duyurusuna katılmaya çağırarak, iletişim kurmak isteyenlerin, (0 212) 258 57 65'i arayabileceklerini belirtiler.

Yedi gün sonra muayene

Leman Çelikaslan 21 Temmuz günü Terörle Mücadele Ekiplerince Ankara'da gözaltına alınmıştı. Oniki gün gözaltında kalan Çelikaslan, bu süre içinde elektrik, askı, küfür, hakaret, elle ve ağızla cinsel tacize maruz kaldı. Bir gece ormanlık alana götürülen Çelikaslan, burada çıplak bir şekilde ağaca bağlanarak ayaklarına kurşun sıkıldı. Aynı gece, emniyette kapatıldığı odada üç polisin saldırısına uğradı. Bu saldırılar sonucu makat ve vajinal kanama başladı. Raporla yaşadıklarını belgelemek isteyen Çelikaslan Cezaevi Adli Tıbba başvurdu. Cezaevi, Adli Tıbba sevkini geciktirdi. Adli Tıbbın, kadın doktor olmadığı gerekçesiyle muayeneyi reddetmesi üzerine, Zekai Tahir Burak Doğumevine sevkedildi. Muayenesi geciktirilerek, hastaneye yedi gün sonra götürülen Çelikaslan'ın, polis gözetiminde yapılan muayenesi sonucunda bakire olduğunu ifade eden bir rapor verildi.

Sağmalcılar Cezaevi'ne polis komplosu

İstanbul'da gözaltına alınan Songül İnce, emniyetteki işkenceli sorgusunda polislerin, Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik hazırladıkları senaryoyu kendisine doğrulatmaya çalıştıklarını aktardı.

Haber Merkezi- Sağmalcılar, medyanın dilinden düşmeyen bir cezaevi. Sık sık gazete manşetlerinde ve TV'lerde, "Sağmalcılar eğitim kampı", "Cezaevinde silah bulundu" türünden haberler yayınlanır. Hemen ardından cezaevi müdürleri ve savcıları tarafından yalanlanan, aslı olmadığı açıklanan haberleri medya ısrarla sürdürür.

Cezaevlerindeki tutsaklara saldırmak için bahane olarak kullanılan bu tür haberlerin kaynakları merak konusuyken, polis de Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik olarak senaryo kurmaktan geri kalmıyor. Son olarak, Sağmalcılar Cezaevi C-1 koğuşunda tutuklu bulunan Songül İnce, gazetelere bir mektup göndererek, polisin Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik senaryo hazırladığını anlattı.

Senaryo hazırlanıyor

12 Ağustos günü gözaltına alınan Songül İnce, emniyetteki işkenceli sorgusunda polislerin, Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik hazırladıkları senaryoyu kendisine doğrulatmaya çalıştıklarını aktardı.

İnce, "cezaevinden talimat alarak eylem yaptıkları, cezaevinden yönetildikleri" türünden ifadelerin polislerin kendisine zorla imzalattığını belirtti.

Polislerin, kendisine ve Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik olarak hazırladıkları komploda ısrarlı olduklarını vurgulayan İnce, kendisinin cezaevine hiç gitmediğini öğrendiklerinde, 'Bu cezaevine hiç gitmemiş, ne olacak şimdi?' dediklerini ifade ederek şöyle devam etti:

"Kendi aralarında tartışmaya başladılar. Ve senaryoyu sağlamlaştırmak için, ifadeyi değiştirerek, cezaevine benim yerime başka biri gidiyormuş gibi yeniden düzenlediler.

"Kurgularını tamamlayabilmek için de benim yerime cezaevine giden kişi olarak, aile dostumuz olan ve cezaevindeki yakınlarını, hemşehrilerini arada bir ziyaret eden Zerif Balçık'ı seçtiler. Onu da gözaltına alarak, aynı içerikte asılsız bir ifadeyi zorla imzalattılar."

'Dilediğimiz ziyaretçiyi gözaltına alırız'

İnce, polislerin yazılı ifadeyle yetinmediğini, senaryolarını inandırıcı kılmak için 19 Ağustos'ta gözaltına alındığı yere götürüldüğünü ve daha önce zorla imzalattırılan ifadeyi, burada işkence ve ölüm tehdidiyle tekrarlatarak kamerayla kayıt yaptıklarını anlattı.

Zorla imzalatılan ve işkence ve ölüm tehdidiyle videoya çekilen ifadelerin hiçbir doğruluğu olmadığını kaydeden İnce, şunları söyledi:

"Bunlar, Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelik provakatif saldırı hazırlıklarının bir parçasıdır. Polisler, en kısa zamanda Sağmalcılar Cezaevi'ndeki tutsaklara saldırı olacağını ve o zamana kadar ziyarete gidenleri rahat bırakmayacaklarını, dilediklerini ziyaretçiyi gözaltına alacaklarını açık açık ifade ettiler. Sağmalcılar Cezaevi'ne yönelecek her türlü saldırıya karşı bütün kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyorum."

Askerler ot ve ağaç yaktı

Ali ACAR

HAKKARİ/Roj- Hakkari'nin Bervar bölgesinde 25 Ağustos günü operasyona çıkan Dağ Komando Tugayı'na bağlı askerlerle Giravyan aşiretine mensup korucular, karşılarında gerilla göremeyince çevredeki otları ve ağaçları yaktı. Askerlerle korucular geçen yıl boşaltıldıktan sonra yakılan Kutranı (Ördekli), Evkanıs (Sütlüce), Şimuinis (Kaymaklı), Orite (Doğanca), Şêvin (Çaltıkuru), Gundjuri (Yukarıköy), Yabanıs (Kuşlu) ve Uranıs (Akbulut) köylerinin ceviz, elma, armut, söğüt, kavak ağaçlarını, bu yıl otlatılmasına ve biçilmesine izin verilmeyen tüm otlarını yaktı.

Hakkari'nin Bervar bölgesinde ot ve ağaç yakan devlet güçlerinin yanında Guranıs köyünün eski korucuları da yer aldı. Aldığımız bilgilere göre, Guranıs köyündeki çok sayıda meyva ağacı ve diğer ağaçlarla otlar askerler tarafından Guranıs köyü korucularına yaktırıldı. Askerlerin korucu-lara, "burası size ait siz yakacaksınız" dediği korucuların da bu emre uyduğu belirtildi.

Zarar çok büyük

Bölgedeki otlar ve ağaçların yakılması sonucu meydana gelen zararın yaklaşık 800 milyar lira olduğu belirtildi. Boşaltılan Kutranıs köyünün eski korucubaşısı A.K., köylülerin her yıl buralarda yaklaşık olarak 600 bin bağ ot biçtiğini, 8 köyün yakılan otunun 4 milyon 800 bin bağ civarında olduğunu açıkladı.

Bir bağ otun 50 bin lira olduğu gözönüne alındığında, bunun da toplam 240 milyar lira ettiğini söyleyen korucubaşı A.K., sözlerine şöyle devam etti:

"Çoğunluğu meyva ağaçlarından oluşan yakılan ağaçların da yaklaşık 600 milyar lira değeri vardı. Ceviz ve elma, köylülerin gelir kaynağının başında gelir. Köylüler her yıl ceviz ve elmadan milyonlarca lira gelir sağlardı."

Ekonomist Mustafa Sönmez, savaşın ekonomiye yansımasını değerlendirdi:

Silahların susması ve vergi reformu şart

Mustafa Sönmez: Kamu açıkları ve dış açıklar, geçtiğimiz yıl büyüme negatif düzeye düşürülerek, bu ateş söndürülebildi. Nüfusu bu kadar hızlı büyüyen ve istihdama bu kadar ihtiyaç olan bir ülkede büyümeyi negatif düzeye indiremezsiniz. Bu fokur fokur kaynayan bir tencerenin ağzını kapatmaya benzer.

Aysel SAĞIR

İSTANBUL- Ekonomik sistem yapısal ve dönemsel sorunlarla cebelleşirken, Barış Haftası nedeniyle OHAL'deki savaşın ekonomiye yükü yine gündeme geldi. Ekonomik sistemin yaşadığı çıkmazın en önemli nedenlerinden biri olarak, savaş gösteriliyor.

Sistemin kendi yapısal sorunları da sistemin başına bela oluyor. Savaş ve yanlış ekonomik kararlar, emekçi kesimin aleyhine bir durum sergilerken, bütün bunların faturasını da yine bu kesimler ödüyor. Savaş, enflasyon vb konular hakkında ekonomist Mustafa Sönmez ile görüştük.

Devletin savaşa ayırdığı ödeneğin ekonomi üzerindeki etkisi nedir?

-Ekonominin '94 yılında zirveye ulaşan bunalımında devlet harcamalarının önemli bir yeri oldu. Devlet harcamaları içinde de Doğu ve Güneydoğu'da sürdürülen savaşta askeri harcamaların önemli bir payı var. Bölgede kullanılan malzeme, personel donanımı, koruculara ödenen maaşlar OHAL'de büyük meblağlara ulaştı. Bütün bunlar devlet harcamalarını öngörülen hedeflerin üstüne tırmandırdı.

Savaş gibi ölü bir alana yatırılan kaynak, ekonomik yapıya nasıl yansıyor?

-Devlet harcamaları, devlet gelirleriyle özellikle vergilerle karşılanmayınca önemli kamu açıkları ortaya çıktı. Bu politikaların yanısıra, ithalat ve ihracat arasındaki farktan kaynaklanan dış açık da büyüdü. Böylece kamu açığı ve dış açık, ekonomik krizin zirveye ulaşmasına yolaçtı.

Dış açıklarda da askeri malzeme ithalatının önemli bir payı var; silah, askeri taşıtlar vs. İthalat rakamında bu harcamaların payı var. Açıkların neden olduğu yüksek oranlı enflasyon, bu savaşın sürdüğü bölgeye ikinci bir darbe vurmaktadır. Savaş koşulları bölgede ekonomik istikrarsızlık, bölgeden sermaye ve işgücü göçünü de hızlandırmaktadır. Bu da bölgenin gelişme dinamiklerini köreltmektedir.

Savaşa aktarılan kaynak, başka alanlara aktarıldığında ne tür pratik yararlar olur?

-Askeri harcamalar verimsiz harcamalardır. Bu anlamda bütün vergi mükelleflerini yük altına sokar. Bu harcamaların yerine, istihdam yaratacak, üretimi arttıracak alanlara yayılabilecek yatırımlar tüm ülke yurttaşlarına yarar sağlar.

Ayrıca silahların susması bölgede yeniden üretimin canlanması, yatırım şartlarının doğması bölgeye, bölge dışından yatırımcı gelmesi, göçün durması, sermaye transferinin durması gibi olumlu gelişmelere imkan sağlar.

Yaşanan ekonomik kriz, kamu alanına nasıl yansıyor?

-5 Nisan Kararları'ndan sonra krizi önlemek için bir dizi tedbir alındı. Bunların başlıcaları, kamu açıklarını azaltacak tedbirlerdi. Kamu yatırımlarını sürdürmek, kırtasiye harcamalarını azaltmak, kamu işçi ve memurlarının maaşlarını düşürmek, harcamaları kısıcı başlıca önlemler oldu. Ancak bütün bunlar yapılırken askeri harcamalara bir kısıtlama getirilmemesi, katlanılan diğer fedakarlıkları işlevsiz kıldı. Kamu açıkları bütün tedbirlere rağmen, ciddi tehdit olarak ortada duruyor. Askeri harcamalarda dikkate değer bir azalma sözkonusu olmazsa, kamu açıklarında da, dolayısıyla enflasyonda da önemli düşüşler beklenmemelidir.

Ne tür çözümler gerekiyor?

-Kamu ve dış açıklarda, geçtiğimiz yıl büyüme negatif düzeye düşürülerek, bu ateş söndürülebildi. Nüfusu bu kadar hızlı büyüyen ve istihdama bu kadar ihtiyaç olan bir ülkede büyümeyi negatif düzeye indiremezsiniz.

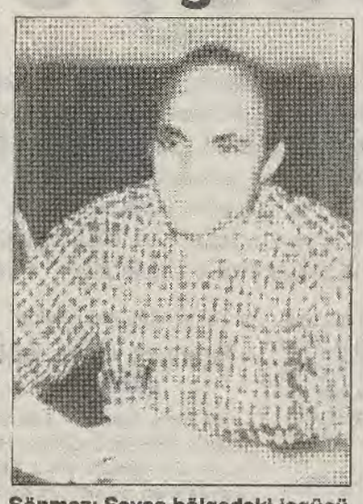

Sönmez: Savaş bölgedeki işgücü göçünü de hızlandırıyor.

Bu fokur fokur kaynayan bir tencerenin ağzını kapatmaya benzer. Bunun için sanayileşme ve yatırımların arttırılması gerekir. Gerçek tasarruflarla birlikte, kamu kaynağının vergilendirilmesi gerekir. Adil vergi reformu ve sanayileşmenin ivme kazanması şart.

Barış, su, ekmek, hava...

Ali ÖNCÜ*

Türkiye toplumu tarihinin en kritik ve bunalımlı dönemlerinden birini yaşıyor. Krizin boyutları toplumsal yaşamın bütün alanlarını kuşatmaya almış. Toplumsal gelişim sosyal patlamalara varabilecek boyutlarda. Bunun ana nedeni, toplumsal barışın yapısal gereklere uygun bir biçimde ve demokratik tarzda tahsis edilmemiş olması.Bugün dünyanın bir çok bölgesinde olduğu gibi Ortadoğu coğrafyasında ve özellikle üzerinde yaşadığımız bölgede, trajik bir insan panoraması yaşanıyor olmasında, toplumsal barışın önünü tıkayan sistemin bütün temelleriyle sorgulanmamış olmasının büyük payı var. Toplumsal planda en ivedi çözüm bekleyen temel sorunun, barış olduğu kuşkusuz. Barışın sağlanabilmesinin olazsa olmaz temel koşulu, toplumu oluşturan bütün kimliklerin, grupların; etnik, dinsel, mezhepsel eğilimlerin tanınmasında ve bir irade olarak toplumsal yapı içerisinde yerlerini almalarıdır.

Türkiye toplumu, yukardan aşağıya dayatmacı ve diktatöryel yöntemlerle tek tip toplum olma cenederesine zorla sıkıştırılırken, yukarıda sözünü ettiğimiz farklı yapıların toplumsal, tarihsel, sınıfsal, kültürel ve sosyal bütün gerçeklikleri de bastırılmıştır. Bu da devletin eski tarz geleneğinden kaynaklanıyor.

Yaşanan en önemli sorunlardan biri devlet aygıtının dayandığı şiddettir. Türkiye'de, bütün yasal-siyasal sistem bu şiddet aygıtına dayandığı için, özgürlükleri, temel hakları tanımak ve toplumsal barışı tahsis etmek yerine bunları kullandırmama ve ortadan kaldırma mekanizmaları oluşturulmuştur. Bugün esas olarak gerçek anlamda bir tek özgülükten söz edebiliriz; bu da devlet özgürlüğüdür. Bu özgürlük öyle boyutlara varmıştır ki devlet aygıtı açısından bir çeşit dokunulmazlık kazanmış durumda. Boyutları "suç işleme özgürlüğü" denebilecek bir düzeye ulaşmıştır. Binlerce köyün yakılıp yıkılması, milyonlarca insanın yerinden yurdundan koparılması, sivil insanların faili meçhul cinayetlere kurban edilmeleri, işçi haklarının meşru olmayan yöntemlerle ertelenmesi, kamu çalışanlarının örgütlenme mücadelelerinden dolayı ağır baskılarla, sürgünlerle yüzyüze bırakılmaları, özgür düşünceyi ifade eden ve savunan yüzlerce onurlu insanın ve bölgemizin meşru temsilcisi olan milletvekillerinin hapishanelere atılması...

Sorunlara demokratik ve barışçıl yöntemlerle çözüm getirmeden ne sosyalistin kendisine sosyalist, ne demokratın kendisini demokrat, ne liberalin kendisine liberal, ne islamcının kendisine islamcı demesi ve kendi kimliğini kullanabilmesi olanaklı. Toplumsal uzlaşma ve yeniden yapılanma projesi, düşüncelerimin temel formülasyonunu oluşturuyor. Çünkü devletin şiddet geleneği bütün değerleri, kimlikleri ve eğilimleri ortadan kaldırmak temeline dayanıyor. Bu gerçeği gözardı etmek mümkün değil. Türkiye'de, devlet her zaman demokrasinin temel ve vazgeçilmez unsuru olan toplumsal barışa karşı bir takım bahaneler bulmuş iç düşmanların ülke açısından yarattığı tehlikelere sarılmıştır. Kimi zaman düşman gençler olmuş, kimi zaman işçiler, kimi zaman komünistler, kimi zaman islamcılar, kimi zaman Kürtler, kimi zaman farklı mezhepler. Böylece delvet geleneği önünde sistemli olarak bu toplumsal grup ya da gruplar iç düşman ilan edilerek, toplumsal taleplere ya da buna neden olan mücadelelere askeri bakışla yorum getirilmiştir. İç ve dış düşman söylemi bir siyasal isteri ya da paranoya boyutlarında. Dolayısıyla bir korku toplumu içinde yaşıyoruz. Böyle bir toplumda elbette, toplumsal ve bireysel hak ve özgürlüklerden söz etmek mümkün değil. Devletin tabuları, devletin yasakları toplumsal yaşamın düzenlenmesinde bir nirengi noktası oluyor. Sistemin adeletsiz uygulamalarını eleştirenler, devletin yanlış uygulamalarına en demokratik tarzda karşı çıkanlar ağır bedeller ödemekle karşı karşıya bırakılıyor. Bu nedenle toplumsal barış, herkes için su, ekmek ve hava kadar vazgeçilmezdir. Bu nedenle sivil toplumun bütün örgütleri, demokratik kurumlar, herkes toplumsal barış için bir konsensüsü toplumsal ve tarihsel gerçekler temelinde yakalamak durumunda. 1 Eylül Dünya Barış Haftası için çok ciddi ve anlamlı etkinlikler yapılmalı ve bu etkinlikler toplumsal-sınıfsal ilginin ana odağı olmalı.

Devletin çerçevesi dar. Mozaiğin zenginliğine uygun değil. Barış istemek: toplumu oluşturan bütün kesimler için hakkaniyet olgusunun eşit ve adil bir biçimde yerleşmesinden geçer. Barış istemek demokrasi istemekle eş anlamlıdır. Türkiye toplumsal yaşamın her alanında yıkıcı etkilerini gösteren korkunç tahribatlar içinde. Kırsal yaşam yok ediliyor. Doğal çevrenin dengesi alt üst. Yıllardan beri devam eden kirli savaşa dur demek için barışı haykırmak ve önemini her zaman ön planda tutmak durumundayız.

(*)TES-İŞ Sendikası Diyarbır 1 No'lu Şube Başkanı

Erzurum Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zeki Ertugay:

Tarımda, karasabana zorunlu dönüş var

Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zeki Ertugay, Doğu'da çiftçilerin, mecbur kalmadıkça tarlalarını ekmediğini vurguladı.

Türkiye'de nüfusun yüzde 50'si tarım nüfusu olarak nitelendiriliyor.

İş/Ekonomi- Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zeki Ertugay, yükselen enflasyon ile birlikte tarım girdilerinin artmasının yanında, ürün fiyatlarında artış olmamasının çiftçileri sıkıntıya soktuğunu dile getirdi. Doğu illerine yönelik olarak yayın yapan *Yeni Doğu Anadolu* gazetesinde yer alan değerlendirmesinde, Prof. Dr. Ertugay, şu noktalara dikkat çekti:

"Tarım girdilerinin sübvanse edilmesi, çiftçilerden çok tacirlere yarıyor. Çiftçilerin bu sübvansiyondan faydalanabilmesi için devletin ürünleri değerlendirmesi gerekir. Bölgelerde üretim ürünleri değerlendirilecek fabrikalar ve imalathaneler yapılmak suretiyle, hammadde yerine mamül ürün satmak daha kârlıdır. Biz bölgelerden un satıyoruz. Şayet unu bisküvi olarak satmaya başlarsak çiftçilerimizin malını değerlendirmiş oluruz. Böylece tarım alanlarındaki göç büyük ölçüde azaltılabilir."

Tarım alanlarında istihdam fazla

Bu arada tarım alanlarındaki istihdam edilen nüfus sayısının çok fazla olduğuna dikkat çeken Prof. Dr. Zeki Ertugay, "Avrupa standartlarında tarım alanlarında nüfusun ancak yüzde 10'u barınır. Bu miktar Türkiye'de yüzde 50 dolayında. Rakamın aşağıya çekilmesi gerekir. Ancak bu nüfus oranını sanayi alanına kaydırmak için, altyapı sıkıntısı çözülmelidir.

" Tarım ürünlerini değerlendiren küçük fabrikalar yaparak, buradaki nüfusu istihdam etmek süreti ile tarım alanındaki vatandaşlarımızın sayısını azaltma imkanı bulunabilir. Bunun yanında tarımda makineleşmeyi sağlıklı olarak gerçekleştirmek gerekir. İlkel usül ile tarım yapılırken, tarım nüfusunu azaltmak ve istenilen düzeyde ürün almak imkansız" şeklinde konuştu.

Zamlar karasabana yöneltti

Öte yandan, eflasyonla birlikte mazota, gübreye ve tohuma gelen aşırı zamlardan sonra çiftçilerin tarlalarını ekemez duruma geldiğini belirten, Erzurum merkeze bağlı Alibezirgan köyü muhtarı Sıddık Gül, çiftçilerin tarlalara ektikleri üründen para kazanmadıklarına dikkat çekti. Gül, "Ürün alabilmek için tarlaya yaptığımız masrafları ancak geri alabilir duruma geldik. Ürünlerimizi değerlendirme imkanımız yok, bu yüzden büyük sıkıntı çekiyoruz. Mazota gelen zamlardan sonra tarlalarımızı süremez duruma geldik.

"Emeğimizin karşılığını alma imkanı olmuyor. Bunun yanında ürünlerimizi ilaç pahalılığından dolayı zararlı haşerelere karşı zor koruyoruz. Önceden ziraat mühendisleri ve ziraat odaları mensupları tarlalarımıza ve köylere gelerek, gerekli müdahaleleri zamanında yapıyorlardı. Son yıllarda ziraat mühendislerini tarlalarımıza getirmek için müracaat ediyoruz ve harçlıklarını ödedikten sonra ancak tarlalarımıza getirebiliyoruz. Bir de bu mühendislere araba tutmak bizim için çok külfet oluyor, bunun altından kalkamıyoruz" dedi.

Retrans işçileri kurşunlandı

İş/Sendika- Anayasal haklarını kullanarak greve giden Retrans işçileri kurşunlandı. Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası(TÜMTİS)'na üye oldukları için, 4 Temmuz'da işten çıkartılan Inchcape Retrans işçileri, 27 Ağustos'ta sendika aracıyla su almaya giderken, kurşun yağmuruna tutuldu.

Arabayı delen kurşunlar, arka bölümdeki battaniyelere saplandığından ölen ya da yaralanan olmadı. Saldırının faili olarak gözaltına alınan kişinin, 1. Retrans'ta işçi tasfiyesinin yaşandığı gün işçilere kurşun sıkan taşeronlardan Levent Kılıçkıran'ın adamlarından biri olduğu belirlendi.

Saldırılar daha önce de yaşanmıştı

TÜMTİS'e üye işçilere yönelik saldırıların daha önce de yaşandığına dikkat çeken TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu, silahlı saldırıda kullanılan minibüs plakasını daha önce de benzer saldırılar nedeniyle savcılığa vererek şikayetçi olduklarını belirtti. Yaptığı açıklamada Topçu şöyle dedi:

"Üyelerimizin kurşunlanması ardından jandarma, işe geri dönmek için bekleyişini sürdüren üyelerimizi gözaltına almaya çalıştı. Bakanlıktan çoğunluk tespitimiz gelmesi ardından işten çıkartılan 140 üyemiz, aynı gün, jandarma ve taşeronların saldırısına uğrayıp dövülmüşlerdi. O andan itibaren işe geri dönmek için işyeri önünde bekleyişini sürdürürlerken, jandarmanın ve polisin çeşitli saldırılarına uğrayıp taşeron kılığında işletmede bulunan mafya tarafından her gece kurşun sıkılmak suretiyle taciz edildiler. Silahlı saldırganların üzerine gitmesi gereken güvenlik güçleri, işçileri gözaltına almaya çalışıp, üzerinde baskı oluşturuyor."

Sendikasızlaştırma politikası

Topçu, sendikasızlaştırma politikasının yaygınlığına vurgu yaptığı açıklamasını şöyle sürdürdü: "İşçi hareketine karşı giderek ön plana çıkan bir olgu var, silahlı mafya!

Taşeron görüntüsü altında sendikalılaşma hakkını olduğu kadar, işçilerin yaşama hakkını da yok etmek için mafya, daha çok devreye sokulmaktadır. SASA'da, Tuzla Deri'de, Polisan ve bir çok yerde örnekleri yaşandı. Siyasal iktidar ise sendikasızlaştırmayı bir devlet politikası olarak uyguladığı için bu olaylar karşısında, 'görmem, duymam, konuşmam' mantığıyla hareket etmektedir.

"Üyelerimize yapılan silahlı saldırıları şiddetle protesto ediyoruz. Başta sendikalar olmak üzere, emekten yana tüm kesimleri, saldırıyı protesto edip Inchcape Retrans işçileri ile dayanışmada bulunmaya çağırıyoruz."

Hükümetin hayvancılığı destekleme kredisi, yeni kaygılarla gündemde

Hayvancılığı bu kredi de kurtarmaz

DTSO: Bölgede yaşanan şiddet atmosferi, zorunlu olarak beraberinde göçü getirdi. Göç de ister istemez süreç içerisinde hayvan varlığını azalttı. Göç eden insan mecburen öncelikle hızla paraya dönüştürebileceği malını elden çıkarmayı düşünür. Bu da çoğunlukla hayvan olur.

Göç gündeme geldiğinde elden ilk çıkarılan hayvanlar oluyor.

DİYARBAKIR/Roj- Hayvancılığı destekleme kredisi, şu sıralar ilgili çevrelerde en çok tartışılan konu. Bilindiği gibi sözkonusu kredi, kamuoyuna hayvancılığı kurtaracak bir faktör gibi yansıdı. Ancak, kredi dışında daha önemli başka çözümler gerektiği görüşü yaygın. Hayvancılığı destekleme kredisiyle ilgili Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası(DTSO)'nın bilgisine başvurduk.

Öncelikle, 25 trilyonluk ekonomik paket bünyesinde hayvancılığa ayrılan 2 trilyonluk payın dağıtımının nasıl olacağını öğrenmek istedik. DTSO'nun bu konudaki değerlendirmesine göre, öncelikle 25 trilyonluk harcamayı üç başlık altında ele almak mümkün. Her şeyden önce,25 trilyonluk rakam bölgedeki sıkıntıları çözebilecek bir rakam değil.

İkincisi, bu paranın ödenek yokluğu nedeniyle temin edilmeme sıkıntısı var. Bütçenin hangi faslından sağlanacağı kaynak yokluğu nedeniyle belirsiz. Sağlandığıvarsayılsa bile mevsim itibarı ile geç kalınmıştır. Bu tip yatırıma ve onarıma yönelik harcamaların ilkbahar aylarında yapılması gerekiyor. Üçüncüsü, onarım projesi çerçevesinde bölgeye harcanacak paranın ağırlıklı olarak bina, lojman, yol ve altyapı benzeri yatırımlar yerine, bölgede gelir düzeyini yükseltici iş ve istihdam yaratıcı üretime yönelik yatırımlara yönlendirilmesi uygun bulunuyor.

DTSO, kendilerine ulaşan bilgilere göre, hayvancılığın canlandırılmasına yönelik 2 trilyonluk rakam Ziraat Bankası'nın yüzde 20 faiz, 7 ay vade prensibi üzerinden kredilendirilecek.

Ziraat'ın taslağı

Ziraat Bankası'nca hazırlanan ve Başbakanlığa sunulan "Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Onarım Projesi Çerçevesinde Hayvancılığın Geliştirilmesi"ne ilişkin karar taslağı nasıl değerlendiriliyor? DTSO, taslağın geçmişte uygulananları, bazı küçük değişikliklerle tekrar gündeme getirdiği görüşünde.

Havyancılık için gündeme getirilen uygulama, sistemin bünyesinde bulunan zorluklar nedeniyle bu bölgelerde uygulanamamış, diğer bölgelerde uygulanabilen bir kredi sistemine dönüşmüştür. Bu tür uygulamalarda amaçlanan hedefleri sağlayabilmek üretici seçiminde başlayan izleme-değerlendirme, eğitim-yayım, teknik bilgi verme, kaliteli girdi sağlamak gibi bir dizi çalışmayı uygulamaya paralel sürdürmek gerekiyor. Taslakta uygulamanın yürütücüsü olarak düşünülen Et ve Balık Kurumu A.Ş bu tür çalışmaları yürütebilecek organizasyon yeteneğine sahip değil.

Yine taslağa göre üretici seçimleri kombinelara verilmekte. Bir tarafta kombinalardaki personel azlığı, diğer taraftan işlerin kademelendirilmesinden oluşacak bürokratik yığılım zaman kaybına neden olacaktır.

Ayrıca her kademede farklı bir işin yapılması sonucu, ilgililerin ileşitim eksikliği doğacağından gereksiz tekrarlar kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak. DTSO'nın deneyimlerinden çıkardığı bir sonuç da, tarım sektöründe yapılan kredi uygulamalarında, mümkün olabileceğince ayni kullandırmanın esas alınmasıdır. Özellikle girdilerin nakti kullandırılması son derece sakıncalı bulunuyor. Girdilerin ayni kullandırılması toplu alımlarda sağlanan ucuzluk ve kaliteyi birlikte getirmesi yanında, kredinin amacı doğrultusunda kullanılması sonucunu da vermektedir.

Bölge ete muhtaç

DTSO'na göre, bir zamanlar damak tadı açısından Türkiye'de ve Ortadoğu'da arzulanan hayvanları yetiştiren bölge, ete muhtaç duruma geldi. Şimdi hükümet et ithalatı yaparak durum kurtarmaya çalışıyor ve bu et ithali bir kaç büyük ithalatçıya yaramaktan öteye gidemiyor.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nca hazırlanan kitaba göre

GAP'ta revizyon şart

DTSO'nca Avrupa Birliği-Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye ve Güneydoğu'nun Uyumu Sorunları adlı bir kitap hazırlandı.

DİYARBAKIR/Roj- Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası(DTSO)'nca *Avrupa Birliği-Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye ve Güneydoğu'nun Uyumu Sorunları* adlı bir kitap hazırlandı. Rıfat Dağ, Şeyhmus Diken ve Zekai Bakar'ın katkılarıyla hazırlanan kitapta, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan (AET) Avrupa Birliği (AB)'ne, Türkiye-AET/AB ilişkileri, Gümrük Birliği(GB)'nin Türkiye ekonomisine olası stratejik etkileri, Güneydoğu ekonomisi nasıl etkilenecektir, GB'ye uyum sürecinde, gerekli teknik düzenlemeler ile Güneydoğu-GAP ve teknoloji seçimi konuları geniş bir şekilde işleniyor.

AB-GB tartışmalarında Güneydoğu ile ilgili eksik bilgilenmeleri belirlemek amacıyla kaleme alındığı belirtilen çalışmanın girişinde, Ortaklık Konseyi'nin 6 Mart 1995 gün ve 1/95 sayılı kararı ile Türkiye'nin, AB-Gümrük Birliği'ne geçiş sürecinde, "Geçiş Aşamasına" alındığı kaydediliyor. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne alınmasının ancak Avrupa Parlamentosu'nun onayı ile gerçekleşebileceği belirtiliyor.

GB'nin, akde taraf ülkeler arasında, "Malların Serbest Dolaşımı" esasına dayandığı belirtilen kitapta, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan (AET) Avrupa Birliği (AB)'ye geçiş süreci ve birliğe üye ülkelerin adedi ile birliğin organları ve görevleri bir bir açıklanıyor.

Türkiye-AET, Türkiye-AB ilişkilerine geniş bir yer ayırılan kitapta, Türkiye'nin birliğe girişinin önemine değiniliyor ve kendi lehine olan bu durumun gerçekleşmesi için bazı önerilerde bulunuluyor.

GAP bölgesine de değinilen çalışmada, GAP öncesi ekonomik yapının GB gibi yeni sürçlere dayanamıycağına dikkat çekilerek, GB'nin Güneydoğu ekonomisine olacak etkileri anlatılıyor. Ve özetle "Güneydoğu'nun, altyapı finansman, teknoloji ve pazar sorunları, Türkiye'deki diğer işletmelere göre azalmamış küçük ve orta işletmelerinin deniliyor. Ayrıca bu sürecin sağlıklı gelişmesi için "GAP revize edilerek-gözden geçirilerek, bölgesel gelişme programı yüseltilmelidir" önerilerinde bulunuluyor.

Avrupa Birliği'ne girişte, tarımsal ve hayvansal ticaret açısından da avantajlı olabilmek için, tarım ve hayvan sektöründe kamusal altyapı hizmetlerinin geliştirilmesinin önemine değinen kitap, bu alanda da GAP'ın ön plana çıkartılmasının grekliliğne işaret ediyor. Gerekli teknik düzenlemeler konusuna da değinen kitap, üyelik için, Türkiye'nin rekabet, vergi ve teşvik politikalarında yeni düzenlemlere, Kürt sorunu alanında da Avrupa Parlamentosu'nun eleştiri ve temennilerini dikkate almanın önemine işaret ediliyor.

Kitabın son bölümünde ise, daha iyi ve kaliteli malların üretimi için GAP bölgesinin koşulların gerektirdiği bir teknolojiye sahip kılınmasının şart olduğu vurgulanıyor. Ayrıca bölge halkının refah düzeyinin yükseltilmesi için bir dizi çözüm önerileri sunuluyor.

TC, 'Sovyetleri savaşa sokun' demişti

İkinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin iyice duyulduğu günlerde, İnönü'den İngiltere'ye: Rusların harpte mutlak yer almaları gerekir, aksi halde savaştan sonra hiç dokunulmamış bir Rus ordusu çok tehlikeli olacaktır.

DursunYAPRAK

Eğer 'Ne mutlu Türküm diyene'yi hariç tutarsanız, 'Yurtta sulh, cihanda sulh'sözünün Türkiye'de en sık yinelenen bir tekerleme olduğunu hatırlarsınız. Devlet binalarından gazete logolarınınaltına kadar bir dizi yeri işgal eden bubarış temennisinin, 'Geleneksel Türk politikasının ana direği' olduğu söylenir. Oysa 'Yurtta' sayısız katliam ve Cihan'ın komşu ülkeler açısından bo'utunda sürekli bir gerginlik ve silahlanma politikası yürütüldüğünü herkes biliyor, yaşıyor. Buna rağmen 'Yurtta sulh, cihanda sulh' deyişi, realiteye inat sürekli revaçta tutuluyor.

Geçtiğimiz hafta Dünya Barış Günü kutlandı. 1939 yılında başlayan 6 yıl süren İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcı sayılan ve Hitler Almanya'sının Polonya'ya saldırı günü olan 1 Eylül, savaş sonrasında savaşın yıkımını ve barış özlemini anımsatacak gün olarak kabul edildi: Her 1 Eylül'de dünya insanlığı savaşı lanetle ve barış talebini canlandırır. Geçtiğimiz hafta Türkiye'de de kutlanan Barış Günü'nde, Türk yöneticilerin 'Barış demeçleri de gazeteleri ve ekranları doldurdu. 11 yıldan bu yana 'Kürde karşı kuralsız savaş' yürütenler, daha geçenlerde eski genelkurmay başkanının ağzından 'Bosna'ya silah gönderdiklerini' itiraf etmiş olanlar, bilinen tekrarlemeyi yinelediler: Yurtta sulh, cihana sulh!..

24 Şubat 1945. Türkie Almanya ve Japonya'ya harp ilan etmişt

Yine bugünlerde, belgesellerle ve demeçlerle, "Bu ilke sayesinde İkinci Dünya Savaşı'na girmeme başarısını göstermiş Türkiye" manzaraları çizildi. Yine, "Türkiye'nin savşta tarafsız kaldığı ve istikrarlı politika izlediği" söylendi.

Böyle bir demogoji ortamında, Dünya Barış Günü'nün ve olmasına sebeb olan İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin "SSCB'nin mutlaka savaşa sürüklenmesi ve yıpratılması" yolunda çabalar gösterdiğini bilgelemekten daha ilginç ne olabilir?

Evet, böyle belgeler var İngiliz ve Alman gizli belgeleri, Türkyöneticilerin batı ülkelerine "Sovyetleri savaşa sokun" telkinleri yaptığını gösteriyor.

TC, Hitler'den önce 'Sovyetleri yıkın' buyurdu!

Türkiye'nin İkinci Düya Savaşı'nda izlediği politika, ek olrak verdiğimiz kronoloji incelendiğinde de görüleceği gibi, tam bir aldatmaar ve zikzaklar politikası. Ancak daha savaş başlamadan önce kesin olan tek bir 'Türk hedefi' bulunuyor: SSCB'nin yıpranması...

Erol Ulubelen tarafından derlenen 'İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye' çalışmasında, 6 Mayıs 1939 tarihli '400 nolu belge'yi olduğu gibi sunuyoruz: "Sir A. Cadogan'ın notu:

Bugünlerde Ankara'da olan general Weygand, general İsmet İnönü ile çok önemli bir görüşme yaptı. General İnönü, Rusların harpte mutlak yer almaları gerektiğini, aksi halde savaştan sonra hiç dokunulmamış bir Rus ordusunun çok tehlikeli olacağından bahsetmiş..."

İnönü cihanda ve özellikle SSCB'de sulh istemediklerini dile getiriyor. Benzer temenniyi İngiltere'nin rakibi Almanya'ya da iletmekte sakınca görmüyor.

Almanya'nın Türkiye Büyükelçisi olan ve Hitler'in çok sevdiği Nazi diplomatı von Papen, 5 Ocak 1942'de Alman Dışişleri Bakanlığı'na Türkiye'nin durumu üzerine uzun bir rapor gönderdi. Bu ve benzeri gizli Alman belgeleri, daha sonra kitaplarda da yer aldı. Papen'in gönderdiği önemli ve gizli rapor üzerinde, el yazıyla yazılmış F harfi var. Bu, raporun Hitler tarafından okunduğunu gösteriyor. Papen, raporunda "Türkiye... millet olarak varlığının Alman-Rus savaşına bağlı olduğunu bilmektedir" diyor. Raporda Papen, Türkiye'nin, 'İngiltere'nin Bolşevik Rusya ile ittifak yapmasından rahatsızlık duyduğunu' ifade ediyor. Türkiye'nin; İngiltere ve Amerika'nın Sovyetleri durduramayacağından ve "Avrupa'nın bolşevikleşmesi"nden korktuğunu belirtiyor. Papen, Ruslara karşı Mihver devletlerinin kesin bir başarı göstermeye başlamaları halinde, Türkiye'nin Almanya lehine tarafsızlığı bırakacağını söyledikten sonra, aynen şunları ifade ediyor:

"Cumhurbaşkanı İnönü ile bir kaç gün önce yaptığım çok faydalı bir görüşmede, müteaddit defalar, Türkiye'nin, 'Rus devinin yenilmesiyle son derece yakından ilgilendiği' sözlerini işittim."

Aslında Türkiye'nin anti-Sovyet tutumu temenniden ve telkinlerden ibaret değil. Türkiye, Almanların ilerleyiş günlerinde 'Türklük bağları'nı keşfediyor ve bunun Almanların SSCB'de ilerlemelerinde bir manivela olabileceğini Alman makamlarına iletiyor. Alman gizli belgelerine göre, Berlin'deki Türkiye Büyükelçisi ile görüştükten sonra Hitler'in Dışişleri Bakanı Ribbentrop'a gizli bir rapor veren Weiszaeker, 5 Ağustos 1941 tarihli, 494 sayılı gizli ibareli raporunda şunları belirtiyor: "Türkiye Büyükelçisi bugün bana yeni elçilik müşteşarını tanıttı ve konuşmayı hemen Sovyet bölgesinde yaşayan, Türk-Moğol asıllı sınır kabileleri üzerine çevirdi. Büyükelçi, bu Türk-Moğol kabilelerinin yapacakları Sovyet karşıtı propagandaya dikkati çekti."

Belgeler, İnönü'nün İngiltere ve Almanya'yı SSCB'ye karşı kışkırttığını kanıtlıyor.

Aynı belgelerde General Erkilet'in, Kırım'a giden bazı Türklerin isimlerini Alman makamlarına 'samimi bir mektupla' bildirdiği ve onların orada Almanya lehine anti-Sovyet çalışmalara hazır olduğunu söylediği kanıtlanıyor. Bu kadar da değil. Yine Papen'in raporuna dönersek; Papen, İnönü ile görüşmesinde "İlkbahar'da Kafkas hücumuna girişirsek, Türkiye'nin Rus sınırına kuvvet yığmasının çok makbule geçeceğini ifade ettiğini; Türk Genelkurmayının da bu konuda "Uygun bir çözüm yolu bulma yolunda kararlı olduğunu öğrendiğini" yazıyor ve ekliyor: "İnönü, görüşmemizin sonuna doğru, 'sözleriyle objektif tarafsızlığın sınırlarını iyice aşmış olduğunu' belirtirken, şüphesiz, mihver devletlerine sağlanan bu dolaysız desteğin düşman tarafından uygun olmayan bir zamanda bilinmemesini arzu etmekteydi."

Hatay, tütün ve BM üyeliği için 'Harp ilanı'

Belgeler, Müttefik devletlerle Mihver devletler arasında yalpalayan Türkiye'nin, riyakar ilişilerde gizliliğe büyük önem verdiğini gösteriyor. İngiliz gizli belgelerinde bu durum, ayrıca şu belge ile de ortaya çıkıyor: Belge No: 162. 14 Nisan 1939. Lord Halifax'tan Sir Knatchbull Hugessen'e; "... Savaşta Türk hükümetiyle iş birliğimizi çok açık göstermeliyiz; Türkler kesin gizlilik istiyorlar..."

Türkiye'nin savaştaki derdi ne dünyanın başına bela olan Nazi saldırısına karşı anti-faşist ittifaka destek vermek, ne de tam bir tarafsızlıkla nüfusunu savaşın etkilerinden uzak tutmak. Savaşın, çarpışma dışında tüm etkileri kademe kademe yaşanıyor. Karadeniz'e Alman savaş gemilerinin geçişine göz yummak, Almanya'ya savaş hammaddesi olan krom sevkiyatını sürdürmek de 'tarafsızlık'ı sözde bırakan noktalardan birkaçı.

Türkiye, savaşa girmeden savaşın dengelerinden yararlanmayı temel hedef seçti. Savaşmak yerine savaştırmak poitikası izledi. Amanya'nın ilerlediği günlerde Amanya'ya övgüler dizildi; tersi düşünceler bastırıldı. SSCB'nin Stalingrad zaferi sonrası, Türkiye'yi korku sardı. Çünkü 1939'dan 42'ye kadar, Sovyetleri zorda bırakma manevraları yapmıştı. Aynı yönetim, aynı 'Milli Şef', Stalingrad ve daha genel olarak Müttefik başarıları sonrası, çark etmekte tereddüt etmedi; ik yıllarda "Almanya aleyhine yayın yaptığı için" kapatılan gazeteleri, bu kez "İngiliz aleyhine yayın yaptığı için kapatma" kararları izledi. Almanya ilerlerken Yahudieri aniden sevmemeye başlayan Türkiye, Almanya'nın yenileceği anlaşılınca "Hiç bir zaman Yahudilere düşman olmadığını" söylemeye başladı; Sovyet diplomatlarını Alman elçisine suikast gerekçesiyle tutukladı, Stalingrad sonrası hemen tahliye etti, vb.

Savaş boyunca Türkiye barışı değil, mal satışını düşündü. Almanya ve İngiltere'yi "Tütünlerimi satın alın" diyerek kızıştırmaya çalıştı. Silah malzemesi alımını hızlandırdı ve bunun için rakip ülkeler çekişmesini kullandı.

Hatay, böyle bir ortamda "Türkiye'ye iltihak" etti. Türkiye, Almanya ile daha fazla yakınlaşmaması için, İngiltere'ye, Fransa'yı Hatay'ı kendisine bırakması için ikna etmesini istedi; İngiltere, "Birkaç köy için Fransa'nın inadı bırakmasını" tavsiye etti...

Sovyetlerin zaferi sonrası tutum, üslup, herşey değiştirildi; aniden Sovyetlerle hep dost olduklarını söyleyebilen İnönü, örneğin, "İşçi koruma yasasının gereğine" de işaret etti!..

Oysa Türkiye ve dünya barışseverlerinin beklediği, hiç değilse komşu Sovyetlere girişilen saldırı dönemlerinde, savaşa girmemekle beraber, Hitler Almanyası'na net tutum almaktı.

Savaşın sonlarına doğru, hiçbir dünya ülkesinin yapmadığı bir komiklik de yaptı Türkiye; galipler belli olunca, 1945 Şubat'ının sonlarında zaten yenilmiş "Almanya ve Japonya'ya harp ilan etti!"

Bunun BM'ye girmek için takınılmış bir 'savaş sonu riyakarlığı' olduğu o denli belliydi ki, 'Harp ilanı'nı manşetten veren Türk gazeteleri, bir gün sonra BM anlaşmasını imzaladıkları haberini de manşetten veriyorlardı.

Dünya insanlığının diş gıcırdatarak izlediği riyakarlıkların adı ise, yıllar boyunca Türk yöneticileri ve medyası tarafından "Akıllı politika" olarak nitelendirildi ve "Sovyetleri savaşa çekin" diyen yöneticilerin her 1 Eylül'de 'Yurtta sulh, cihanda sulh' demeçlerine sayfalar ayrıldı.

Bu hafta da aynı yalan yinelendi.

Türkiye'nin 'Harp ilanı'nı duyuran Ulus gazetesinin duyurudan bir gün sonraki manşeti. Savaş bitmiş gibiyken harp ilan etmenin BM üyeliği için yapıldığı bundan iyi sırıtabilir mi?

Barış'ın uzun yoluna dair

Müşerref CANLI

Günlük düşünmekten daha korkunç ne olabilir ki; yağışlı bir günde soğuk almışlığınızı yaşamınızın ana sorunu olarak düşünmek ve içten içe giderek sizi kemiren kalıcı hastalıklarınızı unutmak misali?..

Sözkonusu olan politikaysa ve sözkonusu olan verili koşulu reddeden muhalif politikacılarsa, günlük düşünmek şüphesiz bir bireyin kendine verdiği zararın kat be kat üstüne çıkar. Çünkü bir toplum, ya da toplumsal projedir etkilenen. Çünkü rüzgarlara bir çok şeyi feda etmek anlamına gelebilir bu.

Yağışlı günlerin hediyesi soğuk algınlığınızı da, rüzgarları da, elbette görmemezden gelemezsiniz. Yaşamın anına ve etkilerine tümden kapalı bir taş olmanız beklenemez. Bu ayrı bir tehlike olur ama, 'Bizim' kapımızdaki tehlike, taş olmaktan ziyade ufalanıp toprak olmağa daha çok benziyor.

Çeşit çeşit rüzgar her zaman eser; önemli olan rüzgarların etkisine inat, değerlerden bir tek tozu bile havaya kaptırmamaktır. Bu, rüzgarları yok saymak anlamına gelmez kesinlikle; tersine ve çoğunlukla, onlarla baş etmenin biricik yoludur. Politikanın, kolaya geleni dile getirmek ötesinde, bir bilim ve sanat olarak şekillendiği anlar da bu anlardır.

Örneğin, ulusal bir problemin eşiğinde ise sosyalistler, "Şimdi sırası değil!" diyen ve zaten sıranın en önünde oldukları için bir 'sıralama'ya da gerçekte ihtiyaç duymayan irili-ufaklı burjuvalara inat, 'Kahrolsun kapitalizm!' diyebilmelidir ve sorabilmelidir: Hangi ahmak bu soylu istemin ulusun bağımsızlığıyla çeliştiğini düşünebilir?..

Barış konusu da biraz (biraz mı acaba?) böyle değil mi?

Şöyle bir yılları hatırlayalım: Barış için tarih boyunca kimler ne dedi?.. Sonra, bugüne ve TC denilen coğrafyaya dair dile getirilen barış istemlerini tarihin imbiğinden geçirelim. En sonunda, gerçek barışın ne olduğuna dair daha ciddi sorgulamalara girişelim.

Yanlış anlaşılma (belki de doğrusu 'yanlış anlamak isteme') tehlikesinin bolca bulunduğu toplumumuz özelinde, şu notu düşmek gerekecek: En yüzeysel barış talebi bile soyluluk taşır. Burada vurgu, barışı, gerçek anlam temellerine oturtması gerekenlerin, gereği dile getirme yolunda, bir dönemden beri epey tökezledikleri üzerinedir...

12 Eylül darbecilerinin kapattığı Barış Derneği'nin 1986 yılında hazırlanan tüzüğünün başlangıç bölümünde 'Barış' şöyle tarif ediliyor:

"Barış, insanın insanı sömürmediği, toplum düzeninin ekonomik düzenle çelişki içinde olmadığı, renk ayrılıklarının ortadan kalktığı, bir dere parçasının ya da bir tepeciğin ayırdığı topraklarda yaşayan insanların birbirlerini düşman olarak görmedikleri bir aşamadır, bir oluştur."

Barış tarifi, barışı gerçekleştirme eylemliliklerinin rotası bakımından oldukça önemli; buna şüphe yok. Yukardaki tarifi çok 'sınıf indirgemeci' veya ekonomist bulabilirsiniz; ancak 'kendinize göre' değişik barış tarifinizin de mutlaka bir geçmişi ve geleceği olmalı. Aksi takdirde, teğer sıfır bir barışsever değil, aynı zamanda politikacıysanız) öyle bir bilançoyu hiç istemediğiniz, düşünmediğiniz halde, 'aslında hiç birşey istemeyen' birileri durumuna da düşebilirsiniz.

Dünyaya savaş belası ne zaman, niçin geldi?.. Gerçekte bu felaketin kaynağı ne?..

Barışın geçmişi ve geleceği üzerine düşünmek, bunlara dair yanıtlar bulmaya çalışmak ve dolayısıyla toplam yaşam, toplam dünya, toplam tarih üzerine iddia sahibi olabilmektir.

Bunları kim yapacak? Herhalde en berbat durum, bunları yapması gereken onca devrimci politikacı varken, örneğin Savaş Karşıtları Derneği lokalinde bu sorulara yanıt aramak, veya birilerinin bulduğu yanıtı, bu boyutta yanıtsız da olabilecek olan ve yanıtsızlarken de güzel olabilen o savaş karşıtlarına dayatmaya çalışmaktır. Doğrusu, böylesi verimsiz ve kör parmağım gözüne işler de yapılmıyor değil...

Oysa bu, yaşamı dönüştürmek ve tarihi sorgulamak durumunda olanların; kapsamlı projelere sahip olduklarını iddia edenlerin, her fırsatta netleştirmeleri ve sergilemeleri gereken bir iştir öncelikle. Dolayısıyla, bir anlamda kimliği netleştirme alanlarından da biridir...

Fransız Aydınlanmacıları'nın sol kanadının temsilcisi Jean-Jacques Rousseau, "İnsanlığın acıları, bir arazinin etrafına kazıklar çakıp, 'Burası benim!' diyen birinin ortaya çıkmasıyla başlamıştır. İşte insanlık tarihi o kazıkları çıkarma tarihidir" demişti daha Marx'tan önce.

Şimdi Kürtler zorlu bir savaşı tüm iliklerinde yaşıyorlar ve şimdi Kürtler için barış kavramından daha tanış-biliş söz yok. Fakat, barışa, Russo'nun sözlerine benzer boyutlardan da yaklaşmak gerekmiyor mu; bilmem kaç yıl sonra bile yine barış barış diye ortada durup çaresiz kalmamak için?..

Türkiye barışı hiç sevmedi

Haber Merkezi- Türk yöneticiler barışı da, barış isteyenleri de hiç bir aman sevmedi. Bölge ülkeleriyle ilişkilerinihep gergin tutmak, en geleneksel politikasıoldu; bu nedenle silahlanmayı sürekli arttırdı iç sorunları geriye itmeye çalıştı.

Barış isteyenlerin başına gelen ise hapisler ve yasaklar oldu. Kore'ye aske gönderme kararına karşı çıkan 'Barışseveler Cemiyeti' yönetici ve üyeleri, 'Tehlikeli insurlar' olarak takibe alındı ve tutuklandılar.

Dünyada ilk kez, bir savaşın adına 'Barış harekatı' denilen Kıbrıs'ın işgali günlerinde ise barış ihtiyacını 'Ecevit faktörü' gölgeledi; 'Solcu' Ecevit'in yönetimindeli işgal harekatına, hep solun istemi olagelmş barış barikatı dikilemedi; psikolojik bir beyn yıkama tüm toplumda işletildi ve barış isemesi gereken 'solcular'ın bile Askerlik Şıbeleri önünde kuyruğa girmeleri temin edidi... O günden günümüze, Kıbrıs adası üzernde TC'nin savaş izleri taze kaldı.

1950'lerden sonra, örgütlü barış hareketi, kapatılma ve tutuklanmayla 12 Eylül'de yeniden yüzyüze geldi.

Barış Derneği kapatıldı, yöneticileri cezaevlerine atıldı.

Kürde karşı savaşın yoğunlaştığı 1985'lerden günümüze gelineye kadar da paradoks değişmedi; savaş isteyener makbul, barış isteyenler hain sayıldı, sayılmaya devam ediliyor. Savaş karşıtı olmak, son yıllarda hapishaneyi girmeyi 'garanti altına almakla' özdeşleşti.

Derneklerin kapatılması yetmiyormuş gibi, her akşam TV önlerinden savaş bilançolarını dinleme ve insan öldürmek üzere askere çağrılma işkencesi de savaş istemeyenlerin realitesi haline geldi.

Dün Kore'ye asker göndermeye karşı çıkanlara yöneltilen "Memleketin selametini istemeyen bozguncular; özel mülkiyet ve Amerikan düşmanları!" suçlamaları bugün biraz kısaltıldı: "Bölücü!" Ama dün barışçıların 'Düşmanı oldukları ilan edilen odakların da, türü tartışmalı da olsa, 'Barış' istedikleri rivayet ediliyor: ABD yönetimi, TOBB-TÜSİAD gibi.

Bu durum, "Barış mı şirazesinden çıktı, yoksa savaş mı?" tartışması getirirken, TC'nin kronik savaş histerisinin sürdüğü görülüyor.

Taksim meydanında Bosna, Çeçenistan için harp isteyenlere serbesti, Kürt topraklarındaki savaşın durmasını isteyenlere ise hapis ve işkence yolunun gösterilmesi, TC'nin geleneksel savaş/barış yaklaşımını özetlemeye yetiyor.

Düzeltme

26 Ağustos 1995 tarihli 12.sayımızda, sayfa 5'teki Özgür Halk çalışanları gözaltında başlıklı haberde, Turan Taş Özgür Halk muhabiri olarak geçmiştir. Düzeltir, ayrıca Turan Taş'ın Roj gazetesi Adana muhabiri oduğunu belirtiriz.

'Sulh' demogojisine foto-suçüstü

Soldaki resim geçtiğimiz Nisan'ın 23'ünde çekildi. 'Çocuk Bayramı' kutlamalarında bir grup çocuğu kabul eden Başbakan Çiller, aynen şunları söyledi: "Siz büyüdüğünüz zaman, ülkenin bütünlüğü için savaşacak mısınız?" Çocukların "evet" seslerini cılız bulan Çiller, "Daha hızlı söyleyin, daha hızlı söyleyin. Söz mü, savaşacak mısınız?" diye tekrar sordu... Ve değil savaşı; yaşamı bile daha anlamamış çocuklara savaş yemini içirdi...

Sağdaki resim de aşağı yukarı aynı günlerde çekildi. İstanbul DGM önü... Bir grup aydın, savaş dışı çözümleri dile getiren kişilerin 'suç'larını paylaşanlar, biraz sonra barış istedikleri için ifade vermeye üzere mahkeme önüne çıkacaklar... Suçları, rejimin 'topyekün' içirdiği savaş yeminini içmemek; savaşa ve bunun ardındaki yasakçı, karanlık mantığa itiraz etmek... TC'nin barışı hiç sevmediğini bundan daha iyi ne anlatabilir, ne belgeleyebilir?..

Türk-Irak ilişkileri iyiymiş

Türk Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Ömer Akbel, Türkiye'nin, Irak'ın toprak bütünlüğünü daima desteklediğini söyledi. Akbel, haftalık basın toplantısında, "bazı batılı ülkelerin, Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti kurulmasına yönelik faaliyetleri olduğu" yolundaki spekülasyonları ima eden bir soru üzerine, bu sorunun muhatabının Türkiye olmaması gerektiğini vurgulayarak "Türkiye'nin böyle emelleri yok. Türkiye, daima Irak'ın toprak bütünlüğünü desteklemektedir" dedi. Kuzey Irak'ta çatışan tarafların liderleri ile Türk yetkililerin planlanmış bir görüşmesi olmadığını belirten Akbel, sözkonusu tarafların Dublin'de ABD ve Türkiye gözetiminde yaptıkları toplantıda varılan anlaşmanın daha sonra gerçekleştirilecek ikinci bir toplantıda imzalanmasının planlandığını ancak bu toplantı için kesin bir tarihin henüz belirlenmediğini kaydetti.

Keşmir'de rehinelerin fotoğrafları gönderildi

Hindistan'ın Cammu-Keşmir eyaletinde, bölgenin bağımsızlığı için savaşan El Faran örgütü militanları, bir aydan bu yana rehin tuttuğu 4 batılı rehinenin hayatta olduğunu kanıtlamak amacıyla fotoğraflarını gönderdi. Srinagar'daki yetkililer, El Faran örgütü tarafından dün gönderilen fotoğrafların 18 Ağustos tarihli olduğunu belirttiler. Bu tarihten iki gün sonra örgüt rehineleri öldürme tehdidini yinelemişti.
Bu arada, örgütle görüşmeler yapan heyetin isteği doğrultusunda, rehinelerin 22 Ağustos tarihli fotoğraflarının da verildiği, rehinelerin fotoğraflarda iyi durumda olduklarının görüldüğü belirtildi. Bu fotoğrafların henüz basında yayınlanmadığı kaydedildi.

Etiyopya'da yeni başbakan atandı

Etiyopya Parlamentosu, Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Başbakanlığı'na, 1991 yılında iktidarı ele geçiren geçici hükümetin başkanı Meles Zenawi'yi seçti. Etiyopya'da dört yıldır yönetimde olan Etiyopya Halk Devrimci Demokratik Cephesi'nin (EPDRF) başkanlığını yapan Meles, dün yetkilerini Parlamento'ya devretmişti. Parlamento, dün de, Devlet Başkanlığı'na Negaso Gidada'yı atamıştı. Geçici hükümette Enformasyon Bakanı olarak da görev yapan Negoso Gidada, EPRDF'nin koalisyon ortağı olan Oromo Halk Demokratik Örgütü'nün (OPDO) bir üyesiydi. Beş yıl süreyle başbakanlığa atanan Meles'in bugün geç saatlerde bir açıklama yapması, yarın da, 15 üyeli yeni bakanlar kurulu listesini Parlamento'ya sunması bekleniyor. EPDRF militanlarının, 1991'de Mengistu Haile Mariam liderliğindeki 17 yıllık Marksist yönetimi devirmesinin ardından ülkede geçici hükümet kurulmuştu.

Süleyman Demirel Kırgızistan'a gitti

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, 3. Türk Zirvesi'ne ve Manas Destanı'nın 1000. yıl kutlamalarına katılmak üzere, 27 Ağustos Pazar günü Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'e gitti. Türk Cumhurbaşkanı Demirel'e, 27-29 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirdiği gezide Dışişleri Bakanı Erdal İnönü ve Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir eşlik etti.
Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yanısıra Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhurbaşkanları'nın da katılacağı Bişkek Zirvesi'nde, altı cumhuriyet arasındaki ilişkiler ve işbirliği konularının ele alındığı kaydedildi

ABD'den Kıbrıs için yeni bir öneri yok

Kıbrıs konusunda ABD'nin son diplomatik girişimlerinde "yeni bir öneri gelmediği" bildirildi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi Ömer Akbel, geçtiğimiz günlerde ilgili taraflarla temaslarda bulunan ABD Başkanı Bill Clinton'un Yunan asıllı Danışmanı George Stephanopoulos'un, Kıbrıs konusunda yeni bir öneri getirmediğini söyledi. Akbel, haftalık basın toplantısında, Türkiye, Kıbrıs ve Yunanistan'ı ziyaret eden Stephanopoulos'un temasları ile ilgili bir soru üzerine, Türkiye'deki temasları sırasında Clinton'un danışmanına, Türk dış politikası hakkında genel bilgi verildiğini belirtti. George Stephanopoulos'un Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Onur Öymen ile görüşmesinde, kendisine Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili görüşlerinin de anlatıldığını kaydeden Akbel, Stephanopoulos'un Kıbrıs ile ilgili "herhangi bir öneri, ya da mesaj getirmediğini" söyledi.

Dünya Kadın Konferansı başladı

Kadınlar Pekin'de dünyadaki konumlarını gözden geçirecekler. Konferans nedeniyle dünyayı yönlendiren 100 kadın arasında Türk başbakanı Tansu Çiller ile Kürt milletvekili Leyla Zana'nın adının geçmesi ilginç tartışmalara neden oldu.

Kadınlar Pekin'de dünyadaki konumlarını gözden geçirecekler.

Dış Haberler Servisi - Çin'in başkenti Pekin'de 4-15 Eylül tarihlerinde düzenlenecek olan 4'üncü Dünya Kadınlar Konferansı için 1.5 milyon yuan (181 bin dolar) değerinde özel saat yapıldı.

Yeni Çin Haber Ajansı'nın haberine göre, Shaanxi eyaletindeki bir fabrika tarafından üretilen, 1.995 mm yüksekliğindeki saat konferans boyunca konferans salonunda asılı kalacak. Saatin yüksekliğinde, konferansın yapılacağı yıldan esinlenildiği belirtildi.

Yeşim taşı gibi çeşitli maddelerin kullanıldığı saatin üzerine altın kaplamayla dünyadaki ülkelerin sınırları, önemli nehirler, ülkelerin adları ve başkentleri işlenmiş.

Türkiye'den katılanlar arasında gazeteci-yazar Zeynep Oral da var.

Saatin üzerinde, bugüne kadar yapılan kadın konferanslarını temsil eden 4 tavuş kuşu, beş kıtayı temsil eden ejderha motifleri bulunuyor. Saatte ayrıca, Çin takvimindeki yılların sembolleri olan fare, öküz, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, koyun, maymun, horoz, köpek ve domuz motifleri de yeralıyor.

Saat, konferanstan sonra Birleşmiş Milletler'e hediye edilecek.

Öte yandan, China Youth Daily gazetesinde yeralan habere göre, 4'üncü Dünya Kadınlar Konferansı sırasında 100 bin genç gönüllü olarak çalışacak.

Yetkililer, gönüllü çalışma sisteminin daha önce 1990 yılında 11'inci Asya Oyunları, 1993'te 7'inci Ulusal Yarışmalar ve 1994'te 6'ıncı Uzak Doğu ve Güney Pasifik Özürlüler Olimpiyatı sırasında denendiğini belirtiyorlar.

4'üncü Dünya Kadınlar Konferansı 4 Eylül'de Pekin'de açılacak. Kadın konusundaki Hükümet Dışı Kuruluşlar (NGO) Forumu ise, 30 Ağustos'ta Pekin'in Huairou ilçesinde başlayacak.

Tutuklu bulunduğu Çin'den sürpriz bir şekilde sınırdışı edilen Çin asıllı ABD vatandaşı Harry Wu'nun Çin'den ayrılması, Hillary Clinton'ın gelecek ay Pekin'de yapılacak olan kadın konferansına gitme şansını artırdı.

4-15 Eylül arasında Pekin'de yapılacak toplantıya 40 bin kişinin katılması beklenirken, katılanların yüzde 20'sinin ABD'den olması bekleniyor.

Konferansta, kadına karşı kullanılan şiddet, kadınların eğitim, sağlık, siyaset ve ekonomik alanlarda maruz kaldıkları eşitsizlikler gözden geçirilecek.

Bayan Clinton daha önceki açıklamalarında, konferansa katılmak istediğini söylemiş fakat çoğunluk lideri Dole, Wu'nun Çin'de tutuklu bulunmasını gerekçe göstererek, Cumhuriyetçi Parti olarak böyle bir girişime karşı olduklarını belirtmişti.

Beyaz Saray'dan bu konuyla ilgili ihtiyatlı açıklamalar yapılırken, bazı kesimler ise konferansın Çin'de yapılması nedeniyle ABD'li katılımcıların konferansı boykot etmesini istiyor.

Zaire'den kaçan Ruandalı mülteciler geri dönüyor

Önceki yıl Ruanda'da Fransa'nın marifetiyle yaşanan iç savaşta binlerce Ruandalı komşu ülke Zaire'ye sığınmıştı. Zaire binlerce kişiyi barındırmakta yetersiz kalınca mültecilerin kampları boşaltmasını isteyince mülteciler Zaire dağlarına çıktılar. Şimdilik sorun donduruldu ama nereye kadar...

GOMA - Zaire'nin Ruandalı ve Burundili mültecileri sınırdışı etmeye son vereceğini açıklamasından sonra, onbinlerce Ruandalı mültecinin Zaire'nin doğusundaki kamplara geri döndükleri bildirildi.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) yetkililerinden Toni Stadler, bu hafta başında kamplardan kaçan yaklaşık 100 bin mültecinin tahminen yarısının, kamplara geri döndüklerini söyledi.

Zaire, sınırdışı uygulamasına dün son verdiğini açıklamış ve UNHCR'nin evlerine dönmek isteyenlere refakat edileceğini açıklamasından sonra, mülteci kamplarındaki askerlerini geri çekmişti.

Zaire'nin hafta başından itibaren mültecileri zorla sınırdışı etmeye başlaması ve askerlerin kötü muamelesi üzerine, onbinlerce mülteci kamplardan kaçmaya başlamıştı.

Olay nasıl gelişmişti?

Zaire, Ruandalı ve Burundili mültecilerin toplu olarak sınırdışı edilmesinin, ulusal güvenlik için gerekli olduğunu bildirdi.

Zaire Dışişleri Bakanı Kamanda wa Kamanda, BBC'ye verdiği demeçte, bir ülkenin ulusal güvenliği tehlikede olduğu zaman, halkını korumak amacıyla mülteci kabul etmeyebileceğini ve mültecileri sınırdışı edebileceğini söyledi.

Dışişleri Bakanı Kamanda, "Herşeyin Birleşmiş Milletler kanallarına uygun olarak yapıldığını, mültecilerin sınırdışı edilmesine başlanmadan önce, BM Genel Sekreteri ve Güvenlik Konseyi'nin haberdar edildiğini" belirttti.

Kamanda, Zaire'nin bu mültecilerin sorumluluğunu alması gereken tek ülke olmaması gerektiğini, Ruanda hükümetinin de mültecilerden sorumlu olduğunu kaydetti.

Tutsiler'in oluşturduğu Ruanda Demokratik Cephesi'nin geçen yıl iktidarı ele geçirmesinden önce toplu katliam yapan Hutular, misilleme korkusuyla ülkeden kaçmışlar ve Zaire'ye sığınmışlardı.

Zaire hafta başından bu yana, kamplarda bulunan Burundili ve Ruandalı mültecileri sınırdışı etmeye başlamış, askerlerin kötü muamelesine maruz kalan 60 bin civarında mültecinin dün kamplardan kaçmaya başladığı bildirilmişti.

BM yetkilileri de, Zaire hükümetine toplu sınırdışı kararın durdurma çağrısında bulundular.

AB'nin geleceği masada

BRÜKSEL- İspanya Başbakanı Felipe Gonzalez, Avrupa Birliği'nin geleceği konusunda, kendisinin evsahipliğini yapacağı, gayri resmi bir zirve toplantısı çağrısında bulundu. Gonzales, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin başbakanlarına gönderdiği mektupta, 22-23 Eylül tarihlerinde Birlik ülkelerinin başbakan ve devlet başkanlarının Birliğin geleceğini tartışmalarına olanak sağlayacak zirve toplantısına evsahipliği yapmak istediğini kaydetti.

Mektubunda, zirveye katılacak liderlerin yanlarında 4'den fazla yetkili getirmemelerini isteyen Gonzales, sözkonusu toplantının gayri resmi özelliğinin altını çizerek, toplantıda karşılıklı görüş alışverişinde bulunulacağını belirtti.

Gonzalez, ayrıca, zirve sonunda resmi bir sonucun çıkmayacağını ve herhangi bir metin yayımlanmaycağını belirtti.

İspanya Başbakanı Gonzales'in zirve önerisinin, AB liderlerinin geçen Aralık ayında Almanya'nın Essen kentinde gündemsiz ve Avrupa kıtasını gelecek on yılda nelerin beklediğinin tartışıldığı akşam yemeğinin devamı niteleğine olduğuna dikkati çekiliyor.

Eski Nazi subayı Almanya'da yargılanacak

Önümüzdeki günlerde Almanya 2. Dünya Savaşı günlerini daha çok hatırlayıp üzerinde tartışacak gibi görünüyor. Bunun sebebi sadece 1 Eylül ile birlikte Savaşın bitişinin 50. yıldönümü anmaları değil. 335 kişinin ölümünden sorumlu tutulan bir Nazi subayı Almanya'da yargılanacak.

Dış Haberler Servisi - Arjantin'de bulunan ve İkinci Dünya Savaşı sırasında 335 sivil İtalyan'ın katledilmesine karışmakla suçlanan eski Nazi subayı Erich Priebke, Almanya'ya iade edilmesini kabul etti.

Priebke'nin avukatları yaptıkları açıklamada, müvekkillerinin, Almanya'daki hukuk sisteminin İtalyan yasalarına göre daha fazla garanti vermesi sebebiyle bu kararı aldığını söylediler.

Arjantin'in Rio Negro kentindeki İstinaf Mahkemesi, İtalyan makamlarının, Priebke'nin iadesine ilişkin yaptığı başvuruyu daha önce reddetmişti. Aynı başvuru daha sonra da Alman makamlarınca yapılmıştı.

Priebke'nin avukatları, Alman makamlarının başvurusuna itiraz etmeyeceklerini, müvekkillerinin Almanya'da yargılanmayı kabul ettiğini, bu ülkeye gitmek için uçak bileti beklediğini söylediler.

Avukatlar, Priebke'nin, İtalyan adaletinin "bozulmuşluğuna" inandığını, bu yüzden İtalya'da yargılanmak istemediğini belirttiler.

Priebke masum olduğunu iddia ediyor

1944 yılında Roma'da, savaş esiri 335 sivil İtalyan'ın kurşuna dizilerek katledilmesine karışmakla suçlanan Priebke, başkent Buenos Aires'de yayın yapan bir radyoya verdiği demecinde, "masum olduğunu ve kendisini katil olarak görmediğini" söyledi.

Priebke, 33 Nazi askerinin ölümüne yol açan saldırının intikamını almak amacıyla Adolphe Hitler'in talimatı doğrultusunda gerçekleştirilen katliamda üstlendiği rolü ise "Sadece verilen emirleri yerine getirdim, ben görevimi yaptım" sözleriyle açıklıyor.

Chirac gençliğinde anti-nükleerciymiş

Fransa'nın nükleer denemelere yeniden başlama kararıyla kendisine dünya kamuoyunda "mümtaz"(!) bir yer edinen Chirac meğerse gençliğinde nükleer silahlara karşıymış.

Chirac gençliğinde atom silahlarının yasaklanmasına karşı imza toplamış.

STRASBOURG - Fransa'nın nükleer silah denemelerini tekrar başlatması yolunda aldığı kararla bir anda ülkesinde ve dünya kamuoyunda şimşekleri üzerine çeken Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın, gençlik yıllarında atom silahlarının yasaklanması için sokaklarda imza topladığı bildirildi.

Avrupa Parlamentosuna üye nükleer silah karşıtı bir grup parlamenter tarafından yapılan yazılı bildiride, Chirac'ın gençlik yıllarında, Paris'te atom silahlarının yasaklanmasını isteyen "Stockholm Çağrısı" için sokaklarda imza topladığı kaydedildi.

Avrupalı Parlamenterler Chirac'a yaptıkları çağrıda, "Sayın cumhurbaşkanı 45 yıl önce akıl ve sağduyu ile insanlığı tehdit eden bu tehlikeye karşı tepki gösterdiniz, şimdi 45 yıl önceki inançlarınızı hatırlamanızı istiyoruz ve nükleer silah denemelerinin başlatılması yolunda aldığınız kararı iptal etmenizi bekliyoruz" dediler. Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın, Salı günü Elysee Sarayı'nda, Bosna Hersek Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç ile görüştü.

Açıklamada, Fransa Cumhurbaşkanı Chirac'ın ayrıca, Pazartesi günü de eski Yugoslavya sorununun çözümü için AB tarafından görevlendirilen arabulucu Carl Bildt'i de kabul ettiği kaydedildi.

Chirac'ın daveti üzerine Paris'e gelen Bosna Hersek Cumhurbaşkanı Aliya İzzetbegoviç'in, Dışişleri Bakanı Herve de Charette, Savunma Bakanı Charles Millon ve Acil İnsani Yardım Bakanı Xavier Emmanuelli ile de görüştüğü belirtildi.

İzetbegoviç'in ayrıca, ABD Dışişleri Bakn Yardımcısı Richard Holbrooke ve yeni oluşturulan Amerikan heyeti ile de birsaya geldiği, Amerikan heyetinin de Fransa Dışişleri Bakanı de Charette ile görştüğü bildirildi.

IRA barışı için Londra'dan bir adım

İngiliz yönetimi Kuzey İrlanda'da 100 siyasi mahkumun serbest bırakılacağını açıkladı. IRA barışının yıldönümü olan 1 Eylül öncesinde barışı engelleyen tarafın İngilizler olmadığını iddia etmek üzere atılan bu adımı Sinn Fein yeterli görmüyor.

Gary Adams'ın, barış için gösterdiği çaba takdir ediliyor.

Dış Haberler Servisi - İngiltere'nin Kuzey İrlanda Bakanı Sir Patrick Mayhew, Kuzey İrlanda cezaevlerinde bulunan yaklaşık yüz siyasi tutuklunun yakında serbest bırakılacağını bildirdi.

Sir Patrick Mayhew, ayrıca bölgede bulunan 17 bin İngiliz askerinin sayısında da yeni indirimler yapılacağını belirtti, ancak bu konuda ayrıntı vermedi.

İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'nun (IRA) silahsızlandırılması konusunda, örgütün siyasi kanadı Sinn Fein'in görüşmelere tam anlamıyla katılmadan önce "köklü değişiklikler" beklediğini söyleyen Kuzey İrlanda Bakanı, bu konuda örgütten herhangi bir red kararı beklemediğini kaydetti.

IRA'nın ateşkes kararının yıldönümüne kısa bir süre kala gelen İngiltere'nin yeni girişiminin, barış sürecine yeni bir nefes vermeyi amaçladığı ve Eylül ayı başında Sir Patrick Mayhew ve Sinn Fein lideri Gerry Adams arasında yapılacak görüşmelerin gündem maddesini oluşturduğu belirtiliyor.

Cumhuriyetçi Parti yöneticilerinden Michael McLaughlin, Londra'nın yeni kararıyla ilgili açıklamasında, İngiltere'nin girişiminin bölgedeki beklentilere cevap vermediğini söyleyerek, Sinn Fein'in "tüm mahkumları kapsayacak bir genel af istediğini" hatırlattı.

Sinan Mengü

5 Eylül 1992 Göle'de 17 yoldaşıyla birlikte şehit oluşunun 3. yıldönümünde halkımızın ve ailesinin kalbinde yaşıyor.

Abisi: Xüsro ve yeğenleri Sertap, Meryem ve Rukên

Türkiye'nin savaş kronolojisi:

Kıvırtmalar tarihi

İkinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1 Eylül 1939'dan, Türkiye'nin savaşın neredeyse bittiği 24 Şubat 1945 tarihindeki 'Harp ilanı'na kadar, az bilinen bilgileri içeren ve çeşitli kaynaklardan derlediğimiz kronolojiyi sunuyoruz. Türkiye'nin tutumunun anımsanması bakımından, kronolojinin izlenmesinin yararlı olacağını düşünüyoruz.

1939

1 Eylül: Almanya Polonya'ya girdi. İngiltere ile Fransa'dan Almanya'ya savaş ilanı.

11 Eylül: Refik Saydam TBMM'de yaptığı konuşmada, "Almanya ile aramızda doğrudan doğruya siyasi ihtilaf mevzuu yoktur" dedi.

4 Ekim: Refik Saydam, Almanya Büyükelçisi von Papen'i kabul etti.

15 Ekim: Viyana Fuarı açıldı; Türkiye de katıldı.

19 Ekim: Almanya'ya krom sevkiyatının durdurulduğu açıklandı; gizli sevkiyatın başladığı kuşkusu yayıldı.

22 Ekim: Alman firmalarınca inşa edilen, Sivas'taki demir atölyeleri törenle açıldı.

30 Ekim: Molotov, Yüksek Sovyet Meclisi'nde "Türkiye kesin olarak ihtiyatlı tarafsızlık siyasetini terk etmiştir; bir Karadeniz antlaşması için çabalıyoruz" dedi.

1 Kasım: Berlin-İstanbul düzenli uçak seferleri yeniden başladı.

21 Kasım: Alman radyosu düzenli Türkçe yayınlara başladı.

22 Kasım: Cumhurbaşkanı İsmet İnönü von Papen'i kabul etti. Von Papen, Münih suikastinden dolayı üzüntülerini bildiren İnönü'ye teşekkür etti.

15 Aralık: Von Papen, Saydam ve Saraçoğlu onuruna yemek verdi.

1940

8 Ocak: İçinde tıbbi malzeme ve sargı bezleri olduğu ifade edilen bir Alman uçağı İstanbul'a geldi.

24 Ocak: Von Papen, vali Kırdar onuruna yemek verdi.

30 Ocak: Gümrük depolarında bulunan 5 milyon TL değerindeki Alman malının, Almanya'ya yapılacak aynı aynı oranda ihracata karşılık serbest bırakılmasına ilişkin olarak, Alman Büyükelçiliği ile nota teatisi.

25 Şubat: İki ülke arasındaki ticaret sözleşmesinin 15.10.1938'den 31.12.1940'a kadar uzatılmasını öngören Türk-İtalyan hükümet komisyonlarının birinci oturum protokolünün imzalanması.

28 Şubat: 3.9.1930 tarihli Türkiye ile Almanya arasındaki, suçluları iade anlaşmasının, Alman işgali altındaki bölgelere de yaygılaştırılması mutabakatı.

18 Mart: Von Papen'in, Topçuoğlu'na eğitici teknik filmler verdiği açıklandı.

1 Nisan: Massigli'den Baladier'e rapor: "Türk hükümetinin tutumu o derece değişmiştir ki, artık Rusya'ya karşı bir savunma savaşını düşünmektedir; en erken yaz sonunda." Yabancı bir uçağın Batum üzerinde görülmesi üzerine SSCB, Ankara'ya bir protesto notası verdi.

9 Nisan: Almanya'nın Danimarka ve Norveç'i işgali başladı.

29 Nisan: Matbuat Kanunu'nda değişiklik: Milli duyguları rencide etmek ve Türk tarihini yanlış tanıtmak yasağı.

10 Mayıs: Alman orduları Hollanda, Belçika ve Lüxemburg'a girdi.

14 Mayıs: Gazete sayfalarının azaltılmasına ilişkin kanun çıkarıldı. Tüm sanayi bölgelerinde hafta sonu tatili kanununun kaldırılması ve Sümerbank fabrikalarındaki çalışma saatlerinin 3 saat daha uzatılmasına ilişkin kanun.

16 Mayıs: Alman radyosundan her gün 4 Türkçe yayın.

1 Haziran: İnönü von Papen'i kabul etti.

12 Haziran: İnönü başkanlığında toplanan hükümet, savaş dışı kalma kararı aldı. Almanya ile iktisadi antlaşmanın parafe edilmesi kararlaştırıldı.

14 Haziran: Almanlar Paris'e girdi.

6 Temmuz: Saydam, İstanbul'da Von Papen'le görüştü.

9 Temmuz: Yeni Sabah gazetesi: "Ruslar bizi anlamıyorlarsa, bu, anlamak istemiyorlar demektir."

20 Temmuz: Almanya'nın büyük önem verdiği İstanbul-Bağdat demiryolu hattında ilk tur: İlk tren Haydarpaşa'ya geldi.

25 Temmuz: Almanya ile mal mübadele ve ödeme antlaşması.

26 Temmuz: Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi: "Almanya ile ticaret, anlamsız felçten kurtarıldı."

30 Temmuz: Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi: "Orta Avrupa'daki 90 milyonluk Almanya gerçeğini görmeliyiz."

7 Ağustos: Almanya ile imzalanan anlaşmanın onaylanmasına ilişkin kanun.

11 Ağustos: Alman Doğu Fuarı Königsberg'de. Türkiye de katıldı.

15 Ağustos: İnönü, Von Papen'i kabul etti.

1 Eylül: Alman Ekonomi Bakanı Funk, Viyana Fuarı'nı açtı. Türk Büyükelçisi Gerede, Funk'a Türk pavyonunu gezdirdi.

7 Eylül: Saraçoğlu Von Papen'i kabul etti.

9 Eylül: Vatan gazetesinde Yalman, "Hariçteki Türklüğün kültürel açıdan beslenmesi gereği"ni işlemeye başladı.

22 Eylül: Türkiye ve Almanya'nın da katıldığı Uluslararası Selanik Fuarı açıldı.

3 Ekim: Musevilerin yılbaşısı ve 5701. yılları. Bugün, İstanbul'daki Sinagoglarda Türkçe konuşma yeminleri edildi.

5 Kasım: Bir Alman ticaret heyeti Ankara'ya geldi.

29 Kasım: İnönü, Von Papen'i kabul etti.

1. Aralık: Tam karartma uygulamasına geçildi. Ulus dışındaki bütün gazetelerin 6 sayfaya indirilmesine dair kanun çıkarıldı.

14 Aralık: Bankalardaki İngiliz Sterlinlerinin Merkez Bankası'na devrine dair kanun.

30 Aralık: 'Almancı basın'da, bir Alman yazara ait, yeni yayımlanan "Birinci Dünya Savaşı'nda Türk-Alman Askeri İttifakı" isimli kitabın tanıtımı.

Müttefik devletlerin galip geleceğini anlayan İnönü, ilk iş olarak "ABD'nin bağımsızlık yıldönümü anısına" kendisinin ve Roosvelt'in olduğu pulları bastırdı!

31 Aralık: İtalya ile ticaret antlaşmasının uzatılmasına dair, karşılıklı nota teatisi. 1940 yılı Türkiye Bibliyografisi yayımlandı. Burada, Türk ithalat ve ihracatında Almanya'nın payı sırasıyla; % 11.7 ve % 8.7; İngiltere'nin ise % 11.6 ve % 10.4 olarak belirtildi.

1941

25 Ocak: Ankara radyosu Sırpça yayınlara başladı.

30 Ocak: Almanya'dan satın alınan 30 lokomotif geldi.

12 Şubat: 17 ilin tahıl stoklarına el konulmasına dair kanun.

13 Şubat: 'Turan Cemiyeti', Budapeşte'de yıllık toplantısını yaptı.

18 Şubat: 16 yaşın üzerindeki erkek çocukların maden ocaklarında ve 12 yaşın üzerindeki çocukların tekstil sanayinde çalıştırılmalarına ilişkin kanun.

2 Mart: Almanlar Bulgaristan'a girdi.

4 Mart: Von Papen İnönü'ye Hitler'in 28.2.1941 tarihli, kendi el yazısı ile yazılmış mektubunu sundu.

16 Mart: Tarabya'da 'Alman şehitlerini anma' töreni yapıldı. Törende von Papen "Uzun ve ortak bir kader bilinci, bugün nefret ve anlaşmazlık tohumlarını ekmek isteyenlerin seslerini bastırmalıdır" dedi. Harp Akademisi Komutanı Ali Fuat Erden ise, "Von der Goltz, hala Türk askerinin ruhunda yaşıyor" dedi.

6 Nisan: Almanlar Yugoslavya ve Yunanistan'a saldırdı. 'Gelebilecek tehlike bakımından' Edirne ve Uzunköprü yakınlarındaki demiryolu köprülerini Türk ordusu havaya uçurdu.

10 Nisan: İstanbul Valiliği, 'kademe kademe ve gönüllü bir şekilde' şehrin boşaltılmasına ilişkin çağrı yaptı.

18 Nisan: Von Papen Almanya'ya gitti, gider gitmez Hitler'le görüştü.

1 Mayıs: İstanbul'un deniz yolu ile tahliyesine başlandı.

4 Mayıs: Hitler parlamentoda konuştu ve Türkiye'ye ilişkin şunları söyledi: "Genç Türkiye'nin büyük dahi yaratıcısı kalkınma için hayran olunacak ilk örnek oldu... Şimdi Türkiye, devlet idaresinin gerçekçi tutumu sayesinde kendi kararlarının bağımsızlığını sağlarken, Yugoslavya İngiliz entrikalarına kurban oldu."

7 Mayıs: Churchill, Lloyd George'un, Türkiye'nin niçin Boğazlardan Alman gemilerinin geçmesine izin verdiği yolundaki sorusunu şöyle yanıtladı: "Türkiye, barışta iken, gemileri durdurma hakkına sahip değildir."

14 Mayıs: Von Papen İnönü'ye Hitler'in ikinci mektubunu sundu.

25 Mayıs: Von Brauchitsch, general Pertev Demirhan'ın 70. doğum gününü kutladı. Von Papen, "Eski Türk-Alman dostluğunu yeni bir temele dayalı olarak tekrar canlanmış görme ihtimalinin ortaya çıkması, beni sevindiriyor" dedi.

5 Haziran: Alman Büyükelçiliği, Adana'da bir Konsoloslok açacaklarını bildirdi.

18 Haziran: Almanya ile Türkiye, 'Dostluk Antlaşması' imzaladı. Anlaşma, basın ve radyodan ortak bir şekilde açıklandı. Saraçoğlu: "Almanya ile Türkiye, dostluklarını en sağlam temele oturtmuşlardır." Von Papen: "Geçici aksaklık, Avrupa'ya yeni ve daha iyi bir düzen sağlama amacını güden siyasetin hedeflerinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanıyordu." İnönü'den Hitler'e: "Ülkelerimiz ve halklarımız bugünden itibaren her zaman böyle kalma kararlılığı ile, karşılıklı bir güven dönemine giriyorlar."

19 Haziran: H. Gerede, Hitler'e İnönü'nün eliyle yazdığı ikinci mektubunu sundu.

22 Haziran: Almanya SSCB'ye saldırdı. Türkiye, tarafsızlık açıklaması yaptı.

24 Haziran: İngiliz Avam Kamarası'nda Lord Winterlon: "Türkiye ile İngiltere arasındaki durum, aydınlığa kavuşturulmalıdır. Türkiye nasıl hem Almanya, hem de İngiltere ile birbirine yakın antlaşmalar yapabilir? Er ya da geç, hangi tarafta olduğunu açıklamalıdır."

25 Haziran: TBMM'de 18. 6. 1941 tarihli antlaşma oybirliği ile kabul edildi. Saraçoğlu, 'mevcut yükümlülüklerin saklı tutulmasını kabul ettikleri için' Alman devlet adamlarına teşekkür etti. Saraçoğlu devamla "28 Şubat 1941 tarihinde Alman Devlet Reisi Hitler, Türk Devlet Reisi İnönü'ye bir mektup yazdı. Bu mektup Türk resmi makamları üzerinde derin bir tesir yaptı... Hitler Türk milletinin ve Türk çocuğunun kalbini harekete geçirdi... Birbirleri ile muharebe halinde olan iki muazzam kudret Almanya ve İngiltere, Türk milletinin müstakil siyasetini büyük bir kıyasetle idare ettiği noktasında mutabık bulunmuşlardır" dedi.

27 Haziran: Hitler'in, "Kasım 1940'da Molotov, Boğazlarda bazı önemli dayanak noktalarının işgali için Almanya'nın onayını istemişti" iddiası, SSCB tarafından yalanlandı. Lozovski, "Hitler'in iddiası Türkiye'yi Sovyetler Birliği'ne karşı kışkırtmak için uydurulmuştur" dedi.

8 Temmuz: Moskova Radyosu'nda Litvinov, "Hitler ile dostluk kuran bazı sözümona bağımsız devletler" hakkında konuştu. 11-13 Temmuz arasında Türk basınında SSCB'ye saldırılar.

15 Temmuz: Gazete sayfa adetlerinin 4 sayfa ile sınırlandırılmasına dair kanun.

14 Ağustos: Von Papen, Türk politikacıları ve subayları onuruna Tarabya'da bir davet verdi.

28 Ağustos: İnönü von Papen'i kabul etti.

26 Eylül: Berlin Radyosu'nda Nazife Salahattin Aral'ın piyano konseri.

4 Ekim: Alman büyükelçiliği, İskenderun'da Vize Konsolosluğu açtıklarını duyurdu.

8 Ekim: Türk sınırında Alman birliklerinin toplandıklarına dair haberler, Türk-Alman ortak hükümet açıklamalarıyla yalanlandı.

9 Ekim: Türk-Alman mal mübadelesi ve tediye antlaşması. Almanya'nın savaş malzemesi, Türkiye'nin bakır ve krom satması da antlaşmaya dahil.

15 Ekim: General Ali Fuad Erden ile Hüsnü Emir Erkilet, Sofya üzerinden Alman doğu cephesine gittiler. 28 Ekim'de genel karargahta Hitler ile görüştüler.

27 Ekim: 'Rusya ve İran'dan gelen Almanların misafir edilmelerine teşekkür etmek için' von Papen, Ankara valisi Kırdar onuruna bir yemek verdi.

28 Ekim: R. Saydam'ın Cumhuriyet bayramının 18. yıl törenini başlatan konuşmasından: "Her Türk bimelidir ki, tehlike henüz geçmedi. Durmadan çalışın!"

29 Ekim: Almanya, 'bir dostluk işareti olarak' aşağı yukarı 3.000 km. karelik bir aan olan Edirne ile Dedeağaç arasındaki bölgenin 'tarafsız bölge' olarak kalmasına izin verdi.

1 Kasım: İnönü'nün Meclis'in 3. oturumunu açış konuşmasından: "Alman devletinin sayın Reisi Hitler, bana yazdığı hususi bir mektupla, memleketimize arşı dostuğunu göstermiş ve... bir kere daha vaki olan mektuplaşmamız... karşılıklı itimad havası yaratmıştır... Türkiye, dünyanın en büyük devletlerinden biri olan İngiltere'ye, kara gün dostu olduğunu... bir kere daha ispat etmiştir."

17 Kasım: Alman basın heyeti Ankara'da.

21 Kasım: Bir Alman ticaret heyeti İstanbul'a geldi.

4 Aralık: Başka bir Alman ticaret heyeti Ankara'da.

7 Aralık: Japonya savaşa girdi.

11 Aralık: Berlin'de Almanya, İtalya ve Japonya ittifak antlaşması.

14 Aralık: 65 Filistin Alman'ı, İstanbul'a vardı.

15 Aralık: İçinde 769 Romen Yahudisi olan "Struma" gemisinin İstanbul'a yolcu indirmesi yasaklandı. (23.2.1942'de yeniden yola çıkan gemi, 24.2.1942'de battı.)

19 Aralık: Milli Korunma Kanunu sertleştirildi. Yeni kanuna, 'halk ihtiyacı ve ülke savunması için gerekli her şeye el koyma hakkı, bütün evleri stok için arama hakkı hükümete verildi.

22 Aralık: İnönü, kendisine Almanya'dan hediyeler getiren von Papen'i kabul etti.

23 Aralık: Alman Büyükelçiliği'nden duyuru: "Karadeniz'de hiçbir Alman denizaltısı yoktur."

27 Aralık: Basında 'Enver Paşa Rusya'da!' haberleri.

1942

1 Ocak: 26 'Birleşmiş Millet' Washington'da 14.8.1941 tarihli 'Atlantik Demeci'nin ilkelerini kabul ettiklerini açıkladılar.

İkinci Dünya Savaşı bütün hızıyla sürerken, Türkiye önce Almanlara açık ve gizli yardımlar sundu, sonra mecburen kıvırttı.

8 Ocak: Avam Kamarası'nda konuşan Eden, "Türklerin, müttefiklerin zaferinden korkmaları için hiçbir neden yok" dedi.

22 Mart: Alman şarkıcı Erna Sack, Ankara'da bir konser verdi.

1 Nisan: SSCB Ticaret Temsilciliği'nden Komilov ve İstanbul Konsolosluğu'ndan Pavlov hakkında Papen'e suikast düzenlemekten dava açıldı.

8 Nisan: Anadolu Ajansı'nda Yahudi memurların işlerine son verildi.

28 Nisan: Ankara'da Alman büyükelçiliği'nde von der Goltz sergisi. General Kılkış: "Onun şahsiyeti Türk askerlerinin ruhunda yaşamaya devam ediyor."

8 Mayıs: Tanrıdağ adı 'Türkçü' haftalık dergi çıkarıldı.

30 Mayıs: Hitler bir Türk ekonomi heyetini kabul etti ve 100 milyon Reich Markhk bir kredi için söz verdi. Ankara'da Türk-Alman futbol maçı.

11 Haziran: ABD ile SSCB arasında 20 yıllık ittifak antlaşması.

17 Haziran: Von Papen davasında ilk karar: Pavlov ile Kornilov, "Tokat'ı silahlara donattıkları" gerekçesiyle 20 yıl hapis cezasına çarptırıldılar.

28 Haziran: Demiryolu malzemelerinin teslimatına ilişkin Alman grubu ile antlaşma imza edildi. Alman ordusu Stalingrad'a saldırdı.

20 Temmuz: Türk basın heyeti Berlin'de.

7 Ağustos: Basında 'Turan' ideali ve 'ırk arılığı ile kardeşlerle bağlantı' üzerine yazılar.

25 Ağustos: ABD'den İskenderun'a 4.500 ton tahıl geldi.

30 Eylül: Türk basın heyeti New York'ta. Amerikalı gazetecilerden 'Almanya'ya planlanan krom teslimatından dolayı' sitem.

9 Ekim: Yeni Sabah gazetesi: Krom yüzünden ABD'nin telaşı sebebsizdir. Almanya'nın krom karşılığı silah teslimatı, müttefiklerimizin çıkarınadır."

12 Ekim: Akşam gazetesi: "Alman silah teslimatı, Türkiye'ye olan güvenin en güçlü ispatıdır."

5 Kasım: 'Türkçü' Gök-Börü dergisi çıkarıldı.

8 Kasım: ABD birlikleri Fas ve Cezayir'e çıktılar.

19 Kasım: Don ırmağında Sovyet karşı saldırısı. Alman 6. ordusu kuşatıldı.

8 Aralık: 'Mihver devletleri aleyhine yayın yaptığı için' Vatan gazetesi iki aylığına kapatıldı.

31 Aralık: 100 milyon marklık Alman kredi anlaşması imzalandı.

1943

1 Ocak: Almanlar Kafkaslardan çekilmeye başladı.

16 Ocak: Saraçoğlu'ndan The Times'a demeç: "Türk-Rus ilişkileri dostane niteliğini hiçbir zaman yitirmemiştir."

30 Ocak: Alman 6. ordusu Stalingrad'da teslim oldu. Churchill ile İnönü Adana'da İngiliz-Amerikan silah yardımını görüştüler.

13 Şubat: Menemencioğlu, Sovyet Büyükelçiliğine, görüşmelerde bulunulmasını ve ilişkilerin düzeltilmesini önerdi.

16 Şubat: Kızılordu Harkov'u geri aldı.

17 Mart: Saraçoğlu, yeni hükümet programını açıklarken, "Bizim kanatimize göre, Türk-İngiliz dostluğu yalnız karşılıklı menfaatların emrettiği bir dostluk değil, iki memleketin hayati zaruretlerinin en başında gelen bir ihtiyaçtır" dedi.

5 Nisan: Türk Kültür Derneği ve Türk Yurdu gazetesi kapatıldı.

7 Mayıs: İnönü von Papen'i kabul etti.

20 Nisan: Gök-Börü dergisi kapatıldı.

31 Temmuz: Bir hafta önce hakkında tutuklama kararı çıkan düşük Mussoloni'ye sığınma başvurusu İsveç ve Türkiye tarafından kabul edilmedi.

9 Eylül: Müttefikler Salerno'ya çıkarma yaptılar.

12 Eylül: Mussoloni'yi tutukluyken kaçırdılar.

1 Ekim: Müttefikler Napoli'yi aldılar.

28 Kasım: Roosevelt, Stalin ve Churcihll'in Tahran Konferansı.

1944

13 Şubat: New York radyosu Türkçe yayına başladı.

17 Şubat: Türkische Post gazetesi, İngiliz aleyhtarı karikatür nedeniyle kapatıldı.

28 Mart: İstanbul, Ankara ve Karabük'te "Komünist hücrelerin ele geçirildiği ve gözaltına alındıkları" haberleri.

6 Nisan: Almanya'ya silah sanayi hammeddesi gönderilmesinin durdurulmasını isteyen İngiltere Büyükelçisi'ne Menemencioğlu, Almanya'nın verdiği malları İngiltere'nin verip vermeyeceğini sordu.

10 Nisan: Kızılordu Odesa'yı ele geçirdi, Kırım'a girdi.

20 Nisan: Menemencioğlu TBMM'de, "Yarın akşamdan itibaren Almanya'ya ve Mihver devletlerine krom ihracatını yasakladıklarını" açıkladı.

9 Mayıs: 'Türkçü' Nihal Atsız, 4 ay hapse mahkûm oldu. Kızılordu Sivastopol'u aldı. Ulus gazetesinde Falih Rıfkı Atay: "Irkçılar ve Turancılar milli birliği tehlikeye sokuyor."

19 Mayıs: Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarında İnönü: "Turancılık fikri, yine son zamanların zararlı ve hastalıklı gösterisidir."

20 Mayıs: Churcihll Avam Kamarası'nda: "Türkiye'nin Şubat veya Mart'ta cesurca savaşa gireceğini veya en azından bize hava üsleri vereceğini ummuştuk. Fakat Türkiye aşırı derecede tedbirliydi ve malzeme taleplerini artırdı."

4 Haziran: Müttefikler Roma'yı ele geçirdiler.

6 Haziran: Normandiya çıkarması.

14 Haziran: ABD birlikleri Marian adalarını işgal ettiler ve Japonya üzerinde hava ve deniz hakimiyetini elde ettiler.

15 Haziran: Türkiye'nin doğru harekat ettiğini söyledikten sonra görevden ayrılan Menemencioğlu'nun dış politikasının reddine ve Vekilliğine güven duyulmamasına ilişkin kanun.

2 Ağustos: TBMM, İngiliz talebi uyarınca Almanya ile ilişkileri kesme ve İngiliz parlamentosuna selam yollama kararı aldı. Müttefik devletler vatandaşlarından cezaevlerinde bulunanların affı.

4 Ağustos: The Economist: "Türkiye'nin kararını Rusların ilerleyişi, istila ve Hitler'e yapılan suikast etkilemiştir." The Cavalcade: "Türkler, Rusya'ya karşı kendilerini suçlu hissediyorlar. Onun düşmanlığından korktukları için dostluğunu arıyorlar. Stalingrad önünde iken, olacak bir ittifakı Rusya sevinçle karşılardı."

5 Ağustos: Von Papen İstanbul'u terk etti. Ankara Radyosu: "Türk hükümeti, Yahudi göçmenlerine yardım etmeye her zaman hazırdı."

7 Ağustos: Hükümet, halktan Alman radyo yayınlarını dinlememesini rica etti.

8 Ağustos: Kornilov ve Pavlov serbest bırakıldı.

9 Ağustos: Pravda gazetesi: "Türkiye'nin zafer rüzgarlarının nereden estiğini anlaması için beş yıl gerekti.... Türkiye 1941'den beri Almanlara yardım etmiştir ve hala bir beşinci kol barındırmaktadır."

15 Ağustos: Müttefikler Güney Fransa'ya çıkartma yaptı.

19 Ağustos: İlk Amerikan gemisi İskenderun'da.

23 Ağustos: Bükreş ve Paris'in kurtarılışı.

24 Ağustos: Alman işbirlikçisi Fransız hükümetiyle ilişkileri kesme kararı; Büyükelçi Berker geri çağrıldı.

28 Ağustos: Son sevkiyat olarak, 141 Alman İstanbul'u terk etti.

2 Eylül: Türkiye'deki Alman dışişleri memurları gözaltına alındı.

6 Eylül: Kızılordu Bulgaristan'da.

7 Eylül: İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde 23 ırkçı ve Turancıya karşı dava açıldı.

11 Eyül: Türkiye, Mihver devletlerinden gelebilecek sığınmalara karşı sınırlarını kapattığını açıkladı.

5 Ekim: İzvestia gazetesi: "Türk basınının bir kısmı, müttefikler arası anlaşmazlık tohumları ekmeye çalışıyor."

13 Ekim: Atina kurtarıldı.

16 Ekim: Kızılordu Doğu Prusya'ya girdi.

1 Kasım: İnönü, Meclis açış konuşmasında "Büyük komşumuz Sovyet İttihadı ile münasebetlerimiz, yürürlüğünü karşılıklı olarak tanıdığımız ileri muahedelerin hükümleri içinde ve dost mahiyettedir" dedi. İnönü, 'İşçi Koruma Yasası'nın anlamını vurguladı.

11 Aralık: Türkiye'deki Alman bankaları ve sigorta şirketleri kapatıldı.

1945

24 Şubat: Türkiye, Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti.

25 Şubat: Türkiye, 'Birleşmiş Milletler Paktı'nı imzaladı...

Leibzig'teki Buchenwald toplama kampını ziyaret eden genç kız, Hitler vahşetine lanet ediyor. O dönemde TC ise, Hitler'le işbirliğini sürdürüyordu.

Zarok û ebebiyata zarokan

Lokman POLAT

Edebiyata zarokan gelek kevne. Kevnetiya wê bi qasî dîroka mirovahiye ye. Li ruyê dinyayê (cihanê) gelek berhemên xweş ji bo zarokan hatiye afirandin. Di nav edebîyata zarokan a cîhanê de pirtûka serpêhatiyên Robînson Crosoe û gerên Gullîver'ê herî pirr têt xwendin. Don Quijote ya Cervantes û Olîver Tiswît a Charles Dickens jî gelek tê xwendin.

Ev jî rastiyek e ku ; Di nav edebiyata Cîhanê de, hinik nivîskar ji bo mezinan çîrok û roman dinivîsînin û nivîsandine, lê ev pirtûkên wan herî pirr ji alî zarokan ve tên xwendin. Çîrokên hezar û yek şev, fablîn La Fontaîne, çîrokên Omer Seyfettîn, çîrvanokên Ezop, metelokên Xocê Meşûr ji alî zarokan ve pirri tên xwendin.

Li gor zanîstiya îlmî dema zaroktiyê, demêkî xisusî ye. Di vê demê hîs û têgiştî û ecibandinên xweser hene. Zarok li der û dora xwe,ji mazinan cuda dinêrin. Xayalên wan yên taybetî hene.Tekilî û dayin sendinên wan cuda ne. Zarok bi bebika xwe re diaxifin, bi hev û du re, an bi leyistikên xwe re bi saetan dikarin bileyzin. Cîhana zarokan cuda ye. Zimanê wan, xeyalên wa, afiradinên wan gelek xisusîne.

Ji bo vê jî, divê edebiyata zarokan ya xisusî hebe. Ev edebiyat divê huviyetêkê bide zarokan. Ji bo pêşveçûna wan bibe alîkar. Ji zarokên neteweyên serdest pirrtir, hewcedariya zarokên miletên bindest bi edebiyata zarokan heye. Zarokên gelên kole bi serbestî di dibîstanan de bi zimanê xwe naxwînin, perwerde nabin. Ji bo gihîştandina wan, divê edebiyata zarokan dewlemend be. Zarok dê ji wê edebiyata xwe gelek tişt fêr bibin.

Ji ba zarokan pirtûkên wergerê

Weşanxana Çanda Kurdî li Swêdê gelek pirtûkên ku nivîskarên bîyanî ji bo zarokan nivîsandine wergerandine Kurdî. Nivîskarên Kurd ji bo edebîyata zarokan pir hendik pirtûk nivîsandine. Weşanxana Çanda Kurdî bi wergerandina van pirtûkên ji bo zarokan, pirtûkxana zarokan dewlemend kiriye. Zarokên Kurd van pirtûkan bi şahî û bi keyf dixwînin.

Ez dê çend heb ji van pirtûkên ji bo zarokan bi kurtayî bidim nasîn. Ev hemû pirtûkên ku li jêr ezê bidim nasînê ji alî weşanên Çanda Kurdî ve hatine weşandin. divê Zarok van pirtûkan bixwînin.

1-Emîl, Mîha Nêvcî

Nivîskar; Petra Szabo,Wergêr; Reşo Zîlan:

Ev pirtûk ji bo zarokan hatiye nivîsandin. Reşo Zîlan ew ji zimanê Swêdî wergerandiye Kurdî. Pirtûk bi ebata xwe mezin e û 28 rûpel e. Hemû rûpelên wê bi wêne ne. Di herdu bergên pirtûkê de jî wêneyên mîhê (mêşinê) hene. Emîl, navê mîha piçûk e. Ew berxeke nîv reş û niv spî ango belek e. Ev berxa belek gava rastî gurî tê, gur jê ditirse. Gur dibêje ev nîvçemîhek, cînnemîhek e. Di pirtûkê de serpêhatiya Emîla piçûk tê gotin.

2-Kî Alfons rizgar dike?

Nivîskar; Gunîlla Bergstrom, Wergêrandina Kurdî; W. Çanda Kurd e:

Pirtûkên ku li ser Alfons hatine nivîsandin di nav zarokên Swêdî û yên Kurdan de gelek tên hezkirin. Fîlmên qarton yên Alfons çê bûne û zarok lê mêze dikin. Ev pirtûk bi wêne ye. Li ser an binê wêneyan nivîs heye.

Alfons tenê bi serê xwe ye. Wî teze mala xwe barkiriye cîhekî nûh û zarokên wê derê nas nake, bi kesî re naleyize. Dema Mallgan, hevalê Alfonsê yê bi dizî tê Alfons pêre dileyizin. Rojeke Mallgan wenda bû...

Paşê çi dibe? Alfons çi dike? Serpêhatiya Alfons çawan tewa dibe? Hemû jî di pirtûkê de heye. Zarok bila bixwînin û fêrbibin. Pirtûk 23 rûpel e. Gelek wêneyên xweş tê de hene.

3-Ma tu tirsonekî Alfons Oberg?

Nivîskar; Gunîlla Bergstrom, werger; W.Çanda Kurdî:

Ev pirtûk jî 30 rûpel e. Serpêhatîya Alfons Obergê şeş salî têde derbasdibe. Alfons şer nake, ji pevçûnê, lihevxistinê, şer û kulmika nefret dike. Li kuçê zarok carnan ji hev dixeyidin û şer dikin. Lê Alfons na!...Loma jî, zarokên din dibêjin "qey ew tirsonek e?". Lê gelo wisaye?, Alfons tirsoneke an na?. Zarokno!, pirtûkê bixwînin û fêrbibin, ka rewşa Alfons çîye?.

4-Ma Gakûvî Kuçikan Dixwin?

Nivîskar; Lenart Frick û Jean Carlbrand in:

Ev pirtûk ji bo zarokan pirtûkek gelek xweş e. Weşanxana Çanda Kurdî, ev pirtûka han ji zimanê Swêdî wergerandîye zimanê Kurdî. Ji bilî zimanê Kurdî, ev pirtûk ji Swêdî ji bo çend zimanên Ewrupa jî hatiye wergerandin. Ev pirtûka zarokan, pirtûkek bi nav û deng e.

Navên lehengên pirtûkê di çapa Swêdî de Marî û Peter e. Di çapa kurdî de wergêrvan navê wan kirîye Şêro û Zînê. Ger ji navên herdu nivîskar yên bîyanî nebe mirov dibejî qey Kurdekî ev pirtûk nivisiye. Di pirtûkê de gund, dar û zevî, dehl û çîya, zozanên pezkûvîyan wek yên Kurdistanê ne. Berê di çiyayê Sîpan û Xelatê de jî pezkûvî hebûn. Çîrok, tema pirtûkê gelek xweş e. Serpêhatîya Şêro û Zînê bi hosteyî hatîye nivîsandin.

5-Pisika wenda.

Nivîskar; Margereta Ekstrom û Peter Petterson

Wergêra Kurdi; Keya Îzol:

Pirtûk çil rûpel e û hemû rûpelên wê bi wêne ne. Di pirtûkê de serpêhatiya Pisîkê û ya dayka zarokan a Berçem û Baranê heye. Navê pisîkê Mîranda ye. Pisîkêk bêare, qet rehet nasekine. Zarokno!, vê pirtûkê bixwînin, ka binêrin pisîkn çi dike? çi nake?..

6-Sampo Lape Can

Nivîskar; Zacharîas Topelius, Wêne; Veronîça Leo;

Ev pirtûk xebroşek (çîrçîrok) klasîk e, bûyera wê li Lapland, li Finlandayê derbas dibe. Zacharîas Topelius xebroşkvanêk mezin ya Swêdî bû. Lapland di nav Swêd û Finlandayê de bûye du beş. Ji gelê Laplandê re dibêjin Samîsk. Ew

Swêdî an Fînî nînin. Ew dewar, pez, mi, ga, çêlek û pezkûvyan xwedî dikin. Li welatê Laplandê de çîya, kanî, gol û zozan pir in. Li wir gelek berf dibare. Di pirtûkê de jîyana wan û serpêhatiya zarokek jîr derbasdibe

7-Tu an nivîskar;Eva Boholm Olsson, wêne: Pham Van Don, wergêr: Reşo Zîlan

Pirtûk 30 rûpel e. Hemû rûpelên wê bi wêne ne. Di dawîya pritûkê de frehnegok heye. bûyera çîroka ku di pirtûkê da ye, li Vîetnamê derbas dibe. Tu an zarokek biçûk e. Ew li Vîetnamê dijî. Rojêk kuçikekî har wî didire...

Vê pirtûkê di musabeqeya pirtûkên wênedar de xelata duyem standiye. Çîroka ku di pirtûkê da ye, dilgîr û rastîn ji Wîetnamê ye. Lîrik û rastî di wêneyên pirtûkê de tên hunandin. Wêneyên pirtûkê bi destên hunermendekî herî mezin ê Vîetnamî, Pham Van Don li ser hevrîşim hatine çêkirin.

8-Nebezê li Çiyayê Mazî,
nivîskar; Jens Ahlbom,
werger: Reşo zîlan:

Çîyayên mazî!.. Çîyayên Kurdîstanê çiqas xweş in. Çîyayên Zagros, Cûdî, Sîpan, Xelat, Ararat û Agirî nêzîkî ewrên di bin asimanan de ne. Çîrvanoka (xebroşka) vê pirtûkê gelek xweş e. Çîrvanokek xeyalî ye, lê gelek balkêş e. Ev çîrvanok bi zimanekî xweş û dilgîr hatiye nivîsandin. Wêneyên pirtûkê bi rengên narîn û lihev hatine çêkirin. Naveroka çîrvanoka pirtûkê li ser mirovê baskdar e ku mirov jî xwe di nav wî xeyalî de dibîne.

9-Akin Di Hembêza Welatê Nû De

(Zarokeke Penaber Vedigêre),
nivîskar; Krîstal Endersson,
wêne; Stieg Forsberg,
wergêr; Reşo zîlan:

Pirtûk li ser zarokên penaberan e. Ji ber vê pirtûke filmekî televîzyonê yê bi eynî navî hatiye çêkirin. Malbata Akin, neçar dimînê û terka welatê xwe dike. Di vê pirtûkê de rewşa zarokên penaberan di warên stresên psîkolojîk de tiştên ku têne serên wan berpêş dike. Armanca pirtûkê ew e ku, mirov rewşa penaberan, bi taybetî jî ya zarokên penaberan baştir têbighê. Nivîskarê pirtûkê Krîstal andersson bi xwe bîyanî ye. Wê li Swêdê, di nav penaber û bîyaniyan de bi salan kar kiriye. Nivîskar bi xwe bîyanî ye. Wê li Swêdê, di nav penaber û bîyaniyan de bi salan kar kiriye.

10-Kela Jînê,
nivîskar; Veronîca Leo,
wergêr; Reşo Zîlan:

Di pirtûkê de xebroşkêk (çîrçîrokêk) xeyalî heye. Li gor naveroka pirtûkê û bûyera çîrokê wêneyên gelek xweş hene. Nivîskar, pirtûk pêşkêşî dayka xwe kirîye.

Di dema qedim (dîroka gelek kevn) de xortêk li pey kela jînê digerê. Ew dixwazê biçe wê. Li rê glek bûyer têne serê wî.

11-Masiyê Reşi Biçûk,
nivîskar; Samed Behrengî,
werger; D.Xebatkar,
wêne; Mats Abelson:

Samed Behrengî nivîskarekî îranî ye bi nav û deng e. Wî di hêla edebîyata zarokan de gelek berhem afirandiye. Pirtûkên wî yên ji bo zarokan ji bo gelek zimanên cîhanê hatine wegerandin. Çend pirtûkên wî ji bo zarokan hatine wergeradin ser zimanê kurdî. Min bi xwe jî du pirtûkên wî ji bo zarkan wergerandiye Kurdî. Lê min hîn jî ew herdu pirtûk çap nekirye.

Di vê pirtûkê de serpêhatîyek masîyê reş û biçûk tê gotin. Wek hemû pirtûkên Behrengî ev pirtûk jî gelek xweş e.

Pirtûkên Ahmet Cantekîn yên ji bo zarokan;

weşanên: Haykurd:

Ahmet Cantekîn mamosteyê dersên zimanê Kurdî ye. Ew di hêla perwerdekirina zarokan da gelke jîr e. Wî ji bo zarokan gelek pirtûk nivîsandine. Di kovara Berbangê de jî, rûpela ji bo zarokan ew amade dike.

Berhemên ku Ahmet Cantekîn ji bo zarokan afirandine gelek in. Ez dê li ser çend pirdtûkên wî bisekinim û bi xwendevanên biçûk bidim nasîn.

1- Hirç û daristan

Ahmet Cantekîn hem nivîskar û hem jî wênevan e. Ew bi xwe wêneyan ji bo pirtûkê xwe çêdike. Hemû pirtûkên wî bi wêne ne.

Di vê pirtûkê de çîroka Hirçê heye. Di darîstanek gelek mezin de pirr tişt tên serê hirçê. Hirç wenda dibe, pir zorê dikşîne. Kî dixwazê sereboriya Hirçê bizane, divê vê pirtûkê bixwînê.

2- Qeşmer;

Di vê pirtûkê de serpêhatîya Qeşmerê ku rojêkê nexweş dikeve hatiye nivîsîn. Hirçek baş cîranê wî bû. Ew bi hevalên xwe ve alîkarîya Qeşmer dikin, diçin doktor hîngvîn tînin û.... dawîya wê bixwînin.

3- Panda

Panda navê hirçek biçûk e. Ew di dehlê (darîstanê) di dijî. Rojêkê li nav darîstanê digerê. Li dorhêla darîbtanê temaşe dike. Paşê diçe ser darê û nikarê bê xwarê. Dîya wî meraq dike, dibêje;

-"Çi bi kurê min hat, bi ku de çû?"

Dawiyê dayka Panda wî çawa dibînê?. Ez nabêjim. Hûn bixwînin, fêr bibin.

4-Gulê û Nazê (Kurte Çîrko)

Ahmet Cantekîn bi navê "Gulê û Nazê" çîrokek gelek xweş nivîsandiye. Wî bi vê pirtûka xwe ya çîrokê, edebîyata zarokan dewlemend kirîye. Şahînê B.Soreklî, ji bo zarokên Kurd ev çîrok kiriye kasetê, dagirtîye.

Gulê û Nazê du zarokên piçûk in. Ew li ser berfê dileyîzin. Di pirtûkê de çend kurteçîrokên din jî, ku bûyerên wan cuda ne hene. Bûyera leyistikvanê Haykurd Sopr û Hêvî Spor jî xweş e. Rovîyê fêlbaz çawan hirçê dixapîne. Ew jî di vê pirtûkê de heye.

Xwendevanên Hêja,

Ez bi kurtayî li ser çend pirtûkên (15 pirtûk) ku ji bo edebîyata zarokan hatine afirandin sekinîm. Helbet pirtûkên ji bo zarokan hatine nivîsandin an wergerandin ewqas (15 pirtûk) nînin, hin jî zêde ne.

Hêviyê nekujin

Felat DİLGEŞ

Bi beşdarî û çavdariya DYA, Kongreya Netewî ya Iraqê û dewleta Tirk, li Dublînê di navbera PDK û YNK'ê de li ser peymanek aştiyê ya nû hat lihevkirin ku bi rastî jî êdî em nizanin ku ev peymana aştiyê ya çendan e.

Em pê re bibêjin ku li hevdû hatina hêzên sereke yên Kurdistana Başûr û dawî lêanîna şerê xwekujî, birakujî û Kurdkujîyê aveke hênîk li ser dilê me kir; lê belê dilê me bi tevahî rihet nekir; tirs û şika ma ya ku bi salan e di serê me de ye ji holê ranekir. Dîsa jî ez hêvîdar im ku ewê êdî gelê Kurd pêşîra xwe ji vê sosret û rûreşiya dîrokî azad bike û canfîdayên ku di riyeke pîroz de gîyana xwe pêşkiş kiribên, qene ji niha bi şûn ve be jî bi rihetî di gorên xwe de razên.

Herwekî tê zanîn piştî Şerê kendavê keyseke, fersendeke dîrokî derket pêş gelê me yê li başûrê Kurdistanê. Mirov di kare bibêje ku di yek derbekê de, pê rê bi lez û bez; bi awayekî ku me nedipa pirraniya axa welatê me yê di bin dagirkeriya Iraqê de rizgar bû û kete destê gelê Kurd; riya ji nû ve dakirkirina Kurdistanê ji dewleta Iraqê re hat girtin. Mehabat ne tê de, di dîroka nêzik de cara yekem bû Kurd li ser axa perçeyek mezin ê welatê xwe dibûn xwedî soz û biryar. Bi hêviyekî gelek mezin çavê gelê Kurd û dostên wî li ser rûdanên Başûr bû; hevî û hesreta bi sedan salî ber bi rastiyê diçû; dîrok ji nû ve dihat nivîsin. Gelê herî mezin ê dinyayê yê bindest li ser perçeyek ji axa ber bi azadbûn û dewletbûnê ve diçû û deriyên rizgarbûna wxe vedikir.

Lê çi heyf e ku di demeke nêzîk de hêvî û mefera me, hesret û daxwaza me, hilm û xweziya me di gewriya me da ma û bû girêk. Şerekî neheq; şerê xwekujî, birakujî, Kurdkujî, welatkujî, rûmetkujî,şoreşkujî, evînkujî, azadîkujî û hêvîkujiyê dest pê kir. Wek nelet û toq kete sitûyê gelê Kurd; bû qeyd û bendên koletiyê, sitûyêne xwar kir û dest û lingên me gire da. Şerê xwekujiyê bû, çimkî me xwe bi xwa dikuşt; şerê-şerê birakujiyê bû, çimkî me bi destê xwe bi xwa dikuşt; şerê Kurdkujiyê bû, çimkî em Kurd bûn û me Kurdan dikuşt şerê welatkujiyê bû, çimkî me welatê xwe pêşkişî dijmin dikir; şerê rûmetkujiyê bû, çimkî me gel û welatê xwe pê bêrûmet dikir; şerê şoeşkujiyê bû, çimkî me şoreşa xwe bi destê xwe bi saxî diir gorê; şerê evînkujiyê bû, çimkî me evîna xwe ya herî mezin dikuşt; şerê azadîkujiyê bû, çimkî me azadîyê dikir dilîtî; şerê hêvîkujiyê bû, çimkî me hêvî û pêşeroja xwe dikuşt. Xerabî, hovîtî û xesara ku ewê sed dijminan nikaribûn bidana me, me bi bi destê xwe bi xwe kir; em biçûk bûn; em şermî bûn; serê me li ber, dost, alîgir û dildarên me xwar bû; dijmin mi me keniya; dijmin bi me leyist. heta ku dijmin bû navbenykarê ku me li hevdû bîne(!)

Kurd fersenkuj in. Em niha i tevahî li ber hederkirina keys û fersenedeke dîroka ya dawîn in. Ez dizanim; dibêjin û tê gotin; xwedênegiravî tiliya dijmin, tiliya filan û bêvanî di vî karî de ye. Bêguman ewê vala nesekinin û bixwazin tiliya xwe têxinê; çimkî ev karê wan e û hebûna wan bi nebûna me ve girêdayî ye. Ku mirov xwe kir pêleyistok dê hemû kes li riyên bi mirov leyistînê bigere. Dijmin hergav ji qelsî, kêmasî, nezanî, belavbûnî û bêtifaqiya me îstifade kir. Dinya guherî, lê tu car ev siyaseta wan neguhirê; çimkî me bi kirinên xwe, bi jiyan û bi rê û metodên tekoşîna xwe ev çek ji destê wan nesitand û vê siyaseta wan a hovane û nemirovî pûç nekir. Wan xurtiya xwe ji çewtî, kêmasî û şaştiyên me sitandin û bêhêziya me ji wan re bû hêz.

Kurdistana Başûr îmtihanek bû; azmûnek e ku ewê di qada navnetewî de bikaribe bandûra xwe li ser qedera tevahiya gelê Kurd nîşan bide. Bi vê îmtihanê gelê Krd hat ceribandin. Ka gelo Kurd gihîştine wê zanîn û şehrazetiya xwe îdarekirinê? Ji dîroka xwe ders sitandine û bûne xwedî hesteke (şiûreke) netewî? Ewê êdî bikaribin xwe bi xwe îdare bikin an ku hê jî divê bi destê hinekên din bên îdarekirin?

Ya rast ji bo min en pirr giring e ku ev îmtihan ji alî hinekan ve hat/tê kirin. lê belê ev hedîseyek dîrokî ye ku em rastiyek weha jiyan/dijîn. Sed heyf û mixabin ku heta niha em di vê îmtihanê de serkeftî nînin. Terûba çar pênc salan, ûyer û rûdanên dawî jî nîşan dan ku em hê negihîştine merhela zanîn û şehrazetiya xwe bi xwe hev îdarekirinê. Me hê jî ji dîroka xwe baş ders nesitandiye û hesta me ya netewî negihîştiye wê qada ku ernê bi heskirin û welatevînxyek Kurdistanî li berwewendiyên xwe yên mîlî xwedî derkevin û menfaetên welatê xwe di şer her tiştî re bibînin û wan ji raman û pevçûnên xwe yên sitewr re nekin mijar. Mixabin gava ku mirov ji rastiya xwa ya dîrokî û hesta netewî bêpar be, ewê herdem hevsarê mirov biryar bidin.

Dema ku di malekê de, di navbera du birayan de şer û pevçûnek çêbû, heta ku ji dest tê beriya ku bîhn û olan bide derve xelq pêçiya xwe têxê, li gor adet û ûsûlan bi rûsipî û mezinên malê lihevlatin tê çêkirin. Ku bi mezinên malê nebû, bi mezin û giregirên gund, bi wan ji neqediya bi yên ji wan mezintir pirs tên çareserkirin. Ji xerîb û neyaran zêdetir bav û bira bi heq û hiqûqa biratiyê dizanin; çimkî yên ku ewê bi levdû re bijîn, her roj li rûyê hevdû binihêrin ûû çavê wan li destê hev be ew in.

Xwezî serokên Kurdan, xwezî hêzên Başûr vî rûpelê reş ê dîroka me bigirtana, bi lez û bez li rastiya xwe biziviryana; hê ku ev fersend bi tevahî ji destê me derneketiye û em ji vagona paşîn a tirêna dîrokê ya ku hergav di welatê me re derbas nabe derengnemane, bi canê xwe bi giyana xwe ji bo avakirina welatê xwe bixebitiyana.

Em pirr bi derengî ketin; li paş, bi şûn ve ji heval û hogirên xwe kêm man qene êdî ji vê demê bi şûn ve em berê xwe bidin pêş, dîroka mirovatiyê desr bistînin, berjewendiyên netewî yên gelê Kurd di ser her cûre bazar û hesabî de bibînin û ji bi avakirina pêşerojek azad û bi hvêî bixebitin. Ji bo xatirê şehîdên ku canê xwe di dozek mafdar û pîroz de feda kirine li hêviyê xwedî derkevin; çirûska dilê me hêvî ye; hêviyê nekujin.

Bi hêviya ku rûpelên reş ên dîroka me bên girtin.

Welatê min

M Sait ALPASLAN

Der û dor, hemû rê li me girtî... Wek em, di cîhanê de bi tena serê xwe mabin... Hemî gotinên me lawazin... Hemî axaftinên me di valahiyek mezin de mayî... Jêr û jor wekhevîyek mezin tîne ziman... Em dîsa di tenêbûna xwe de dipejiqin jîyanê...

Armancên me hebûn... Her yek qasî xireta me mezin. Di çiyayên me de daristanên me... Di daristanên me de her tam û ekla dinê hebû... Gundên me hebûn.. Bajarên me... xort û ciwanên me hebûn.. Her yek bi evîna mem û zînê dil sotî... Di devê sitranan de mayî... Sitranek bê awaz... Sitranek bêserî û be binî... Di welatekî talankirî de hîn çiqes wê bê ziman bimîne bêkes bûna me...

Welatê min dixwazim gewheran dadim erşa te... Di hemî zanyariyan de navê te bi qîrim bi zimanekî azad... Bi dengekî gurr..

Îro li hin dewerên welatê min qêrînek digere.. Xwe li kîjan konî, li kijan malê dîn e ev qêrîn, belkê bi sedan zêde dibe... Îro ewçend kemînek mezin avêtine ber lingên gelê min ku; ne ziman têra vê êşê dike, ne jî kaxiz û pênûs...

Ma kîjan rûpelê dîrokê Helepçe dinivîse? Kîjan ziman ew emr daye, kîjan penûsê ev ferman nivî siye? Belê, Hîroşima birînek kûr û dûr e di dilê mirovahîyê... Lê belê, ma qey Helepçe hindike li ba wê? Bi hezaran serîhildan û bi hezaran şehîd... Gelê me jîyana xwe di şer da didomîne, zarok çavên xwe bi bombebaranan vedikin, kale pîr bi gelkuştinan digrî, jin di bin gulebarannan dizen, mêr bi mirinê re dizawîcin...

Dibêjin 'bilbil xistine qefesa zêrîn, gotîyê "Ax dinya welatê min kanî"... Qey rewşa me û ya gelê me jî wisa ye, em dimrin li ser vê axa welêt; em bi lêdanan dikevin zîndanê dagirkeran, dîsa jî dev ji welatê xwe beradin... Wek dengê xwendevanan bête min di bêjin ku; "tew lo lo; ma ev êşa tev ne jibo parîk welatê azad e"... Raste... ji bo ve yekê dar ewçend na êşîne... Zincîr eçend giran nayê... Zindan ewçend tarî nayê... Gule ne ewqas xaîne...

Hîn çend rûpelê me maye ku em ji jîyanê deyn bikin. Hîn çend kîte helbest maye ku navê welat ji vê qedexekirina bi tirs azad bikîn... Divê mirov bi gelê xwe bawer be... De lo bêje.. Ev çi hêrse li ser kulmikek ax dizîvire.. Ev axa ku bi xwîna mirovayiyê, bi xweydana qewm û netewan pêk hatîye...

De lo dilo bêje ev çend, demsale ku tu talankirina kilamek evînê tînî ziman... û bi qewm û refê kewan re di şerdayî... Ewên ku bona perekî qelp buhuşta nav lepên xwe ji zebenîyan re difraşe... Bu buşta nav "Kurdistan" bi sê-çar quruşê qelp diguherin..

Welatê min; li dijî kevneperestan, dixwazim agirberdim berbangên te... Qeyd û zincîrên te bişkînim... Vê fedî ya bindestiyê ji ser te hilînim... Erş û ala te sor dînim... Navê qedexe, hilma nijadperest ji ser te hilînim.. Hemî çîyayên te bi gula derînim... Di cejn û newrozan de serî hilînim... Evîna Memê Alan û Şiyehmed e silîvî pêk bînim... Zîn û Xecan bibînim.. Dila bînim, dil berdînim...

Îro zarokên me, di destê wan de xîreta me ya ji alîyê dagirkeran ve hatîye daxkirin, li çîyayên me yê azad, di şerda ne... Xîreta me û welatê me yê bindest rizgardikin.. Xîreta mirovayiyê ne bi pîrtûkên giran, ne bi gotinên mezin, bi can û xwîna xwe diparêzin... Bi xwîn, bi can li serê çîyan.. Ta welatê me yî bindest azad bibe...

Û çîyayên me sînga xwe mîna dayikekî, ji zarokên me re ve kirine... Çîyayên me dev ji hêsir û girîyên befêde berdane... Di her êrîşê de hinikî din rizgar dibe... Bi heza evinan xemilîye.. Di şerde ye...

Ta welatê me azad bibe...

Û em... mîna pelên payîzê dûrî hev.. Bi qeysî kewan ji hev re neyar.. Divê pêtê xwîna zaroyên me kincen meyî rêng pakij... Divê bi vî dilê me hemûyan bi jana zirav xe... Ka heta kengî emê stranên xwe di dilê xwe da veşêrin... Ka heta kengî emê mîna kewa bi hevkevin?... Ma Med, Qasît, Lor û Gor çawa di rûpelê dîrokê de bênav man? Ji bona çi em ewqas stuxwarin? Qey wisa kuştin û şehadet nayê ramankirin? Ka welatê me di bin vê rewşa de wê çawa azad bibe?

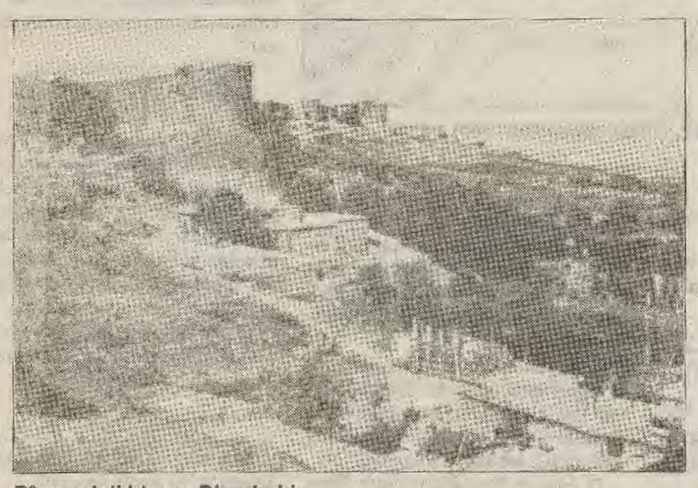

Dîmenek ji bircen Diyarbekir.

Ji bo bîranîna heval Metîn Ozdemîr û heval Mehmet Sîncar

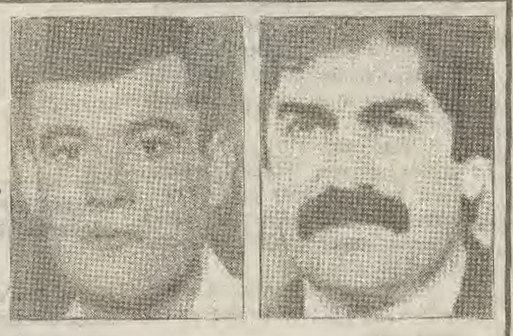

Xortên nû gihîştî rahîjtine wê alê.
Ala bi xwîna şehîdan xemilandî.
Pêl dide li ser bilindayiya çiyayên me.
Silav li we hemû şehidan ! Şehîdên Kurdistan.
Heval Metîn OZDEMÎR û heval
Mehmet SÎNCAR. Hûn her dijîn di dilê gel de.
Biranina we ji birîna bindestiyê re derman e.
Xweş derman e.

Xebatkarên Rojnameya ROJ ê.

XAÇEPIRS

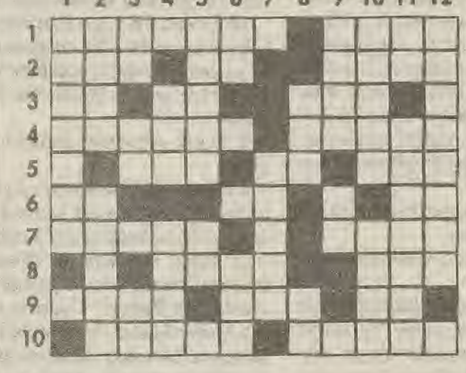

êş. 9- a) Lêkera danê, kîpê emirê yekjimar. b) Li ser sutyê ga datînin. c) "E" bikeve navberê dibe dihên, giha. 10- a) Sêvên erdî (berepaş) b) Li Kurdistana Başûr bajarek.

Serejêr:
1- Mielim. 2- a) Rumet, xîret. b) Kirasê mêran. 3- a) Dengê berxan. b) Herfek (berepaş) 4- a) Lê, mixabin. b) Heta ku ew. 5- a) Şîve, diyalekt. b) Ev (berepaş) 6- a) Kar, xebat. b) Mirov. 7- Îqtisad. 8- a) Negerm b) Notayek. 9- a) Kesê ku girêdayî terîqetekê ye (berepaş) b) Dengê wê jî dûr ve xweş e (berepaş) 10- a) Rizgarî, xelasî. b) Kuçik, se. 11- a) Notayek (berepaş) b) Henek. 12- Hunermend û hozanekî Kurdî bi nav û deng.

Çeperast:
1- a) Pirtûka Ahmedê Xanî ku bi nav û deng e b) Keşê gîredayî terîqetekê 2- a) Sakoyê derwêşan(berepaş) b) Ji tişteki dilxweşbûn(berepaş). c) Şerm, heya. 3- a)Pirça qewî b) Notayek (berepaş). c) Pêlav 4-a) Li herêma çolemêrgê navê aşîretekê. b) Rêxistineke Ermeniyan. 5-a) Gazin lawayî. b) Agir c) Berxwedan 6- a) Bê avî b) Bahoza siwik (berepaş) c) Herfek. 7-a) Lihevhatin. b) Çand. 8- a) Meyizîn, nêrîn. b) Elem, keder,

Bersiva xaçepirsa bûrî:
Çeperast:
1- Ba, maku. 2- Şêxseîd, Sîna. 3- Edalet, salar. 4- Re, aso. 5- Erîvan, nmî. 6- Zînde, er. 7- Nadir, enva. 8- Alarengîn. 9- Merem, isrî. 10- Evîn, an, ke.
Serejêr:
1- Şereîname. 2-a) Bêder. b) Alav. 3- a) Axa. b) Darî. 4- a) Slav b) Iren. 5- a) Ee. b) Azrem. 6- Mitanî. 7- a) Ad. b) Nogîn. 8- Sond. 9- a) Usa. b) Meenik. 10- a) Illîm. b) Se. 11- a) Na. b)Evar. 12- a) Çarçira b) îs.

Şair Safa Fersal ilk sayılarından başlayarak *Roj*'un yazarları arasında yer aldı

Vesair ya da şair olmak

Şair Safa Fersal ilk sayılarından başlayarak Roj'un yazarları arasında ve tashih-redaksiyon işini üstlenerek bizzat gazetenin mutfağında yer aldı. Sonraki dönemde, kültür sayfasının sorumluluğunu da üzerine alan Fersal, bu alanda parmak basılmamış, yeterince bilinmeyen konuları içeren araştırma-haber üretti. Kültürün tanımını ve içeriğini tartıştığı makaleler, savaşa karşı yazılar yazdı.

Hüseyin ŞİMŞEK

Yeryüzü, hep bir savaş meydanı mı olageldi? Mahiyeti değişe de bir savaş küresi olarak mı dönüp duracak bu dünya? Hangi çıkarların hatırı için sıkılıyor kurşunlar;bombalar, hangi çıbanı parçalayıp irini temizlemenin yolunu açmak için patlıyor?.. Entellektüel, kafa yorar; beynine üşüşen sorulara yanıt arar. Böyle bir dünyada, hele ki her bulut gölgesinin bir kaçağın izini gizlediği böyle bir coğrafyada şair olup yukardaki sorulara takılmamak mümkün değil.

Gezegenimiz, güneşten kopalı 4.5 milyar yıl geçti, ama savaşların marifetiyle kelimenin tam anlamıyla hâlâ bir ateş parçası! Bugün varolan 35 milyon canlı türü içinde, en çok insan türü ve müthiş bir hızda çoğalıyor. Çoğalmasını, doğanın ve başka canlı türlerinin azaltılması, hatta tüketilmesine endekslemiş olarak hem de.

Bu topraklarda, yüzyıllardan beri kutsanan ödevlerin başında askerlik gelir. Askerlik, marazi tanımlamalarla ucube haline getirilmiş "atalar"ın genç kuşaklara bıraktığı bir vebal olarak algılanır. "Vebali boynuna" denmiştir bir kere, "niçin" sorusu sorulmadan zamanı geldiğinde "silah altına" girilir. Girilsin istenir. Ama şair bu; doğanın, insanın ve düşüncenin binbir gizeminde ip atlayan, cirit oynayan bir düşbaz: "İyi ama neden öldüreyim" sorusundan, benzer ya da türevi yüzlerce başka sorular üretiverir ve yanıtlansın ister. Sağır sultanlığı elden bırakmaya niyeti olmayanları, sonsuza kadar beklemeyecek kadar da sabırsızdır. Ortaya attığı yüzlerce soruyu, bir bakmışsınız tek cümleyle ya da bir dizeyle yanıtlayıverir: "Tanımadığım insanları öldürmek veya onlar tarafından öldürülmek istemiyorum." Şair Fersal'ın yanıtı, işte bu kadar kısa ve yalındı.

'Bir martı gözü bütün dünyayı görür'

Şair Fersal, Elazığlı ve 1960 doğumlu. Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü Türkçe bölümünü bitirdi. Yalova ve Doğubeyazıt'ta bir süre öğretmenlik yaptı. İlk şiirleri *Sanat Edebiyat 81*'de yayınlandı. Cemal Süreyya'nın seçkileriyle *Varlık* dergisinde yer aldı. Daha sonra Dönemeç, Ayrım Şiir, Yaba, Edebiyatta Seçki, İblis gibi dergilerde birçok şiirine yer verildi.

Safa Fersal, yirmi yıla yakındır şiir yazıyor. İlk şiir kitabı *Seni Bir Güle Armağan Ettim*, Belge Yayınları'ndan "Yeni Sesler" dizisi arasında 1990'da çıktı. Bu ilk kitaptan başlanarak, onun şiiri için yapılan değerlendirmelerde dikkati çeken noktalar şunlar oldu: Fersal, İkinci Yeni ve özellikle Edip Cansever, Turgut Uyar ve Cemal Süreya'nın etkisinde. Ama toplumsal kaygıların, sınıf çelişkilerinin daha ön plana çıktığı şiirler yazıyor. Hem içerik, hem biçimde 'yeni'nin peşinde. Yer yer gizemli, yer yer simgesel buluşlara dayandırır dizelerini.

İkinci kitap *Partizanın Günlüğü*, Ağustos 1991'de Umut Yayınları tarafından yayınlandı. Bu kitabın 'Ülkemde' adlı şiirinin son dizeleri, aslında şairin gündemdeki eyleminin rastlantı olmadığını gösteriyor: "**delâl/halklar birbiriyle/sevişemedi daha ülkemde/pempe ipek örtüler/ve doyumsuz şafaklar hazırlamak gerek.../SAVAŞLAR ŞÖLEN İSTİYOR!..**"

Sefa Fersal, üretken bir şair. Hiç abartısız bir gecede bir kitap dolduracak sayıda ya da uzunlukta şiir yazar. Bir gecede yazılmış birçok dosya var elinin altında. Ama o beş yılda sadece üçünü kitaplaştırdı. Bekletmekte, defalarca yeniden yazmakta fayda gören bir şair. 1992'de Mavi Kitaplık

Yayınları arasında çıkan *Sevgili Düş Saatleri* adlı üçüncü şiir kitabının arka kapağında, şiiri tanımlar Fersal: "İroniyi severim... ama bugün komik çizer geleneğinden gelenler gibi karikatürize etmedim şiiri. Şiir ölmemiştir. O ancak sonsuzluk içindeki ucunu bulunca yitecektir. Bu da olanaksızdır. Şiirle, bulutlar gökyüzünü yükseltir, bir martı gözü bütün dünyayı görür" der.

Tufanların, kitlelerin suskunluğuna ayarlandığı, tezkerelerin ardı ardına uzatıldığı, kaçakların gün gün çoğaldığı, insanların köşe bucak kimlikleri yüzünden sorgulandığı ve gün ışığının horlandığı bir coğrafyada, 'genç ölüm' ve 'yakışıklı vebal'lere çoğularının çocukça bulabileceği 'red'di çekmeyen şair, elbet de vesair olur. Safa Fersal, bu toplumda vesair değil, gerçek anlamıyla şair olmanın kefaretini ödüyor. Yoksa kim kaçak olmak ister nedensiz; yanılır da bir kaçağın kimliğini kim taşır, kimliğini taşıyabildikçe ömrünü yaşamaz mı herkes?

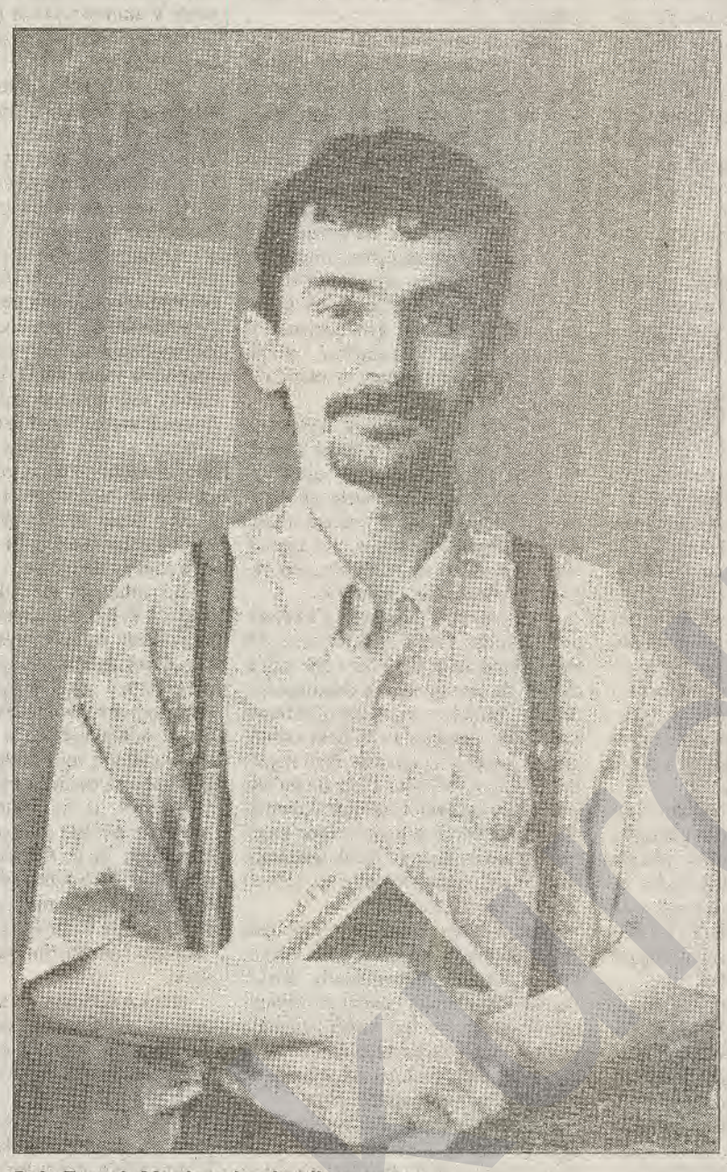

Safa Fersal, 20 yıla yakındır şiir yazıyor.

'Vicdani red hakkımı kullanarak kutsal suçu işliyorum'

Yazarımız Safa Fersal'ın Ankara'daki son duruşmada okuduğu "Genelkurmay Askeri Mahkemesi Başkanlığı'na" başlığını taşıyan savunmayı aynen yayınlıyoruz.

Barışı savunmanın suç olduğu, silahların ve katliamların kutsandığı bir dünyada yaşamanın utancı içindeyim.

Bugün yargılanmama neden olan silah tüccarları, dünyanın birçok bölgesinde çoluk çocuk demeden insanları katleden askerlerle kolkola girmiş, bir an önce susturulmamı bekliyorlardır sanırım.

Belki siz yargılayanların bile karşı olduğu bu kan ve barut ortamı, insanoğlunu alevden kollarıyla sarmış. Savaşın içerdiği alanlarda kulaklar kesiliyor, kafalar kopartılıyor, yaşlı-genç demeden kadınlara tecavüz ediliyor, köyler boşaltılıyor, insanlar topraksız ve aç bırakılıyor.

Erich Fromm, "Sevgi ve Şiddetin Kaynağı" adlı yapıtında şu saptamada bulunur: "Savaşlar siyaset, askerlik ve iş alanındaki önderlerin toprak kazanmak, doğal kaynakları ele geçirmek, ticari çıkarlar sağlamak amacıyla aldıkları kararların sonucunda çıkar. Savaşlar, başka bir gün insanın kendi ülkesine yönelttiği gerçek ya da var sayılan tehditlerine karşı savunma amacıyla ya da önderlerin kişisel şan ve ünlerini arttırmak amacıyla yapılır (...) Savaş açmak için nasıl silahlar gerekliyse, milyonlarca insanı, yaşamlarını tehlikeye atmaya ve katil olmaya sürükleyebilmek için de nefret, öfke, yıkıcılık ve korku gibi tutkular gereklidir."

Ben kimsenin ün tutkusuna alet olmayacağım. Tanımadığım insanları öldürmek veya onlar tarafından öldürülmek istemiyorum.

Bugün ülkemizde de bir savaş vardır; vahşet vardır... Böyle bir vahşet ortamında haki giyisilerle kuşanıp katliamlara her ne şekilde olursa olsun araç olmayı bir insan olarak vicdanen kabullenemezdim. Ve şair kimliğimdeki, halka karşı görevimin verdiği sorumluluk bilinci, beni vicdanen redde itti.

Bana göre gerçek savaş, mürekkeplerinden sevgi ve barış sözcükleri damlayan kalemlerin saf tuttuğu düşünce cephesinde gerçekleşebilir.

Bizler, şair Turgut Uyar'ın bir dizesindeki gibi, "kanın, ateşin ve silahların cömertçe kullanıldığı", imha edilmiş halk kitlelerinin oluşturduğu bir mezarlık devraldık tarihten... Çocuklarımız için, sevgi gülümsemelerinin ve kardeş düşüncelerin boy attığı savaşsız gül bahçeleri bırakalım geleceğe....

Simone Weil, "Şiddet, insanı cesede dönüştürme yetisidir" der... Bende bu yetenek olmadığı için ve insan yaşamına duyduğum saygı ve barışa olan tutkum yüzünden, vicdani red hakkımı kullanarak bu "kutsal suç"u işliyorum.

Toplumsal gereksinim

Mamosta CEMİL

Tüm toplumsal olayların, olguların ve de davranışların kaynağı şüphesiz birey gereksinimlerinde yatar. Bireyin gereksinimleri ise, özünde mutlu olabilmeyi sağlayabilmektir. Mutluluk bir amaç değildir. Canlı bireyin doğası gereği yaşadığı andan hoşnut olmasıdır. Toplumsal bireyde ise dün, bugün ve yarının kesiti olarak yaşadığı an da, kendisiyle barışık olacak kadar hoşnut olması anlamına gelir.

Toplumsal bireyde mutluluk asla tek başına olan bireyle elde edilebilecek bir durum değildir. Ama mutlaka tek başına olan bireyle yaşanma konumundaki bir durumdur. Yani mutluluk toplumsal düzene tamamen bağımlılık ilintileriyle entegre olmuş bireyin tekil varlık olarak, bütünlüklü olarak, kendisiyle barışık olma durumudur. Maddi yanı, ruhsal yanı ve tinsel yanı anlamındaki bütünlüğünün kendisiyle ve toplumla olan çelişkilerinin, en asgariye düşmüş şekliyle elde edilmiş bir yaşantıyı edinme konumudur.

Mutlu olmanın gereği olarak bireyin önüne çıkan görece gereksinimler, toplumun mutlak olan tarihsel gereksinimleriyle uyum içinde olmasını zorunlu kılar. Aksi halde kendisini artar ölçüdeki bir toplumsal anarsizm içinde bulur ve asla böyle bir durumda birey gereksinimlerinin doğrudan bağımlı bulunduğu toplumsal düzenin ortamı, bireyi kesinlikle karşılayamaz. Ve sonuç olarak birey bütünlüğündeki uzlaşmazlık öyle bir noktaya ulaşır ki, kendisini hem kendisine karşı, hem de topluma karşı oldukça yıpratıcı bir yabancılaşma karşısında bulur. Ki böylesi bir konumda bulunan birey artık kolay kolay iflah etmez. Tüm yaşamı, ölümü bekleyerek geçer.

Demek ki birey, gerersinimlerini mutlak olan toplumsal gereksinimlere göre belirlemelidir. Ancak bu da mutluluk için yeterli değildir. Aynı zamanda toplumsal düzenin de, toplumsal bireyin doğası gereği, karşılamak zorunda olduğu gereksinimlerini yanıtmayabilecek yetkinlikteki bir düzenlemeyi, kendisi de gerçekleştirmek zorundadır.

Öyle anlaşılıyor ki toplumsal yaşamdaki gereksinimlerini belirlenme yönü, toplumsal düzenin düzeneğinin toplumu tıpkı, bir bireyin varlık yapısı biçiminde düzenlenmesini öngörür. Yani herhangi bir toplum düzeni maddi yanı, ruhsal yanıyla oluşturduğu bütünlükle, tüm bireyleri, en üst düzeyli bireyi aşmış düzeyde temsil edebilmelidir. Ki doğada ve insan bilincindeki potansiyel verimi, toplumsal bireyin yararına en çok sunabilecek bir toplumsal düzen elbette ki herhangi bir toplum düzeninin çok ötesindedir. İşte böylesi bir toplumsal düzene varma amacıdır ki bireyleri toplumsal oluşumları, toplumları sürekli bir çatışma içinde tutar.

Birey ve toplumsal oluşumların, mutluluğu sağlayarak gereksinimleri karşılama amacıyla iç ve dış dünyalarında yaşadıkları çatışmalar, toplumsal yaşamın tarihsel olan mutlak gereksinimlerini karşılayıp karşılayamama esasına bağlı olarak derin-sığ, geniş-dar, şiddetli ya da yumuşak olarak sürer. Ki çatışmaların böylesi konumlarda seyretmesinin nedeni de toplumun o anki düzeyinin sahiplendikleri gereksinimlerin doğasına bağlıdır. Ve her gereksinimin doğası da ancak kendi tarihi içinde bilinir.

Bir toplumsal birey önce insan olarak, sonra da sosyal insan olarak en az, doğadaki bir diğer varlık ve de madde gibi, en az onlar kadar bir kimliğe sahiptir. Ve kimliğinin dışında ele alınması, bilincin varlığını inkar etmenin sapkınlığına düşmeyi gerektirir. Ki tarihsel anlamdaki birey ve toplumsal çatışmaların tarafları da sosyal insan bilincine sahip olanlarla, sosyal insan bilincine sahip olmayan sapıklar olmuştur.

Bilinç ki toplumsal yaşamın mutlak gereksinimlerine göre davranan taraftır. Sapkınlık ise, bireyin ve de azınlığın gereksinimlerini toplumsal yaşamın mutlak gereksinimlerine dayatan taraftır.

Elbette ki toplumsal düzenlerin tarih seyri içinde sapkın taraflarca temsil edilmesi esasında, bilinci temsil eden taraflara göre tarihsel dinamiği temsil ettikleri anlamına gelmez. Çünkü her yinelenişleri, mutluluklarını daha da çok azaltmaktadır. Ancak bilinci temsil edenlerin, toplumsal düzende egemen olmaması, sosyal insanın, iktidar olma gereksinim tarihinde ancak bilinir olan doğasında saklıdır.

Sosyal insan, varlıksal bir kimliktir. İnsanlığını, genel insansal özelliklerinden, sosyalliğini de etnik, yani ulusal tarihinden almaktadır. Ancak, bu iki noktada da iktidarı, sapkınlıklara teslim etmiştir. Kabilede de aşirette de, kölecilik ve feodal düzende de hep etnik dünya teslim alınarak toplumsal düzeneklere varılmıştır. Ki bugün aynı dünya uzun süredir ırkçılıkla temsil alınmıştır. Ve böylesi bir paradoks, sosyal insan kimliğinin zaafından değil, yalnızca sapkınlarca saptırılan iktidar gereksiniminin özünün bilinmesi ve de iktidarın elde edilmesi gereksiniminin toplumsal yaşamda yeterli bir istenirliğe gelmemesinden kaynaklanıyor.

Tarihlercedir ki sosyal insan kimliğinin özünde ulusal insan kimliği olduğu saptırılmıştır. Ulusal dilin, tarihin, kültürün, toprağın ve emperyalizme rağmen hep yaşacak olan coğrafi iktisadi birliğin ve de kültürel, tarihsel, dilsel iktisadi tarihi birliğin dünyasından doğmuş birey ve toplum, insanlığını da, sosyalliğini de ulusundan alır.

Çünkü bilim anlamındaki kavramsal bilgiler ve estetiksel donanım, ulusal özelliklerin ve ulusal konumun tarih içindeki ilişkilerde kurduğu ilintilerde ancak var olup biçimlenebilir. Dolayısıyla ulusal öz bireyi her yerde sonsuzluğa kadar takip edip, illâ ki etkisini yaşanır kılar.

Günümüzde emperyalizmin denetlediği ve yönlendirdiği devasa boyutlardaki bilgi, sanayi, silah ve her şey, yarattığı yabancılaşma ve de korkuyla ancak ve ancak ulusal birlik karşısında yenik düşebilir. Ki günümüzdeki ulusal mücadeleler, her zamankinden daha çok halkı ifade edebilir olduğundan, emperyalizmi ve sömürgeciliği iktidardan düşürmek her zamankinden daha olanaklıdır. Yeter ki mücadelelerin, ulusal özellikleri kavramsal bilgi ve estetiksel yaşantıda kullanabilir olsun.

İstanbul MED-KOM'da, Fevzi Bilge'nin resim sergisinden izlenimler

Çığlıklarını yutmuş Kürt çocukları

Selahattin BULUT

İstanbul'da MED-KOM'da, Fevzi Bilge'nin resim sergisindeyim. Ülkemden uzakta 'Kejê' ile Amed'te, 'Gulgulî' ile Botan'da, 'Gewrê' ile Karacadağ'dayım... 'Giyar' ile Hakkari'de, 'Zirava' ile Mardin'de, 'Newal' ile Barzan'dayım.

'Kejê' daha dokuz yaşında, ismi gibi 'kej' bir kız çocuğu. Saçlarının bukleleri ter ve kirden yapış yapış. Durgun ve düşünceli gözleri, "Bütün bunlar neden?" der gibi. Burnunun ucu, dudakları iklimin sertliğinden ve ağlamaktan şişmiş. Gözlerinin beyazında kan damarları. Sağ yanağı Ağustos güneşi altında bir yanı yanmış nar kabuğu.

'Kejê'nin arkasında bir dağ ve yakılmış dağın önünde boynunda boncukları ile çocukluğu üşümüş 'Kejê'. Sevgili Leyla, şakağında oynayan buklesinin parlaklığından sıkılıp 'Kejê'ye oranla rahat bir ortamda yaşadığı için üzgün ve biraz da mahçup bir yüz ifadesi ile "Keşke seni görmeye saçlarını yıkamadan gelseydim" deyip ayrılıyor, 'Kejê'de gönlünü bırakarak.

'Xof' ile ülkemin her yerindeyim. Yıkık bir duvarın arkasında on iki yaşlarında, yarı gizlenmiş, gözleri yaşlarla dolu bir kız çocuğu. Hayret ve dehşet ile aşağıda olup bitenlere bakıyor.

Gördüğü vahşet karşısında ağzı açık, ama fark edilme korkusuyla çığlığını yutmuş.

"Dı şer de jin"e bakabilmek mümkün mü? Yüzü gözü dağılmış bir Kürt kadını. Öne doğru fırlamış iki avuç kadar olan iki göz vahşete ve vahşetin seyircilerine bakıyor. Arkadaşım Mehmet, "Kırık aynalarda bile insan yüzü bu kadar param parca olamaz!" deyip yüreğinin derininde duyduğu bir acı ile gözlerini çeviriyor.

'Şeyh Sait' ile mezarı olmayanların mezarındayım. Burada duruyorum ve bu temiz insanın boynundaki ipin kopmadığına inanamıyorum. Beyazlar içinde bükülmüş boynunun üzerinde bir çınar dalı, havada sallanan ayaklarının önünde bir insan kalabalığı ve isyan eden rüzgarın fırtınaya dönüştüğü an...

'Lîce' ile yanıyor, 'Ba' ile savruluyor, 'Rev' ile göçüyorum. 'Gîyar' ile bekliyor, 'Gewrê' ile doluyor, 'Şer' ile patlıyorum. 'Newal' ile umuda bakıyor, 'Jinên Mezra Botan' ile bir soluk alıyor, 'Meşa Azadî' ile serîhildana giriyorum.

"Em na Qedin" bir fener gibi parlıyor karanlığın içinde. Ülkesi kabristana dönmüş bir halkın, orta yaşlı bir Kürdün şahsında iki iri gözün içinde yanan tebessümün, yanaklarının üzerinden sakalının çevresine doğru dalga dalga yayılışıdır. "Em Na Qedin" umudun gülüşüdür, bütün dünya başına toplansa bile bir halkın bitirilemeyeceğinin gerçeğidir.

Bilge'nin 'Xof' adlı tablosu

Ve 'Zirava...' bu hayhuyun, yangının, bu kaçışın, zulmün ve bu savaşın içinde bana aşkın da olabileceğini anımsatıyor. 'Zirava' ince uzun, dersiniz Dicle nehri, 'Zirava' bir fidan, süslenmiş muhtemelen gelecek olan sevdiğinin yolunu gözlüyor. Belli ki çok seviyor. Ve belli ki çok özlemiş.

Arkadaşım Eta "Fazla bakma Zirava'ya" deyip kolumdan çekiyor beni. Salondan çıktığımda son bir defa dönüp omuzumun üzerinden bakıyorum, ama onun gözleri hâlâ sevdiğinin yolunda. Ah 'Zirava!' yalnız yanımın acısı senin ile yürüdü yüreğime ve kaldım birikmiş özlemlerimle senin gibi bir çerçeve içinde.

İstanbul'da MED-KOM'da Fevzi Bilge'nin resim sergisindeyim. Ülkemden uzakta bir düşün içindeyim. Kah bir vadinin yamacında, kah bir dağın doruğundayım. 'Gülgülî' ile Gülistan'da, ülkemin kırlarında bir gelincik tarlasındayım.

Edebiyatçı, gazeteci, tarihçi Mamosta Ela-Eddîn Seccadî

Tarihine dayanan ama gelecek için üreten aydın

Avdel ELÎ

Kürt edebiyatının çalışkan yazarı, Ela-Eddîn Seccadî, onbir yıldır Kürt aydın ve edebiyatçıları arasında fiziki olarak yok.

Onun yokluğu, Kürt aydın faaliyetinde ve edebi çalışmalarında önemli bir boşluk oldu. Çünkü Ela-Eddîn Seccadî aydın çevrelerde yaygın olan tembellik, bürokratizm ve kendini beğenmişliğin karşısında, alçak gönüllülük, çalışkanlık ve yarattığı değerlerin hazzını öğrenci ve arkadaşlarıyla paylaşmayı, onlarla birlikte halktan ve ulusal tarihinden öğrenerek aşmayı esas aldı. Yaşamın her anını üreterek ve sunarak geçirdi. Kendisini de yeniden ürettiği için edebi çalışmalarını dalga dalga yaymayı bildi. Bu açıdan Ela-Eddîn Seccadî'nin ölümü Kürt aydın örgütlenme ve yeniden aydınlanmasında geçici de olsa olumsuz bir etki yarattı. Ancak buna rağmen bıraktığı eserlerle Kürt aydınlanmasında olumlu ve derin bir iz bıraktı. Ela-Eddîn Seccadî için halka ve tarihine dayanan ama gelecek için üreten aydın tanımını yapmak yerinde olur.

Ela-Eddîn Seccadî, 1915'te doğdu. Öğrenimini medrese ve din adamlarından aldı. Onların anlatımlarıyla ülkesindeki işgal onu derinden sarstı. Anti-işgalci ve yurtsever bir kültürü edindi. Daha genç yaşta, aydın çevrelerde yerini almakla yetinmeyip, sözü dinlenilen bir aydın olarak belirmeyi başardı.

On yıllık bir yayın yaşamı olan *Gelawêj* dergisinde büyük bir rol üstlendi. Yine o *Nizar* dergisinin çıkan 22 sayısının başyazarıdır. Irak rejimi tarafından *Gelawêj* ve *Nizar* dergileri kapatılınca Ela-Eddin Seccadî ağırlıklı olarak kitabi eserler vermeyi yeğler. Çok sayıda fıkra, masal ve edebiyata dair bilimsel eser yayınlar.

Ela-Eddin Seccadî aynı zamanda Bağdat Üniversitesi'nde öğretim üyeliği de yapmış ve Bağdat Üniversitesi Edebiyat Bölümü'nde Kürt dili ve edebiyatı üzerine verdiği tezlerle Profesör ünvanını edinmiştir. Bu nedenle Kürt aydınları arasında Mamosta Ela-Eddîn Seccadî olarak anılır. Öğretim üyeliği 1974 yılına kadar devam eder. Üniversiteden ayrılışından sonra da Kürt edebi çalışmalarını aynı coşkuyla sürdürür, ta ki 1984'te yaşama veda edene kadar.

Bağdat'ta çıkan *Kori Zanyari Kurd*'de altı adet araştırma inceleme yazısı ve birçok söyleşisi yayımlanmıştır. Bu eseri aracılığıyla Kürt aydınlarını örgütleyerek araştırmalarını kollektifleştirerek derinleştirmeye çalışmıştır.

Üretken aydının eserleri

Ela-Eddîn Seccadî, Kürt aydınları arasından ayrılıp giderken bıraktığı eserlerle, Kürt edebiyatına kazandırdığı edebi değerlerle yaşıyor. Ela-Eddîn Seccadî'nin yayınlanmış eserleri şunlar: *Mejuy Edebi Kurdi (Kürt Edebiyatı Tarihi)*: Bu çalışmasını ilk kez 1952 yılında yayımlar. Bu eseri ile Kürt aydınına edebi alanda ansiklopedik bir bilgi vererek, tarihte yaşayan birçok Kürt yazarını, ozanını ve kullandıkları tarzları araştırarak, tartışarak tarihin karanlıklarından gün yüzüne çıkarır. Derli toplu bir eserdir. *Kurdperwerî (Kürt Yurtseverliği)*: Kürt toplumunun sosyolojik konumuna dair bir söyleşidir. *Rıştey Mirvarî*: Sekiz bölüm ve Arapça yazılmıştır. Eser 1501 sayfa ve folklorik bir içeriktedir. *Geştek li Kurdistan: (Kürdistan'da Bir Gezinti)*: 1956 yılında yayınlanmış ve bir seyyahın hatıratı niteliğindedir. *Şoreşekanî Kurd (Kürt Devrimleri)* : Çok sayıda tarihi belge bu kitapta yayınlanmış ve yanı sıra kişilikler üzerinde de durulmuştur. *Du Çemekey Nalî û Salim(İki Akarsu Nali ve Salim). Hemîşe Bahar*: Bu eser masallardan ibarettir. *Destur û Ferhengi Kurdi: Kürt Dildüzenliliği ve Sözlüğü Edebi Kurdi Mwe û Lekolinewe ê Edebi Kurdi (Kürt Edebiyatının İncelenmesi ve Yeni Kürt Edebiyatı). Frix Şinasi. Deqqani Edebi Kurdi.*

Bu eserler Güney ve Doğu da yayınlanmıştır. Kuzey'in bugün Ela-Eddîn Seccadî'nin eserlerinden habersiz olması, elbet de büyük bir eksiklik. (Kültür Servisi)

Söz uçar, yazı kalır

Mustafa KÖZ

Bu dünyadan öncesini hiçbir zaman tanımayacağız, sonası ise hiçbir sonluya sunulmamıştır. Yaşarak öğrendiklerimiz, kuşkularımızın sunduğu birikimlerdir.

SES VE ZAMAN

Sesin "öz"ü vardır. Bir incir çekirdiğidir o. Bir ışıkta bile toprağın arı duruluğun yok edebilir ya da balçığa dönüşen bahçenizi gülü ile gülistan edebilir. Duyumlarımızın, algılarımızın altından geçen su, bu an denen ikiyüzlü ırmağı denizine ulaştırabilir. O çığırtkan, sonsuz kadına: Zamana.

NESNENİN KAYGISI

Göz, uzama erişir yalnızca. Nesnenin boyutları ancak dokunma edimiyle ele geçirilebilir. Gözün gördüğü yerde boşluk, dokunduğu yerde nesne vardır. Gözlerinizle değil, parmaklarınızla konuşuruz. Çünkü "kuş(lar)da şarkılarını parmaklarıyla söyler."* Uzamın, aralığın, boşluğun, göğün ve özgürlüğün uzun koşucuları...

Bir gülü seviyorsanız, parmaklarımız olmalıdır.

GÖRMEK

Pencereden ötesini görmek için, önce pencereyi görmek gereklidir.

*"Kuş şarkılarını parmaklarıyla söyler."

Apollinaire

IRA ve İngiltere

Ali İNCESU

İrlanda'da demokratik haklar için mücadelenin başlamasından bu yana yirmi yıl geçti.

1968 Ağustos'undan 1969 baharına kadar İrlanda Cumhuriyetinde onbinlerce insan bu politik mücadeleye katıldı. mücadele öğrenciler arasında başladı. Öğrenciler ilk başlarda KuzeyİrlandaÂda katolik azanlığa karşı sürdürülen politik ayrımcılıktan Güney'de kilisenin dar görüşlülüğü, emperyalizmin dünyadaki rolünü, ezen ulusun haksızlığına karşın bir sürü eylemlilikler yürüyüşler düzenlediler.

Öğrenci yürüyüşleri başta işçi sınıfı olmak üzere halkın tüm kesiminin güvenini kazandı. Eylemlilikler devam ederken, ülkede sosyal huzursuzluk ta başladı. Kuzeyde yoksul işçi sınıfı işsizlik ve barınma sorunu, katolik işçilere uygulanan ayrımcılık, harekete ivme kazandırdı. Bu ivme demokratik haklar arayışında yoğunlaştı. Hareketin en kararlı ve radikal öncü gücünü kuzey İrlanda'daki katolik gettolar oluşturuyordu.

Sınırın her iki tarafından endişeye kapılan egemen güçler, (burjuvazi) bu direnişi kırmaya ve denetim altına almaya çalışmışlarsada başarılı olamayınca her biri kendince özel yöntemler geliştirdi. Kuzeydeki katolik bölgelere (proteston, paramililer) gruplar resmi polisin açık desteği altında terör estiriyordu. Bu saldırılara karşı katolikler kentlerde savunma komiteleri kurdular. Bu komitelerin amacı, halkın hem kendini savunma ,hem de karşı saldırıya geçmesini örgütlemekti.

Cumhuriyet hükümeti (İngiliz hükümeti) Kuzey Hareketinin en milliyetçi kanadını, Güney'de uslu durmalarına karşılık olarak sınırlı askeri destek veriyordu. Sonunda İngiliz Hükümeti (proteston, paramiliter) grupların başlattığı cinayetlerin kontrol altına almak, büyümekte olan ulusçu mücadeleyi engellemek için askeri gücünü gönderdi. Bu durum kuzeyde 20 yıl süren baskılar sonuda ağır kayıplar verildi.

Yükselen ulusal bilinci gelişen İrlanda halkının mücadelesinin siyasal karekteri sol, sosyalist, marksist iddiaları olmasına rağmen her iki halkın işçi sınıfından kopmuş, marjinalleşme ve milliyetçiliğe kaymıştırve öylede kaldı.

Reformist politikalarına karşın silahlı savunma birlikleri örgütlemeye kadar geniş bir deneyimden geçtiler. 20 yıldır sürmekte olan baskıya karşın hala dimdik ayakta kalarak zorlu bir süreçten geçiyor.

Sosyal demokrat ve muhafazakarlar olsun birbiri ardına gelen İngiliz hükümetlerinin ürettikelri tüm politikalara karşın, İrlanda'nın direncine karşı başarılı olmamıştır. Bu olaylar karşısında yaratılan "Demir Layd " imajına rağmen Thatcher da diğerlerinden farklı değildi. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) tarafından gerçekleştirilen eylemler Thatcher hükümetinin politik malzemesini oluşturmuş,sanki başka hiçbir sorun yokmuş gibi, işsizlik, enflasyon vs. sorunlar unutturuldu. Kısa bir süre içinde İrlanda'daki ulusçu örgütlenmelere karşı bir dizi önlem aldı. Bu tedbirlerin bazıları IRA'ya katılacak, üye potansiyelini caydırmak amacıyla yapılmış yasal değişikliklerdir.

1- Tutukluluk haklarının kısıtlanması

2- Terör suçuyla mahkum edilmiş suçluların af haklarının kısıtlanması

3- İllegal örgütler adına yardım toplayanlara ağır cezai yükümlülükler getirilmesi.

4- IRA ile bağlantılı olan yasal kuruluş olan Sinn Fein'in etkinliklerinin kısıtlanması.

5- Sinn Fein'in üyeleri ile radyo ve televizyonda roportaj yapma yasağı.

6- Seçimlere katılan adayların her türlü terörist faaliyetleri kınadıklarını bildiren bir belgeyi imzalamasını koşulu vb. "22 Şubat 1989 Class Struggle" tüm bu tedbirler IRA'nın askeri taktiklerini hedef almaktaydı. Bu tedbirlerin tanıtımı reklam özelleştirme girişimleri, psikolojik üstünlük, bitirdik bitireceğiz gibi İngiltere'deki kamuoyunun hem de Kuzeydeki protestanları etkilemekten öteye gitmedi.

Daha önceki İngiliz hükümetleri Ağustos 1971'deki tecrit uygulaması gibi bir çok sert tedbir almışlardı. Bu uygulama orduya dilediği kadar insanı gözaltında tutma olanağı vermişti. Bu uygulamalar IRA'ya katılmayı engellemedi. (Class Struggle 1989" çeviri Funda Özlem)

Sinn Fein'den eski muhafazakar HEAT ve işçi partisi lideri Heil Kinock'a kadar herkes bu tedbirlerin ters bir etki yarattığına hemfikirdiler.

Sinn Fein'e karşı uygulanan politik tedbirler engel oluşturuyordu. "RUC"un Kuzey İrlanda polisi seçim kampanyaları sırasında RUC'un uyguladığı baskıları karşısında zaten Sinn Fein Bölge Meclis Üyelerinden bazıları ne İngiltere'ye ne de onun yasalarına hiçbir şekilde bağlı olmadıklarını, söylenen sözlerin kendilerini ilgilendirmediğini açıkça söylüyorlardı. Thetchar'ın uyguladığı sert tedbirler İrlanda sorununa çözüm getirmeye yönelik beceriksizliği örtbas etmek için sert tedbirlerle halkı oyalamaktan öteye gitmedi.

Gerçek şu ki İrlanda sorunu yıllardır İngiltere'nin ekonomisinde büyük yaralar açtı. İstikrarsızlık, siyasal çözümsüzlük, uluslar arası sahnede utanç vesilesiydi. Kuzey İrlanda' yıllardır İngiliz Burjuvazisi için altın yumurtlayan tavuk olmaktan çıkmıştır.

Bugün Kuzey İrlanda ekonomisi İngiltere hükümetinin her yıl ödediği 1989'da "8 milyor pauntluk" net para yardımı ile yaşayabilen bir yüktür. Bu rakamlar resmi rakamlardır. Çalışabilir yetişkin nüfusunun %56'sında fazlasının da geçimlerini devlet sağlamaktadır.

Burjuva basınında arasıra üstü kapalı İrlanda'dan geri çekilme konusu çok az politikacı tarafından önerdiysede,kamoyu yoklamaları çekilmeden yana çıkmadı. Bu konuda ayrılmadan yana olan politikacılar kamuoyu karşısında görüşlerini cesaretle savunamadılar savunanlarda pek etkili olmadı. İngiltere burjuvazisi bu tür problemlerle uğraşma konusunda uzun süreli deneyimlerden Hindistan'dan Ürdün'e Zimbabve'ye kadar İngiliz sömürgeciler geri çekilme işlemlerini halk yığınlarının, kendi planlarını aksatmasına yer vermeyecek şekilde yürütmüşlerdir.

İngiltere her zaman şu staratejiyi uygulamıştır. İktidarı yoksul kitlelerin olası ayaklanmalarını engelleyecek ve gerektiğinde basttıracak, politik gücü olan bir devlet mekanizmasını devretmek, cilalanmış eski bir hükümet kendileri için çalışan grup veya parti yönetimler olmuştur.

İngiltere için Güneydeki Cumhuriyet devletini kendi politikasına alet etmek kesinlikle yeni bir olgu değildir. Ne de olsa ulusçu ayaklanmaların radikal kanadını ezen ve silahlarını ellerinden düşüren 1921'deki bölünme ile kurulmuş İrlanda devletiydi. Bu konudaki gelişme 1985'de iki hükümet arasındaki karşılıklı dayanışmayı sağlayan İngiltere-İrlanda cumhuriyet anlaşmasının imzalanmasıdır. Bugün için anlaşmanın esas temeli IRA'ya karşı işbirliğidir.

Ancak halen İngiliz stratejisinde çözüme kavuşmamış bir sorun bulunmakta. Bu da "Demokratik Birlik Partisi" (hükümete yakın) politikacılarının protestan işçi sınıfı üzerinde varolan etkisi kadar katolik işçi sınıfı üzerinde etkili olabilecek politik gücün nereden bulunabileceğidir.

Şu anda katolik kesimi belirgin ağırlığı olan iki parti cumhuriyetçiler (Sinn Fein ve IRA) katolik kilisesine yakın ve çoğunlukla küçük burjuva tabanlı "Sosyalist Demokratik İşçi Partisi" (SDLP)'dir. Her ne kadar seçimlerde oyu fazla da olsa işçi kalelerinde etkisi ve ağırlığı olan Sinn Fein'e aittir.

Bu gün bu ağırlık sürdüğü sürece onun dahil olmadığı çözümün dayatılamıyacağı açıktır. İngiltere devleti ile IRA arasında bir süre çok gizil görüşmenin olduğu söylendi, şimdi de açıktan görüşüyorlar.

Silahlı mücadelenin rolü

Cumhuriyetçilerin (bölünmeden önce) arenadaki ana unsurlarından biri her zaman için silahlı mücadele olmuştur. 1960 lı yılların sonlarından Cumhuriyetçi hareketin yıllarca süren geri çekilmelerinden sonra IRA'nın lider kadrosu ,var olan durumun silahlı müocadele ile değiştirebilirliğini sorgulamaya başladı.

IRA Kognresi 1969 yılı sonlarında sürdürdüğü çekimserlik politikasını sona erdirmek amacıyla ,oylama yapıldı. Cumhuriyetciler parlementoda yer almayı ret ettilerse de, bölünmeyi engellemedi.

Daha sonraki yıllarda çoğunluğu silahlı mücadeleden koptu. IRA'dan kopanlar işçi partisini kurdular. Kuzeyli kümonist partisiyle birleşerek, İrlanda Komünist partisi adını aldılar.

Ülkede pek varlık göstermediler. Yeterince direngenlik gösteremediler. Gittikçe reformist çizgiye kaydılar. İngiltere ile sıkı ve gizli bağları olan parti konumuna geldiler.

Kuzeyde gelişen olaylar karşısında pasif kalanlar karşısında aktif militanlarda vardı. Bu iki grubun birleştikleri nokta silahlı mücadeleyi savunmalarıydı. Sinni fein'i geliştiren gruptu. Gerry Adams (Politics of Irish fredon) belirtiği gibi silahlı mücadelenin taktikleri çok önemildir. Çünkü kesin sonuca götürecek olan şey silahlı mücadeledir. Onsuz İrlanda konusu bile olmaz.

Bu anlayışla bir çok eylemlikler başladı. Fakat geçmişteki kitlesel eylemliklerin yerini bireysel ve kitlelerden kopuk eylemler başlattılar. İzinde dönmekte olan 8 askerin ölmesi "Ballygawle" bombalama olayında Geny Adams Belfast'a bu eylemlikleri ve silahlı mücadelenin doğruluğunu açıkca demeçleriyle destekledi. 25.8.1988 Sinn Fein weekley"(AGY) ve bir kaç gün sonra SAS komandoları üç ıra üyesini öldürülmesi IRA ve SAS komandolarını karşılıklı olumsuz eylemler, en son 13 protestan sivilin vanlışlıkla öldürülmesi, Thatcher hükümetine yeni kozlar verdiler.

Bunun farkına varan IRA diğer mücadele biçimlerini ön plana almaya başladılar. Ama silahlarını hiçbir zaman bırakmadılar ve önemini unutmadılar.

Diğer mücadele biçimlerini devreye soktular. 1980'li yıllarda yeni etkili mücadele biçimlerini denediler. Her alanda kararlığını gösterdiler.

Mart 1981 Boby Sands açlık grevine başladı.

1976'da Wilson hükümetinin kaldırmış olduğu siyasi tutuklu statüsünün geri verilmesi için 20 kişiyle açlık grevini başlattılar. Nisan'da Boby Sands cezaevindeyken seçimlere katıldı. İngiliz Parlamentosu'na girdi. Açlık grevini ölümü orucuna dönüştürdü. Üç arkadaşıyla birlikte Boby Sands 72. gün öldü. Ölümünden sonra tekrar seçimler yapıldı. Sinn Fein'in tanınmış üyesi Owen Karron çoğunlukla seçildi. İrlanda'da binlerce kişi İngiltere'nin katı tutumu karşısında çeşitli eylemliklerde, cenaze törenlerini kitlesel gösteriye dönüştürüyorlardı.

Sonuç olarak 10. tutuklunun ölümüyle açlık grevi Ekim'de sona erdi. İngiltere'de ekonominin çökmekte olduğu bir dönemde Thatcher hükümeti, açlık grevcilere karşı katı tutumunu her ne pahasına olursa olsun değiştirmemekte kararlıydı. Tutukluların yapabileceği birşey yoktu.

Gerry Adams, açlık grevlerini bir yenilgi değil, mücadelenin bir halkasıdır diyordu. Bu halkayla kitleleri tekrar mücadeleye kattığına inanıyordu.

Cumhuriyetçilerin 1961'den bu yana ilk kez seçim sahnesine çıkabilme şansını elde etmeleriyle yasal demokratik mücadeleyi hedefleyerek hayata geçirmeye çalıştılar ve seçimlerde büyük başarılar elde ettiler.

Bu seçimlere dönüş IRA için kolay olmamıştır. 1986'da "Sinn Fein kongresi eski üyelerin bir çoğunun 1969 IRA" Genel Kurulu'nda çekip gitmelerini benimsedi, zor bir dönem yaşamıştı. Bu sefer çoğul parlamenterist bir yolu benimsemişti. Cumhuriyetçi Sinn Fein'i kurmak için kongreyi terk eden grup ciddi bir ayrılma yoluna gelmişlerdi.

IRA'nın endişesi Sinn Fein IRA'nın önüne geeceğini İngiltere'nin Sinn Fein'i muhatap alacağında silahlı mücadeleyi dışlayacağını ve kendilerinin kontrolünde çıkacağı endişesini taşıyorlardı. IRA engel olamadı, sonuçta kabul etmek zorunda kaldılar ve endişeleri boşunaydı. Fakat sonuçta tek başlılıktan kurtulmak, politik aktivite kazanmak, ulusal mücadeleyi 14 Kont'luk denetimden çıkarıp çağdaş halkın anladığı gerçekle bağdaştırmak.

IRA'nın bu alandaki endişeleri tabii doğru çıkmadı. Sinn Fein güvenilir bir parti ve kitlenin desteğini de alarak, ciddi mücadeleler verdi.

Silahla oy sandığı arasında bariz bir benzerlik bulunmaktadır. Yeterki bilinçli ve aktif demokratik organizasyonlar olsun ve kurumlaşmayı hedeflesin. Kurumları daraltmak değil, genişletmek ve korkmamak.

Londra ve Dublin hükümetlerinin başlattığı politik uzlaşma için gerekli ve kabullenebilir ortak bir çizgide uzlaşma arayışındalar. Bu ay içinde şiddet olayları barış sürecinin geleceği konusunda tartışmaları artırdı. Bütün tarafların katılacağı barış görüşmelerinden sonra IRA'nın silahsızlandırılmasının tartışılmasını istemiyor. Gerry Adams, İngiliz hükümetinin ön koşul olarak ileri sürdüğü IRA'nın silahsızlandırılması konusunda ateşkesten bu yana bir yıl geçmesine rağmen barış için sürekli engel çıkarıyorlar.

İrlanda sorunu uzun yıllardır sürmekte, İngiliz burjuvazisi 1921'de bölünmesiyle çözemedi, büyük gücüne karşın ulusçu hareketi yok edemedi ve sorun çözmekten acizdi.

İngiliz burjuvazisinin ve onların İrlandalı işbirlikçilerinin yarattığı ölümcül pisliği durdurabilmenin tek yolu hem İngiltere hem de İrlanda işçi sınıfının güçlenmesiyle olabileceğini, her kurumda ulusal mücadele bunu amaçlamalıdır.

PKK 5. Kongre Kararları

Vildan TANRIKULU

PKK'nin 5. Kongre Kararları, çeşitli yönleriyle ama daha çok sansasyonel boyutları öne çıkarılarak basında işlendi. Bu yazıda ise, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin ihtiyaç duyduğu temel siyasal perspektiflerin belirsizleştirilmesi ve ulusal kurumların dejenerasyonunun maalesef hala ulusal gündemimizdeki yerini ve önemini koruyor olmasını da dikkate alarak, konuyu özellikle bu yönüyle değerlendirmek istiyoruz. Günümüz politik gerçekliğinde, PKK'nin sahip olduğu örgütsel potansiyel ve buna ek olarak propaganda olanakları, PKK pratiğinde gözlenen yanlışların ulusal siyasette ve toplumsal yapımızda yarattığı tahribatın boyutlarını önemli düzeylere yükseltmektedir. Bu durum, kaçınılmaz olarak, sözkonusu çevrenin bu tutumlarının eleştirisini de zorunlu kılmaktadır. Bu tutumun örneklerini hemen hemen tüm temel siyasal perspektif ve değerlere ilişkin açıklamalarda ve tüm temel ulusal kurumlara ilişkin pratiklerde görmek mümkündür. Bunun en son örnekleri, PKK 5. Kongre Kararları'nda, bu kararların tüzük ve programa yansımalarında ve kongre süreci ve sonrası atılan pratik adımlarda yaşanmaktadır. Bunlardan sadece Merkez Komitesi'nin oluşumu ve işleyişine ilişkin alınan kararları, tüzüğe yansıdığı biçimi ile, bu yazıda ele almaya çalışacağım. Önce, PKK 5. Konre Kararları'ndan ve parti program ve tüzüğünden konuya ilişkin bazı bölümleri okuyalım:

"Bu (temelde 5. Kongremiz;

1-Partileşmede en temel görevlerden birisinin, şimdiye kadar gerçekleşememesinin neden ve sonuçları açığa çıkarılarak ortaya konulan, sağlam, yeterli ve işleyen bir merkezileşmeye ulaşmak olduğu gerçeğinden hareketle, doğru devrimci anlayış temelinde tüm parti, ordu ve cephe çalışanlarına hükmeden, taktiğin bütün esaslarını gelişen politik dönemlere göre uygulayan, Parti Genel Bakanlığı'nın denetiminde süreçlere yön veren ve 29 asil, 11 yedek üyeden oluşan güçlü bir merkez komitesinin örgütlenmesini,

(...)

"4-Başkanlık Konseyi ile Merkez Komitesi'nin Parti Genel Başkanı'nın yaşam ve çalışma tarzına uygunluk arzetmeyen, onun çalışma temposunun gerisinde kalan ve kollektivizmi yadsıyan her türlü bireyci ve dar çalışma tarzını aşarak, kendisini ülkenin bütününden sorumlu görüp, proletaryanın kollektif irade birliğini temsil eder seviyeye çıkarması ve Genel Başkanlığın başarı getiren çalışma üslubunu esas alıp gereklerini yerine getirmekle yükümlü kılınması ve kendi bireysel tarzını esas alıp çalışmasını Parti Genel Başkanlığı ve Merkez Komitesi'nin denetimine kapalı tutan, faaliyetlerinde parti politikası ve taktiği ile çelişen Merkez Komitesi üyelerinin, Parti Genel Başkanlığı tarafından görevinden alınarak, Merkez Disiplin Kurulu'na sevk edilmesini sağlayan işleyiş mekanizmasının oturtulmasını karar altına alır." (Serxwebun, sayı 159, Mart 1995 sf.27, abç)

"Baştan günümüze kadar ruhta, düşüncede ve pratikte tamamen Başkan Abdullah Öcalan yoldaşın yüksek öngörü, kararlılık, yaratıcılık ve mücadeleciliğinin eseri olan partimiz, Türk sömürgeciliği tarafından tarihten silinmek istenen halkımızı diriltip kurtuluş yoluna sokarak Kürdistan tarihinde kesin bir dönemeci oluşturdu" (5. Kongrede kabul edilen PKK program ve tüzüğü, Weşanên Serxwebûn 71, Nisan 1995, Giriş sf 5 abç.)

"10- İki kongre arasında partinin en yüksek ideolojik ve politik organı Parti Genel Başkanlığıdır. Parti Genel Başkanlığı, partinin ve devrimin önderidir. Partinin ideolojik ve politik doğrultusunu belirler ve gözetler. Partinin tüm faaliyetlerini en üst düzeyde yürütmek ve denetlemekle görevli, yetkili ve sorumludur. Merkez Komite ile birlikte parti politika ve taktiklerini belirler ve uygulamayı denetler. Partinin bütün örgütlerinden raporlar alır ve onlara yön verir. Merkez Komite ve Merkez Disiplin Kurulu'nu çalıştırır, denetler ve sundukları karar ve önerileri onaylar." (5. Kongrede kabul edilen PKK program ve Tüzüğü, Weşanen Serxwebûn 71, Nisan 1995, Sf 86 abç.)

Yukarıya aldığım konuya ilişkin alıntılardan da anlaşılacağı üzere, PKK 5. Kongre kararları, her şeyden önce, PKK'nin bir "parti" olarak şimdiye kadar merkezi bir organa sahip olmadığını itiraf etmekte ve böyle bir organın kurulmasının gerekliliği konusunda bir karar alma ihtiyacı duymaktadır. Ancak, konuya ilişkin alınan sözkonusu kararın birinci maddesinde "parti" merkez komitesini, özellikleri önceden belli bir Genel Başkan'ın DENETİMİNE tabi olarak oluşturmayı kararlaştırmıştır. Yine, bu mantığın doğal bir sonucu ve devamı olarak, sözkonusu kararın dördüncü maddesinde ise Genel Başkanlığa, Genel Başkan'ın tempo ve mücadele yaşamına ayak uyduramayan, O'nun denetimine gelmeyen MK üyelerini görevden alma ve Merkez Disiplin Kurulu'na verme yetkisini tanımaktadır. Bu oluşum biçimi ve Genel Başkan'a adı geçen nedenlerle verilen sözkonusu yetkiler, özünde sorunun gerçek anlamı ile bir MK'nin sözkonusu olmadığını açıkça göstermektedir. Zaten, 5. Kongre sonrası, PKK'nin, Cemil Bayık (Cuma), Ali Haydar Kaplan(Fuat), Duran Kalkan (Abbas) ve Mustafa Karasu başta olmak üzere en eski kadrolarının Serxwebun dergisinde yayınlandığı biçimi ile yeni bir özeleştiri süzgecinden geçirilmeleri ve adeta kendilerini bir "hiç" olarak nitelemeleri ve Abdullah Öcalan'ın da taktik önderlik diye nitelediği henüz yaşayan MK üyelerinin hemen tümü için kullandığı "siz insan bile olamamışsınız" deyimi, konuya açıklık getirmeye yetmektedir. Ancak, yine de bu kararın muhtevası ve örgütsel sonuçları üzerine birkaç söz etmek gereklidir.

Alınan karar muhteva itibarı ile, bir siyasal örgütlenme biçimi olarak PARTİ'nin merkezileşmesi ve merkez organlara sahip olması yönünde alınmış kararlar değil, tamamıyla, görülmemiş bir mutlakiyete Kuzey Kürdistan siyasal yaşamında hukuksal-tüzüksel olarak KONGRE meşruiyeti vermektir. Ancak, bilindiği gibi hiçbir diktatörlük ve mutlakiyet rejimi ya da örgütü, kendi kendisine hangi meşruiyeti hangi biçimlerde verirse versin, halkın demokratik tepkisi karşısında mıadını doldurmaya mahkumdur. İnsanlık tarihi bunun zengin ama bir o kadar da acı ve trajik örnekleri ile doludur. Sözkonusu kararlara gerekçe olarak gösterilen kavramlar ve nihayet merkezileşmeye "Genel Başkan" DENETİMİNDE verilen muhteva, eğer kazara yukarıda belirttiğim 'mutlakiyet' anlamına gelmiyor ise, en basit deyimi ile çok derin bir bilgisizliğin açık bir ifadesi ve itirafı olmaktadır. Çünkü, sınıf karakterinden bağımsız olarak, modern siyasal yaşam Genel Başkan, Genel Sekreter vb. sıfatlar ile adlandırılan örgüt liderliğine örgütün bir organı olma ve dolayısıyla bir örgütü yönetme görevi ve yetkisi verir; DENETLEME görevi ve yetkisi değil. Örgüt liderinin bizzat kendisinin, en geri demokrasilerde bile bir denetime tabi tutulması gerekiyor. Bir siyasal hareket, her şeyden önce bir siyasal irade birliğidir. Bir siyasal parti, bir siyasal irade birliğinin yoğunlaşmış örgütlü ifadesidir. Bunun diğer bir anlamı, siyasal yetki ve görev dağılımının siyasal irade birliğine tekabül eden bir temsil ve yetki sorunu olduğudur. PKK 5. Kongre Kararları'nda ifade edilen ise, bunun tam tersidir. PKK'de sözkonusu olan, bir insanın, önceleri "yoğunlaşmış stratejik önderlik" olarak adlandırılan ve zaman zaman Genel Sekreter sıfatı ile dile getirilen Abdullah Öcalan'ın düşünce ve davranışları ekseninde yaşam bulan insanlar topluluğunun tanımlanmasıdır. Parti, yaşam, mücadele, direnme, özgürlük vb. kavramların tümü bir insanda şekillenmekte ve bu kavramlara ulaşılmak isteniyorsa bu insanın tebası olmak gerektiği, bir KONGRE adına ilan edilmektedir. Peygamberler ve tarikat liderleri bile, nihayet kendi üstlerinde bir irade ve bu irade adına yetki kullanma iddiası ile ortadadırlar ve insanların doğayı izah, ifade ve anlayamama zaafları temelinde ALLAH'ın ya da peygamberlerin sefirleri ve vekilleri olarak insanları kendi tabiiyetlerine davet etmektedirler. Abdullah Öcalan ise, 5. Kongre Kararları'ndan da anlaşılacağı üzere, bir peygamber olma ya da tayin etme ihtiyacında bile kendisini hissetmeyen "Kadir-i mutlak" olarak öne çıkmak istemektedir.

Yukarıda sadece birkaç örnek ile izah etmeye çalıştığım gibi, PKK 5. Kongre Kararları'nın tescil ederek görmek istemeyenlerin bile artık görmemezlik, duymamazlık ve bilmemezlik edemeyecekleri bir biçimde ortaya çıkardığı gerçek, PKK'nin özünde bir parti gibi çalışmadığı, sadece bir kişinin DENETİMİNDE, mutlakiyet kültürünü esas alan "siyasal" bir örgütlenme olduğudur. Elbette, parti de bir siyasal örgütlenmedir ama modern bir siyasal örgütlenme olarak en anti-demokratik siyasal partilerde dahi "Genel Başkanlık" mutlak bir hakimiyete sahip olsa bile bu diktatörlüğe hukuksal, tüzüksel meşruiyet kazandırma çabasını kimse aklından bile geçirememiştir, geçirmemektedir. Bu yaklaşım PKK'nin tüm siyasal perspektifleri, taktik yönelimleri, mücadele anlayışı ve diğer konularda aldığı kararlar için de geçerlidir. Düşünceler sadece tüm söylenenlerin inkarı anlamına da gelse, davranışlar dün sergilenenlerin tam tersi de olsa, Abdullah Öcalan tarafından dile getirildiği ya da sergilendiği zaman doğru ve gereklidir. Bunun onlarca örneği PKK 5. Kongre Kararları'nda mevcuttur. Kitle eylemliliklerinin örgütlenmesinin biçimleri ve amaçları, Güney Kürdistan'da PKK-Federe Hükümet çatışması, örgüt içi infazlara ilişkin iade-i itibar kararlarının gerekçeleri, son olarak PKK'nin KDP'ye karşı başlattığı saldırılar, delaylara girmeden bu anlayışa verilebilecek somut örneklerin sadece başlıklarını oluşturmaktadırlr. Böyle bir yaklaşımın örneğini modern siyasal mücadele ve siyal partiler tarihinde görmek mümkün değildir. Bu yaklaşımın Kürt halkına vereceği özgürlük nasıl bir özgürlük, kazandıracağı bağımsızlık nasıl bir bağımsızlık olacaktır? Bu soruların yanıtları, kuşkusuz, PKK'nin kendi içinde ve dışındaki uygulamalarından başka bir yerde değildir. Özgürlük ve bağımsızlık için binlerce şehit veren, ülkesi yakılıp yıkılan, nice fedakarlıklara katlanan bir halkın, sonunda varacağı yer mutlakiyet olamaz. Böyle olması durumunda ise, Kürt halkının hiç hakketmediği böylesi bir rejimle yönetilebileceğini sanmak, bu halkı tanımamak, politika ve tarih bilmemek demektir.

Savaş raporlarında Kürtler

Şemsettin Murat

Ne zaman Kürtlerden söz edilse o zaman ırkçıların kulakları dikleşir, gözleri fır döner, dişleri birbirine değer ve hamküm horlarlar: "Kürt diye bir şey yoktur. Kürtler Türktür"

Bunların içinde ırkçı yazarlar da vardır. Onlarda oflayarak poflayarak oturup hayal kurarlar, gerçekleri çarpıtarak Kürtlerin varlığını inkar eden kitaplar yazarlar. Bunlardan biri Nazmi Sevgen'dir.

Nazmi Sevgen'in "Osmanlı Belgeleriyle Kürt Türkleri Tarihi" adlı kitabı 1982 yılında Ankara'da Türk kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları arasında çıktı. Bu kitap milli eğitim bakanlığınca bilimsel bir kaynak olarak okul ve il kütüphanelerine gönderildi. Oysa, gerçekleri tersyüz eden, düzmece ve aynı zamanda içi çelişkilerle dolu bir kitaptır bu.

Şöyle ki, kitabını yazarı Em. J.Alb. Nazmi Sevgen, kitapta diyor ki "Kürt" sözü, Türkçe "çığ, kar yığını" anlamına geliyor. Ve ekliyor, "Bizde Kürt ismi Kuzeyde horto olarak söylenir." (s.5-6)

Nazmi Sevgen burada "horto sözcüğü ile "Kürt" sözcüğünü anlamdaş olarak ortaya koyuyor. Yani bu iki sözcüğün aynı anlama geldiğini ileri sürüyor. Halbuki, bu iki sözcük aynı anlama gelmez. Çünkü "horto" Kürtçe bir sözcüktür. Ve Türkçe karşılığı "delikanlı" dır. Demek ki yazar bunu çarpıtmış. Şimdi desek ki "delikanlı" ile "Türk" aynı anlama geliyor, yalan olmaz mı? Yalan olur. Sadece yalan değil, aynı zamanda gülünç olur.

Böyle bir kitabın, yasal olarak belilenmiş Milli Eğitimin eğitim politikasına da ters düşer, diyeceksiniz. Ne yasası kardeşim, Adamlar, yasa masa mı dinler. Yasayı çıkaranlar onlar değil mi? Öyleyse sus beni dinle. Çünkü ben, onların yalanlarını suratlarına vuruyorum bu yazımda.

Osmanlı belgelerine dayanılarak bu kitabın hazırlandığı söylenmiş. Yalan! Osmanlıların savunduğum falan yok ama bu konuda Osmanlıların haksızlık etmeleyim. Çünkü bakıyoruz, Osmanlı padişanlarından, beylerinden, sultanlarından hiçbiri "Kürt, Kürdistan" sözcüklerini böylesine tersyüz edip Kürtlerin varlığını inkara kalkışmamışlardır. Tersine, Kürtlerin varlığını ve gücünü resmi olarak kabul etmişlerdir. Örnek mi?

Vereyim, üstelik aynı kitaptan vereceğim. Kitabın 36. sayfasına bakıyoruz, bir savaşr aporu göze çarpıyor, Mayıs 1516 tarihinde Padişah Yavuz Sultan Selim'e sunulmuş bir savaş raporu:

"Çok kritik bir anda bendeniz fırsattan istifade ederek Şeref Bey'i ve Otağı Ahmet Bey'i düşman üzerine yürümeye teşvik ettim. Ve böyle kritik bir durum nasıl olmuştu ki, eğer onların hücumu bir an gecikse idi ordumuz tamamen yenilecekti. Fakta öylesine bu üç cangavar kahramanca savaştılar ki, kızılbaşları yenilgiye mahkume ettiler. Otağ hakimi Ali Han ve Kazım Bey'i öldürerek onların mühürlerini ordu kumandanını önüne getirdiler. Bu harb sırasında Dulkadir askerlerinin ihmal ve kusurlarından dolayı İslam ordusunun önden gelenlerinden birçoğu şehit oldu. Kürtlerden birçok kişi şehit oldu. Öyle ki, Şeref Bey'in askerlerinden birinin vücudunda sekiz yara olduğu halde savaştı. Ve en nihayet yardım görmediği için öldü. Velhasıl ordumuzun sol kanadında çarpışan Kürtler öylesine çarpıştılar ki emirleri bilhassa Ahmet Bey, onların fedakarlıklarını teyid ettiler."

Raporda görüldüğü gibi Kürtlerin varlığı, kahramanlığı, özveriliğin Osmanlı yetkilileri tarafından inkar edilmemiştir.

Kitaptaki bu içeriğine baktığımız vakit, yazarın kendi kendisiyle çelişkiye düştüğünü de görüyoruz. Ama yazar yine de yoluna devam ediyor. Gerçekleri yorumlamaya cesaret etmiyor. Ya ne yapıyor? Elbette ki kolayını seçerek bilimsel gerçekleri tersyüz ediyor. Kürtler, Harzem Türklerden mi? İrani bir kavim mi? Nemrut sülalesinden mi? Arap neslinden mi? Orta Asya'dan göçmüş turani bir ırktan mı? Şeytan'ın insanla birleşmesinden oluşan bir kavim mi?.. Hangisinden? yoksa, yoksa cin sülalesinden mi? Oğuz Türklerden mi? Hangisinden? Hangisinden? derken nihayet bir karar varıyor; Kürtler Türktür.

İşte böyle gerçek dışı veriler küçük öğrencilerin ve de Türk kardeşlerimizin beynine ve bilincine yerleştiriliyor. Hem de resmi kanaldan.

Oysa şimdi Türkiye Cumhuriyeti (haydi "TC" demeyelim, ki tansiyonları yükselmesin) yetkilileri de Kürtlerin varlığını kabul etmiş görünüyorlar.

Şimdi çocuklara sorsanız:

-Yalancının mumu ne zaman kadar yanar?

Hep bir ağızdan bağırırlar:

-Yatsıya kadaaaaar.

Evet, yalan günışığına çıkmıştır. Şimdi sıra şu soruya geliyor:

-Ne işlevi var böyle kitapların okul ve il kütüphanelerinde?

Parodi... Parodi... Parodi... Parodi...

MAKARA

Adamın biri: Hey Mezarsız! Anayasa değişti.

Mezarsız: Öhö öhö...!

Adamın biri: Ne demek öhö öhö?

Mezarsız: Güvenlik kurulu fesh edildi.

Adamın biri: Yook!

Mezarsız: Düşünce suçları kaldırıldı. Hapishaneler boşaltıldı.

Adamın biri: Hayret! Hiç duymadım.

Mezarsız: Memurlara toplusözleşmeli, grevli sendika hakkı tanındı.

Adamın biri: Yaaa!?

Mezarsız: Artı hiç bir parti kapatılmayacak. Kürt milletvekillerine iadei itibar verilecek. Ve de artık "Türk Kürtleri" denmeyecek.

Adamın biri: Yahu sen bunları nereden duydun?

Mezarsız: Hiç bir yerden.

Adamın biri: Sen beni makaraya mı aldın yoksa?

Mezarsız: Makara mı dedin? Yani makaram sarı bağlar, kız söyler gelin ağlar, mı!?

Adamın biri: Hayır hayır! öyle değil. Yani evet evet, öyle dedim.

Mezarsız: Hay Allah! Ben de makaraya alınmışım da haberim bile yok. Ha sahi, sen ne dedin demin. Anayasa değişti mi dedin?

Adamın biri: Ben mi dedim! Yok canım! Ben öyle şey miyim yani?

Mezarsız: Anlıyorum, anlıyorum. Demek istiyorsun ki, biz bütün halk, şeyiz! Öyle mi?

Adamın biri: Vallah billah öyle değil dediğim.

Mezarsız: Ben hiç anlamam. Anlatacaksın sen tek tek, değişen ne! Bu anayasa nasıl değişmiş?

Adamın biri: Allahını seven beni tutmasın!

BÜYÜ

Büyücü: Hoş geldin mezarsız.

Mezarsız: Bir büyü yaptıracağım da.

Büyücü: Yaaa! Ne büyüsü peki.

Mezarsız: O 'bakan' adam, fahişe dedi ya, yabancı kadın mebuslara.

Büyücü: Eee!

Mezarsız: O diğer hükümet 'bakanı' da bağırdı ya gazeteci kıza.

Büyücü: Eee!

Mezarsız: Salman Kaya mı idi ne. Dövdüler ya onu halk niyetine. Gezerler şimdi ıslık çala çala, şeylerinden aşağı Kasımpaşa.

Büyücü: Kısa kes!

Mezarsız: Yook çok uzun bu mesele. Kessem de kestirmiyorlar ki. Bastırıyor Yavuz Hırsız! ev sahibini. Delalet ve hıyanet içindesiniz diyor. (Bu arada kendisini; 'fay' ile temizliyor.) İktidardaki haydutlarsınız diyor. (Ağababalarından değilmiş gibi) Anamızı babanızı diyor da bastırıyor. (Bastır gocaman bastır)

Büyücü: Eee çattık ha!

Mezarsız: Gocamana şişman diyorlar. (Yiyip yutan duacı) Mafyaya devlet diyorlar. (Tersten de aynen öyle) Madamın kocasına mafya diyorlar. (Madama da iş bitirici)

Büyücü: Vallah kafam şişti.

Mezarsız: Ee vallahi benim ki senden beter. Sokak başı adam öldürürler. İşkenceyi 'devlet hakkı' yaparlar. Yani hukuk mukuk yaygara, anayasa makara, öğütmeden yutar bizi Ankara.

Büyücü: Allah aşkına, isteğin ne.

Mezarsız: Bana bir büyü yap ki, ben de birilerine fahişe diyeyim. Pezevenk diyeyim. Azıcık ağız burun

Barış manifestosu: Halkların umudu savaş değil

● Baştarafı 1. sayfada

İHD Genel Başkan Yardımcısı Ercan Kanar barış söylemlerini somuta indirgemek gerektiğini vurgulayarak, savaş vahşetinin bunu bir ihtiyaç haline getirdiğini ifade etti. Kanar sözlerine şöyle sürdürdü: "Bitlis'te Seyfettin Tepe gözaltına alınmış, işkenceyle öldürülmüş, intihar etti denilmiştir. Bu bir savaş katliamıdır. 10 senedir süren katliamın bir örneğidir. Barıştan yana olan herkesin artık ciddi birşeyler yapması gerekiyor. Gerçek barış ekmek, su, hava gibi yalnızca O-HAL bölgesinde değil, metropollerde de ihtiyaç haline geldi. Başlayan kıpırdanmaları barış isyanına, barış çığlığına dönüştürelim. Kürt meselesinde silahlar susana kadar çabaları hızlandıralım."

Barış konusunda yapılan çalışmaların basında yer almadığını dile getiren bağımsız milletvekili Melik Fırat ise, Manifesto ile ilgili haberin patronların rızası olmadan gazetelerde yer almayacağını söyleyerek gazetecilere, "Şu anda hepinizin içinden barışın geçtiğini biliyorum. Patronlarınızı aşın" dedi. Barış konusunda parlementoya güvenmediğini belirten Fırat, şöyle konuştu: "Bir gün parlamentoda bir grup bakan yanıma gelerek, 'DYP'den istifa etmemen lazımdı. Barış süreci başlıyor, seninle bu konuyu konuşurduk' dediler. Güldüm. Neden güldüğümü sorduklarında, Türkiye'de bu, ancak asker darbe yapıp, 'demokratikleşin' derse olur. Parlamentonun kendi iradesiyle olmaz, dedim.

Kafası, gözü kırılan, ölen insan barış eli uzatıyor. Zalim ise olmaz diyor. Bu akan kanda hepsi boğulacaklar. Ezilmiş bir Kürt ailesinden geliyorum, yaşamım boyunca üç kez sürgün edildim, her şeyim talan edildi. Bizim ellerimiz barışa uzanıyor, elimize kurşun sıkmayın."

Avukat Ercan Kanar, Sendikacı Münir Ceylan ve Milletvekili A. Melik Fırat manifestoyu açıklarken.

Barış çığlığına katılın

31 Ağustos günü İstanbul Tepebaşı'ndaki Pera Palas Oteli'nde düzenlenen basın toplantısında okunan manifesto metnini aynen yayınlıyoruz:

Binlerce yıldan beri insanlığın baş düşmanı olan bir hayalet, savaş hayaleti coğrafyamızda dolaşmakta. Yalnız kendi özelimizde son on yıl içinde yirmi bini bulan ölü sayısı, boşaltılmış binlerce köy, milyonlarca toprağından koparılmış insan, yanmış ormanlar, çoraklaşmış topraklar... Açlığın, işsizliğin, ekonomik bunalımın en önemli nedeni ise bu adı konmamış kirli savaş değil mi?

Toplumumuzun tüm geleceğini tehdit eden, onu çürüten bu savaş olgusuna son vermenin zorunluluğu, 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde kendini bir kez daha hissettiriyor.

Hitler faşizminin bu tarihte başlattığı Polonya saldırısı ile patlak veren 2. Dünya Savaşı 50 milyon insanın yaşamını yitirmesine, kıtaların yıkılmasına neden olmuştu. Hitler faşizminin yenilgisi ırkçılığın, işgalciliğin, zorbalığın bir çözüm olmadığını gösterdi. O zaman, yüz yıldır coğrafyasında denenmiş yaşamın tüm acılara çare olmadığı defalarca kanıtlanmış, haksız ve yalnış politikalarda ısrar etmek niye?

Savaşta çıkarı olanlar bizi birbirimize boğazlatmak için, ırkçılığı, faşizmi körüklüyor. Halkların kardeşliğine ve eşitlik temelinde birlikte yaşamasına karşı olanlar, "ya sev, ya terk et" sloganları ile kimi, kimin ülkesinden kovmak istiyorlar?

Ne var ki, sağır sultanların dahi duymak zorunda kalacağı haklı çığlıklar, artık savaşın tüm mağdurları arasından yükseliyor. Çocukları ölen Kürt ailelerinin, cezaevindeki insanların demokratik çözüm isteyen seslerine, zorunlu olarak savaşa sokulan asker ailelerinin "devlet yanlış yoldadır" çığlığı ekleniyor.

Biz bu toprakları ve bu topraklarda yaşayan halkları seviyoruz. Bu savaş niçin devam ettirilmek isteniyor? Halkları birbirine boğazlatan, umudu yokeden savaşa karşı savaşmak, insanlık adına hepimizin görevi değil mi? İnsanlar niçin kendi dillerinde eğitim göremesinler? Niçin insanların bir bölümü olağanüstü hal yasalarına mahkum olsun? Asıl ayrımcılık ve bölücülük bunlar, birlikte yaşamanın temellerini çökerten bu davranışlar değil mi?

Savaşım asıl mağdurları kadınlar, çocuklar ve yaşlı insanlar. Savaş, uygarlığın devamının güvencesi olan bu grupları tehdit ediyor. Onları onarılmaz yıkımlarla yüzyüze bırakıyor. Savaş bölgesinde çocuklar eğitim görmüyor, sürgün ise tüm yaşlıların, kadınların, çocukların yaşam olanaklarını kısıtlıyor. Savaş halklar için ölüm, çıkar çevreleri için ise para anlamına geliyor. O halde niye uluslararası hukuk belgelerinde teminat altına alınmış olan halkların eşitliği temelindeki temel hakların kullanımını engellemek için birbirimizi öldürelim?

Dili, cinsi, ırkı, milliyeti, inancı görüşü ne olursa olsun, insanım diyen herkesin vicdanı isyan etmeli, bizi her gün biraz daha insanlıktan çıkaran bu yanlış ve zararlı savaş politikalarına "Dur" demeli.

Artık yeter, bu savaş bitmeli, bu savaş bitmek zorunda! Taraflar ateşkes yapsın, bunu yapmalarını sağlayalım!

Kürt sorununun demokratik çözümünü özgürce tartışabilelim. İnsan hakları hukukun temeli olsun. İnsanlar düşündükleri, düşündüklerini açıkladıkları ve ona göre davrandıkları için zindanlara atılmasın. Kendimiz için istediğimiz herşeyi yanımızdaki için de isteyelim. Onların yaşama hakkını, ana dilde eğitim hakkını, siyasal kimlik hakkını savunalım.

Bu sorun nedeniyle yaşanan acılar son bulsun, yaralar kapansın! Parlamento ivedilikle savaş politikalarını terketsin, barışa ilk adım olarak koşulsuz genel af ilan edilsin. Olağanüstü hal kaldırılsın. İnsanlarımızın yabancı ellerde idamına karşı çıkmanın en kısa yolu, kendi ülkemizde idam cezasını kaldırmaktır. Bosna'daki insanlık trajedisine karşı çıkmanın en kısa yolu, önce kendi evimizdeki yangını görmek ve onu söndürmeye çalışmaktır.

İnsanlığa olumlu bir örnek sunmaktır. Etnik, sosyal ya da siyasal her türlü soykırıma karşı çıkmaktır. Halkların birbirleri ile bir alıp veremeyeceği yoktur. Sorun devletin kendisinde, yapısında ve anlayışındadır. Bu artık değişmeli, devlet Kürtlerin kimliğini ve haklarını tanımalı, demokratik çözüm için adım atmalıdır. Türkü, Kürdü ve diğerleri ile bu coğrafyada yaşayan herkesin özgür ve mutlu geleceği, ortak yaşam kültürünü savunmaktan, karşılıklı olarak birbirini tanımaktan ve karşısındakinin kimliğine saygı göstermekten geçmektedir.

İnsanı kirleten, insanlıktan çıkaran savaşa, savaş politikalarına "Dur" diyelim, karşı çıkalım, kabul etmeyelim.

HALKLARIN UMUDU SAVAŞ DEĞİL, GERÇEK DEMOKRASİDİR.

Barışa erişene kadar çığlığı sürdüreceğimize söz veriyoruz. Herkesin bu BARIŞ çığlığına katılmaya çağırıyoruz.

Barış çığlıkları daha güçlü

● Baştarafı 1. sayfada

Birdal, telgrafında, "Ülkemizde yıllardır haksız ve kirli bir savaş sürmektedir" dedi. Herkesin çıkarının barışta olduğunu söyleyen Birdal şöyle devam etti: "Çünkü tarih boyunca haksız savaşlar sonucunda kaybedenler sadece halklar değil, aynı zamanda bunu durduramamış ülkeler de olmuştur. İçinde yaşanmakta olan sorunun çözümü bir halkın kültürünün, kimliğinin tanınması ve bunun anayasal bir hakka dönüştürülmesidir. Sizden dileğimiz, 1 Eylül günü ya da o günle başlayan hafta içinde TBMM üyelerini olağanüstü toplantıya çağırmanızdır. Toplantının gündemi savaşın durdurulması ve Barış için ne yapılacağı olmalıdır. Savaşa esir olmayalım."

Öte yandan, İHD Genel Başkan Yardımcısı Av. Ercan Kanar, "Coğrafyamızda insanlarımızın, halklarımızın hakkı ve ihtiyacı olan barışı gerçekleştirmeli, yaşamalıyız" dedi. Hitler'in Polonya'ya saldırarak dünyayı kana buladığı 1 Eylülün yıldönümünde, halkların eşitlik ve özgürlük temelinde kardeşlik ve barış hakkının dünyanın her tarafında haykırılacağını ifade eden Kanar, savaş tüccarları, savaş suçluları ve savaşı çözüm görenlerin, her 1 Eylül'de olduğu gibi yine sahte söyemlerde bulunacağını vurguladı.

Ortak dilek: Kirli savaş bitsin

Barış Haftası dolayısıyla yayınlanan mesajlarda, "Kirli savaş bir an önce durdurulsun" deniyor. Gazetemize ulaşan diğer mesajları kısaltarak yayınlıyoruz.

HADEP ve BSP Ankara il örgütleri, birlikte hazırladıkları bildiri "Barış için sende bir şey yap" başlığını taşıyor. Bildiride barış için mücadelenin her gün politik bir görev olarak önümüzde durduğunu belirtilerek şöyle deniyor: "Kürt sorunu çözülmedikçe Türkiye barışa kavuşma şansını yakalamayacaktır. Bugün barış için yapılacak en önemli katkı, Kürt sorununu barışçıl, demokratik ve adil çözümüne katkıda bulunmak olacaktır. "

İHD Diyarbakır Şube Sekreteri Mahmut Şakar: Kürt sorunu nasıl algılanırsa algılansın, mevcut kişilerin ancak sorunun derinleşmesine ve çözümsüzlüğüne hizmet ettiği açıktır. O nedenledir ki, şu ana kadar soruna duyarsız kalan kesimler bile artık bazı çabalar içine girebilmektedir. Bunun sebebi toplumumuzda giderek yükselen barış talepleri hatta çığlığıdır. Mezar taşlarıyla barış olmaz daha fazla geç kalmayalım.

HADEP Diyarbakır İl Örgütü : 1 Eylül Dünya Barış Günü'nün genelde bütün insanlığa, özelde ortadoğu coğrafyasına barış ve kardeşlik getirmesi dileğiyle duyarlı, yurtsever, demokrat kamuoyunu göreve çağırıyoruz.

DDP Diyarbakır İl Başkanı Av. Semir Güzel: Yaşadığımız dünya, hala etnik ve bölgesel savaşlarla boğuşmakta, yaşadığımız bölge ise hala Kürt sorununun çözümsüzlüğünün dayattığı çatışmaların gölgesinde... Böylesine şiddetle içiçe yaşadığımız bir süreçte barışı savunmak cesaret olmanın yanında, aynı zamanda bir göredir de...

İHD Adana Şube Sekreteri ve Adana Demokrasi platformu Dönem Sözcüsü Mehmet Dağdoğan: İnsanlık düşmanı emperyalistler, dünya halkları arasına düşmanlık tohumları ekerek, halkları birbirine kırdırırlar.

Savaşta araç olarak kullanılan silahları da bol bol üreterek karlarına kar katarlar. Bir yandan da en barışçı nutukları atarak, barışın teminatı olarak kendilereni lanse edip, dünya halklarını uyutmaya çalışırlar. Gerçek barışı savunmanın yolu, dünya halklarının eşit ve özgür kardeşliğini savunmaktan geçer.

Tüm Sağlık- Sen Genel Merkezi: 11 yıldır süren savaş, sadece toplum sağlığını değil, ülke ekonomisini ve demokrasiyi de tahrip etmiştir. Bugün bütçenin önemli bir bölümü savaşa harcanmaktadır ve bu bütçenin yükünü de emekçiler çekmektedir. Ülkemiz özelinde savaşın bir an önce durdurulup, emekçilerin ve halkların lehine çözüm bulmasını, bugün sürdürülen savaş ortamında da Cenevre Savaş Hukuku'nun uygulanmasını istiyoruz.

Lastik- İş Genel Merkezi: Tüm bu savaşlar, bir yandan halklar arasındaki kardeşliği baltalarken, en fazla zararı da yine o ülkelerin emekçileri görmektedir. Oysa biz emekçilerin, emperyalizmin pazar savaşlarından hiçbir çıkarı yoktur. Barışı savunmak yalnızca bugün için değil, gelecek kuşaklar için de vazgeçilmez tarihsel bir görevdir.

Barış etkinlikleri takvimi

HADEP ve BSP'nin Ankara'da ortak düzenlemeyi planladıkları etkinlikler şöyle: 1 Eylül basın toplantısı, 2 Eylül barış zinciri, 3 Eylül Savaş Karşı Barış forumu, 9 Eylül Barış şenliği.

HADEP'in programı ise şöyle: 2 Eyül Mersin, 6 Eylül Adana ve 3 Eylül'de Bursa'da paneller düzenlenecek. 3 Eylül'de Ankara'da forum yapılacak. 4 Eylül'de, öldürülen Mardin DEP milletvekili Mehmet Sincar'ın Mardin'deki mezarı ziyaret edilecek. Öte yandan Tunceliler derneği 'Dersim'e yürüyüş' başlatarak, barış gününü Dersim'de kutlamaya çalışacaklar.

İHD'nin hazırladığı etkinlik programı ise şöyle: "1 Eylül'de, saat 11- 13 arası, Sultanahmet Meydanı'nda oturma eylemi yapılacak. TBMM'ye verilmek üzere, iki ay sürecek 'Barış için imza kampanyası' başlatılacak. Hazırlanan barış afişleri ve tişörtleri satılacak. 14 Ekim'de Ankara Genel Merkezi'de, İHD yöneticileri bir günlük 'Barış İçin Açlık Grevi' yapacaklar. 23 Ekim'de İstanbul-Kurtalan arası Barış Treni yolculuğu yapılacak. Eylül'den itibaren sendikalara barış için bir saatlik üretimden gelen gücü kullanma önerisi götürülecek. Barış gönüllülerinden oluşan heyet, siyasi parti, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri ile görüşmeler yapacak. Görüşmeler, 1 Ekim'den itibaren TBMM nezdinde yoğunlaştıralacak. Ankara'da Kasım sonuna doğru Barış Kurultayı düzenlenecek. Kurultayın ardından barış kitabı yayınlanacak. Eylül-Ekim-Kasım aylarında İHD şubelerinde 'Coğrafyamızda Barış' konulu etkinlik ve paneller yapılacak."

'Vicdani redciler'in karar duruşması yapıldı

'Vicdani red'e ceza

ANKARA/Roj- Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde Arif Hikmet İyidoğan, Mehmet Safa Fersal, Gökhan Demirkıran ve Osman Murat Ülke'nin yargılandığı Savaş Karşıtları Davası sonuçlandı. 2 ile 6 ay arasında değişen hapis cezalarına çarpırılan Vicdani Redciler, "Halkı askerlikten soğutma ve milli mukavemeti kırmak" suçundan yargılandı.

Ankara Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yargılanan savaş karşıtları, son sözlerinde 'Vicdani Red' haklarını kullandıklarını belirtiler. Gazetemiz yazarlarından şair Safa Fersal savunmasında, barışa olan tutkusu nedeniyle vicdani red hakkını kullandığını belirterek, "Şiddet insanı cesede dönüştürme yetisidir. Ben de bu yetenek olmadığı için ve insan yaşamına duyduğum saygı ve barışa olan tutkum yüzünden, vicdani red hakkımı kullanarak bu kutsal suçu işliyorum" dedi.

Savaş karşıtları, amaçlarının vicdani reddin yasallaşması olmadığını söyledi. Son sözlerini kullanan sanıklardan Oman Murat Ülke, "Derdimiz vicdani reddin yasallaşması değildir, çünkü vicdan yasalara sığmaz" dedi.

Karar için ara veren mahkeme, daha sonra sanıklara "Askerlikten soğutma ve milli mukavemeti kırmak" suçundan ceza verdi. Sanıklardan Arif Hikmet İyidoğan 6 ay hapis ve 550 bin lira para cezası, Safa Fersal 2 ay hapis 260 bin lira para cezası ve Gökhan Demirkıran 4 ay hapis 550 bin lira para cezasına çarpırıldı. Duruşmada hazır bulunan Ülke için ise, suçun maddi unsarlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verildi. Ülke askere gönderilmek üzere gözaltına alınarak Çankaya Akerlik Şubesi'ne teslim edildi. Davaya konu olan İstanbul Savaş Karşıtları Derneği'nin 17 Mayıs 1994 tarihinde düzenlediği basın toplantısında İyidoğan ve Fersal vicdani red haklarını kullanacaklarını belirtmişti.

Duruşmayı yerli ve yabancı basın yoğun ilgi gösterirken, Alman Şiddetten Arınmış Eylem Grupları Federasyonu, Fransa Pasifistler Birliği ve Toplumcu Yeşiller temsilcileri de duruşmada hazır bulundu.

Fersal duruşmayı terk etti

Karar için duruşmaya ara verildiğinde, şair Safa Fersal mahkeme binasını terk etti. Mahkeme, mahkumiyet kararlarını okuduktan sonra, Fersal hakkında duruşmayı terk ettiği için tutuklama kararı çıkardı. Fersal, trenle İstanbul'a gelmekteyken Eskişehir'de bir ihbar sonucu arkadaşı şair Mustafa Köz'le birlikte gözaltına alındı. Bir gece Eskişehir'de tutulduktan sonra, 31 Ağustos günü Ankara'ya götürülüp tekrar askeri mahkeme karşısına çıkarılan Safa Fersal, tutuklanarak Mamak Cezaevi'ne kondu.

İlk gece Safa Fersal'la birlikte gözaltına alınan ve ertesi gün serbest bırakılan şair Mustafa Köz, gazetemize yaptığı açıklamada, "Dünya barış haftasının kutlandığı bir süreçte alınan bu tutuklama kararı tüm barış savunucularına ve düşünce özgürlükçülerine gözdağı niteliği taşımaktadır. Ben de bir şair olarak, savaşlar olmasın diyorum. Herkesi bu konuda duyarlı olmaya çağırıyorum" dedi.

Yayla için de promosyon

ADANA/Roj- Yaz aylarında nüfusu 100 bini aşan Adana'nın Zorkun Yaylası'na bu yaz halk ilgi göstermedi. Bölgede yoğunlaşan eylemler dolayısıyla oluştuğu söylenen bu sessizliği bozmak için değişik ve ilginç yöntemler deneniyor. Zorkun Yaylası Koruma ve Güzelleştirme Derneği bu konuda bir çağrı bile yaptı.

Dernek Başkanı Feyyaz Besen, halka yaptığı duyuruda, isteyen herkesin Zorkun'daki evlerde tek kuruş para ödemeden dilediği süre kalabileceğini söyledi.

Roj

Yine "xwekujî"

● Baştarafı 1. sayfada

Tam tersine bu durum, bencil politikalar ve dar grup hesaplarının ulusal politikaların yerine geçirilmesi nedeniyle Kürtler arasındaki gerilimi artıran ve çatışmaları kışkırtan bir faktör olmaya başlamıştır. Dublin toplantısı sonrasında KDP ve YNK arasındaki çatışmaların sona ermesi ve önemli gelişmelerin yaşanması beklenirken PKK'nin KDP'ye yönelik saldırısı ile ortaya çıkan her türlü dış müdahaleye açık istikrarsızlık ortamı Güney'deki muhtemel yeni kazanımların da önünü kesmiştir.

Sömürgeci bölge devletlerinin G. Kürdistan'daki gelişmelere karşı duyarlılıkları, onları her türlü komplo ve entrikanın içine çekmektedir. Ulusal güçler ise, şu ya da bu düzeyde bölge devletleri ile belli ilişkiler içerisinde bulunmaktadır. Bu ilişkilerin, sözkonusu komplo ve entrikalara dahil olunmadan sürdürülmesindeki güçlük ortadadır. Ancak bu devletlerle ilişkilerde ulusal genel yararı gözetmeyip, Ortadoğu'nun karanlık dehlizlerinde kurulu kumpaslara alet olanlar, bunun bütün sonuçlarına ve sorumluluğuna da katlanmak durumunda kalırlar.

PKK'nin KDP'ye yönelik ağır ithamları öteden beri biliniyor. Yanısıra KDP'nin de PKK'ye yönelik suçlamaları oldukça ağır. Ancak sorunlar ne kadar ağır olursa olsun, eğer başkaca birtakım angajmanlar sözkonusu değilse, diyalog yoluyla çözüm imkanları tüketilmemiş demektir.

Ulusal güçler arası ilişkilerde şiddetin egemen olması, ulusun geleceğinin karartılması anlamına gelmektedir. Hangi gerekçeyle olursa olsun, ulusal güçlerin, siyasal rekabeti şiddet aracılığıyla yürütmesi kabul edilemezdir.

PKK, KDP üslerine ve bürolarına karşı başlattığı saldırıyı hemen ve koşulsuz olarak durdurmalıdır. Ülkemizin herhangi bir parçasındaki en küçük tazanımlara dahi kıskançlıkla sahip çıkılması gereken bir süreçte meydana gelen talihsiz saldırılar, G. Kürdistan'daki barış ve istikrar ortamını zedeleyerek buradaki kazanımları tehlikeye sokmaktadır. PKK-KDP ilişkilerinin normale dönmesi için bütün ulusal güçler seferber olmalıdır.

PKK, KDP'ye saldırdı

Haber Merkezi- PKK'nin G. Kürdistan'daki KDP üslerine karşı giriştiği saldırıdan sonra bölgede gerginlik tırmanırken, PKK kaynakları saldırıların süreceğini açıkladı.

Saldırı konusunda PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan tarafından bir gazeteye yapılan açıklamada, saldırının "düşmanla işbirliği yapan güçlerin dağıtılmasını", "devrimci bir hükümete yol açılmasını" ve Güney'de "devrimci demokratik bir federasyon" kurulmasını amaçladığı iddia edilerek, saldırı "İkinci 15 Ağustos Atılımı" olarak nitelendirildi.

ARGK basın bürosu tarafından yapılan açıklamada ise, KDP'ye ait 21 üsse yapılan saldırı sonucunda 18 üssün ele geçirildiği, saldırıya 2 bin 100 PKK gerillasının katıldığı, çatışmalarda 62 peşmergenin esir alındığı, 4 PKK gerillasının ise yaşamını yitirdiği bildirildi.

Saldırı konusunda KDP yetkilileri tarafından yapılan açıklamada ise, PKK saldırılarının püskürtüldüğü ileri sürülerek, Dublin toplantısından sonra bölgede hüküm süren barış ortamının bu saldırılardan etkilenmeyeceği dile getirildi.

Irak Ulusal Kongresi tarafından konuyla ilgili olarak yapılan açıklamada, PKK saldırısının Dublin toplantısı ile yapılan anlaşmayı tehlikeye soktuğu belirtilerek, PKK'nin saldırılarını durdurması istendi.

Öte yandan bazı KSBP'nin de aralarında bulunduğu Kürt siyasal çevreleri ve aydınlar tarafından yapılan açıklamalarda, PKK saldırısının Güney Kürdistan'daki süreci olumsuz yönde etkileyeceği belirtilerek, PKK'ye bir an önce saldırılarına son vermesi, sorunların barışçıl yöntemlerle ve diyalog yoluyla çözümlenmesi çağrısında bulunuldu.

PKK: PKK dikkate alınsın

PKK ile Kürdistani Cephe arasında 1992'de meydana gelen çatışmaların Federe Parlamento ve hükümet ilanından hemen sonraya rastlaması ile PKK'nin KDP'ye yönelik saldırısının Dublin toplantısının hemen ertesinde gerçekleşmesi, siyasal gözlemciler tarafından "dikkat çekici" bulunurken, PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan Türkiye'nin G. Kürdistan'a yönelik bir operasyonunun kendileri açısından bir sorun yaratmayacağını ve hatta KDP'ye yönelik saldırıyla aynı zamanda böyle bir amaç da güttüklerini belirtti. Öcalan, saldırıyı "İkinci 15 Ağustos Atılımı" olarak nitelediği açıklamasında KDP'yi ağır bir dille suçlayarak "devrimci demokratik bir federasyonu" gerçekleştirmeye çalıştıklarını ve Türkiye'nin olaya müdahale edeceğini sanmadığını söyledi.

ERNK Avrupa Sözcüsü Ali Sapan da saldırı konusunda bir açıklama yaparak PKK'nin üçüncü güç olarak dikkate alınması gerektiğini, PKK'siz çözüm girişimlerine karşı hazırlıklı olduklarını ileri sürdü.

ARGK Karargah basın bürosu açıklamasında ise KDP'nin PKK'yi görmezden gelemeyeceği, PKK'yi daha fazla ciddiye alması gerektiği ifade edilerek, saldırının, KDP'nin bölgenin kuzeyini Türk güvenlik çıkarlarına açık hale getirmesine karşı ve olası bir saldırıyı önlemeye yönelik olduğu iddia edildi.

KDP: PKK saldırısının sorumluluğuna katlanmalı

KDP sözcülüğü tarafından 26 Ağustos'ta yapılan yazılı açıklamada ve KDP temsilcilerinin beyanatlarında iddiaların asılsız olduğu ileri sürülerek PKK'nin saldırısının sorumluluğuna katlanmak durumunda kalacağı ifade edildi. KDP kaynakları, saldırıdan sonra PKK gerillalarının kırsal alana çekildiğini ve bu arada saldırılar sırasında 5 peşmerge ile 7 sivilin yaşamını yitirdiğini bildirdi. Dublin anlaşmasının uygulanacağını da belirten kaynaklar, PKK saldırısının KDP ve YNK arasındaki barış sürecini etkilemeyeceğini de kaydettiler.

YNK'ye yakın kaynaklar, YNK'nin çatışmaları yakından izlediğini ancak herhangi bir müdahalesinin sözkonusu olmayacağını belirtirken, YNK tarafından yapılan açıklamada da YNK'nin Dublin toplantısı sonuçları konusunda dikkatli hareket ederek anlaşmaya titizlikle uyduğu, PKK ve KDP arasındaki savaşta taraf tutmalarının da sözkonusu olamayacağı bildirildi.

KSBP: Saldırılar kayıtsız şartsız durmalı

Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu (KAWA, RNK/KUK, TS, TSK, YEKBûN) konuyla ilgili yaptığı açıklamada, "PKK'nin saldırılarına gerekçe olarak gösterdiği hiçbir nedenin, Güney Kürdistan'da böyle bir saldırıyı gerçekleştirmesini haklı çıkarmaya yetmediği inancındayız. Bilindiği gibi, Güney Kürdistan'da ortaya çıkan ulusal mevziler tüm Kürt halkınındır ve bunlardan sadece sömürgeci devletler rahatsız olmaktadırlar. Nasıl ki, KDP ve YNK arasındaki çatışmalar Kürt halkının haklı davasına ve Güney Kürdistan'daki ulusal kazanımlara zarar verecek ve sömürgeci-işgalci devletlerin müdahaleleri için yeni fırsatlar yaratacaktır" dedi.

Açıklamada, bugüne kadarki deneyimlerin, Kürt ulusal güçlerinin siyasal ya da diğer sorunlarını çatışma ve saldırılar yolu ile çözemeyeceklerini gösterdiği belirtildi. Siyasal güçlerin birbirlerine yönelik eleştirilerini, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki istem ve ilişkiler ve bu konularda ortaya çıkan sorunların, Kürt halkının genel ulusal çıkarları temelinde yürütülecek tartışmalar ve ilişkilerle çözüme kavuşturulması istendi.

KSBP'nin açıklaması şöyle devam etti: "PKK'den bu saldırılarını kayıtsız ve şartsız olarak durdurmasını talep ediyoruz. Çünkü, Güney Kürdistan'da elde edilen ulusal kazanımların ve ortaya çıkan fırsatların korunması görev ve sorumluluğu tüm Kürdistanlı ulusal güçlerin olduğu gibi aynı zamanda PKK'nindir."

Saldırıya bombalı destek

Öte yandan 28 Ağustos'ta İstanbul'da gerçekleştirilen iki kişinin ölmesi ve 40 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan üç ayrı bombalama eylemini ARGK Metropol İntikam Timleri (AMİT) üstlendi. Sivil hedeflere yönelik bu saldırıların, PKK'nin G. Kürdistan'daki saldırısını desteklemek ise Abdullah Öcalan tarafından yapılan açıklamada dile getirilen "Demokratik Federasyon kuracağız" sözlerini selamlamak amacıyla gerçekleştirildiğini bildiren ARGK kaynakları, saldırıların devam edeceğini açıkladı.

PKK'nin Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı'na başvurarak sivil hedeflere saldırıları yasaklayan Cenevre Konvansiyonu'na uymayı taahhüt etmiş olmasına rağmen böyle bir eylemin gerçekleştirilmiş olması Kürt siyasal çevreleri tarafından "kaygıyla" karşılanırken, Birleşik Sosyalist Parti, Alman Yeşiller Partisi'nin Avrupa Parlamentosu Grup Başkanı Claudia Roth'un da aralarında bulunduğu bir topluluklu Beyoğlu'ndaki patlama yerine giderek olayı protesto etti.

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU
Genel Koordinatör: Yakup KARADEMİR

Genel Yayın Yönetmeni: Mehmet MUTLU
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Haber Müdürü: Hüseyin ŞİMŞEK
Kültür: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58

Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep : Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin : İstiklal Cad. Camli Şerif Mah. 29. Sk. No:5/6 Tel: 324 237 04 77

Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilcisi:
İbrahim BETTEFELD: Ross str. 18, 50823 Köln/ Tel-Fax: 0049 221 51 059 04
Danimarka:
Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka- Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre:
Halis KİNALİ
Kehrgasse 10 3018 Bern
Tel : 00 41 31992 26 50
İsveç:
Rojda ÇELİKEL Box: 15 216 161 15
Bromma/Sweden Tel: 0046-8 803135
Fax: 0046-8 801825
Almanya:
Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne
Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda:
Ferhat AMEDİ - PB 1092 68 01 BB ARNHEM
Tel: 0031 85 23 26 95 fax: 003185 21 91 16
Fransa:
Paris Tel:1-4824 1795
Avusturya:
Postfac 58 1022 Wien
Belçika:
N. Bişeng SÜSLER
st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere:
Seyda ALPŞEN Tel/Fax: 0044 171 61 30699
Yunanistan:
Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487
Baskı: BASMAT
Dağıtım: YAY-SAT

Almanya'da, "Suriye'de Kürtlerin Durumu" üzerine bir seminer yapıldı

Arapça bilmeyen vatandaşlıktan çıkarılıyor

1962'de Suriye hükümeti yaptığı özel bir seçimle 120 bin Kürtü vatandaşlıktan attı. 1963'te alınan kararla Kürtlere, eğitimden mahrum bırakılma ve Arapça bilmeyenlerin bütün haklardan mahrum bırakılmalası, asimile edilmeleri gibi yaptırımlar uygulanmaya başlandı. Bugün, Suriye'deki 2 milyonun üzerindeki Kürtten 150 bini değil.

Seyidxan KURIJ

ALMANYA - Almanya'nın Düsseldorf kentinde 26-27 Ağustos'ta Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği tarafından "Suriye'de Kürtlerin Durumu" üzerine bir seminer yapıldı. Seminer Aşağı Saksonya eyaleti adalet bakanı Heidi Alm-Merk'ın açılış konuşması ile başladı. Daha sonra Özgür Üniversite-Berlin'de doçentlik yapan Dr. Ferhat İbrahim, Suriye devletinin kuruluşu ve Fransız mandasından Esat yönetimine kadarki sürede Kürtlerin durumu üzerine bir tebliğ sundu.

Dr. Ferhat İbrahim Suriye devletinin, 1.Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'nın mandasında kurulduğunu ve 1916 tarihli Sykse-Picot antlaşması, daha sonra sırasıyla 1921'de TC - Fransa, 1930'da TC-Suriye arasında imzalanan sınır antlaşmaları ile Kürt bölgeleri El-Cezire, Arappınar ve Kürtdağ Suriye'nin sınırları içerisinde kaldı. İbrahim, Suriye'deki Kürtlerin tarihi gelişimlerini şöyle özetledi: "Fransa sürekli Arap dostu bir politika izlediğinden bu Kürt bölgelerinin Suriye sınırları içerisinde kalmasını istedi. Fransızlar Kürtlere kültürel haklar tanımaya yanaşmadılar. Kürtler Suriye'nin bağımsızlık hareketini aktif olarak desteklediler. Fakat, Fransızlar gittikten sonra Kürtler üzerindeki politik baskılar artmaya başladı. Kürtlerin demek kurma, Kürtçe yayın yapma gibi hakları da ellerinden alındı. 1962 de Suriye hükümeti yaptığı özel bir seçimle 120 bin Kürtü vatandaşlıktan attı. Daha sonra iktidara gelen Baas-Partisi Kürt köylerine zorunlu boşaltma politikası uyguladı ve buralara Arap aşiretlerini yerleştirdi. Baas Partisi döneminde Kürtler üzerindeki politik baskı daha da katmerleşti."

İnan hakları kuruluşları Suriye'ye giremiyor

Dr. Volker Perthes, Esat rejimi altında Suriye'de devletin ve toplumun gelişimi üzerine bir tebliğ sundu. Daha sonra İnsan hakları için enternasyonal Birliğin (FIDH) başkan yardımcısı Dr. Haytham Manna Suriye ana yasası ve uluslararası insan hakları sözleşmeleri üzerine bir konuşma yaptı. Dr. Haytham Manna vatandaş hakları ve politik haklar üzerine uluslararası sözleşmesi ve Suriye anayasanın maddelerini karşılaştırdı. Suriye'nin 1979'dan beri hiç bir uluslararası insan hakları sözleşmesini imzalamadığını ve hayata geçirmediğini belirtti.

Dr. Haytham Manna, "Suriye anayasasına göre Suriye'de sadece bir ulus vardır: Suriye Arap ulusu; bir demokrasi vardır; Halk Demokrasisi; bir parti vardır; Baas-Partisi" dedi. Hiç bir insan hakları kuruluşunun Suriye'ye girmediğini ve burada çalışma yapamadığını söyleyen Manna, ülkedeki insan hakları ihlallerine aşağıdaki örnekleri verdi: "1963'de Hasaka bölgesi için özel bir muamele uygulanıyor.

1967'de bütün Kürtçe olan coğrafik terimler kitaplardan kaldırıldı ve Kürtçe yerleşim yerlerinin isimleri Arapçalaştırıldı.

Hala Suriye'de Kürtçe'nin basım ve yayında kullanılması yasaktır."

Nüfusun yüzde 18'i Kürt

Seminerin ikinci günü Kürdistan İnformasyon ve Dökümantasyon Merkezi (NAVEND) üyesi Şemi Rojava, "İnsan hakları gerçeği: Suriye'de Kürtlerin durumu" isimli bir rapor sundu. Şemi Rojava Suriye Kürdistanı'nın demografik yapısı hakkında bilgiler verdikten sonra, bugün Suriye'de 2 milyonun üzerinde (nüfusun yüzde 18'i) Kürt olduğunu belirtti ve sözlerini şöyle sürdürdü: "1963 yılında Baas Partisi Kürtler üzerine bir araştırma yayınladı. Araştırmada, Kürtlere karşı kullanılmak istenen 12 maddelik yaptırım mevcut. Bu maddelerin içinde, Türkiye'den gelen Kürtlerin yurtdışı edilmeleri, Kürtlerin eğitimden mahrum bırakılmaları, Arapça bilmeyenlerin bütün haklardan mahrum bırakılmaları, asimile edilmeleri vs. bulunuyor. Bugün hala vatandaş olmayan 150 bin Kürt var ve bunlar bütün vatandaşlık haklarından mahrumlar. 1986 Newrozu'nda sokakta kutlama yapan halk üzerine ateş açıldı. Saldırıda birçok insan yaralandı ve çoğu da öldü. 1987'de Şam'da halk Newroz'u kutlarken, devlet bir katliam provası yaptı. Geçen yıl Al Cezireдeki Al Hasaka Cezaevi gardiyanlar tarafından yakıldı ve 50'den fazla insan öldürüldü. Bugün yüzlerce Kürt politik çalışmalarından dolayı cezaevlerinde. İnsanlar kendilerine savunma hakkı verilmeden cezalandırılıyor. Hatta bazı Kürt politikacıları, yıllarca mahkeme önüne çıkarılmadan, cezaevlerinde tutuluyorlar."

Seminerde ayrıca, Dr. Şerif Azad'ın yönetiminde Kürdistan demokratik partisi-Suriye (El-Parti), Yekiti, Kürdistan Sosyalist Partisi-Suriye ve Partiya Hevgirtına Gele'nin katıldığı "Suriye Kürtlerinin Geleceği" üzerine bir tartışma yapıldı. Seminer Sertaç Bucak'ın yönetiminde yapılan değerlendirme ve gelecek çalışmalarla ilgili perspektif belirleme tartışması ile sona erdi.

Ülkeleri birçok parçaya bölünmüş Kürtler, dahil edildikleri hemen hemen hiçbir ülkede rahat değil.

Suriye anayasasından bazı maddeler:

Madde 43: "Bu kanun Suriye Arap ulusunu tanımlar"

Madde 134: "Suriye'de yargılamalar Arap halkı adına yapılır"

Madde 83: "Cumhurbaşkanı adayı Suriyeli biri olmak zorundadır"

Göç ve kentleşme(me)

Ahmet ÖZER*

GAP bölgesindeki kentleşmeyi ve nüfus büyümesini iyi bir şekilde anlamak için öncelikle bir durum tesbiti yapmak gerekiyor. Durum tesbitinden sonra soruna teşhis koymak ve ona göre çözüler geliştirmek daha rasyonel olacaktır. O nedenle birinci aşamada kısa bir durum tesbiti yapacak, sorunlara işaret edecek, sonra da bazı çözüm yolları üzerinde duracağım.

1950'den beri bölge nüfusundaki artış hızı Türkiye nüfusunun artış hızından daha yüksek bir düzeyde gerçekleşiyor. 1985-1990 arasındaTürkiye nüfusundaki artış hızı ortalaması yüzde 2.34 iken, GAP bölgesinde yüzde 3.11'dir. Demek ki bu sürede GAP bölgesi nüfusu Türkiye nüfusunun 1.5 katı bir hızla artmıştır. Bölge nüfusu 1970'de Türkiye nüfusunun yüzde 7.9'unu, 1985'te yüzde 8.5'ine eşitken, 1990'da bu oran yüzde 9.2' ye çıkmıştır. Bölge nüfusu 20 yılda (1970-1990) yüzde 83 oranında artmıştır.

Genel olarak bir bölgenin ya da bir ülkenin sosyolojik kriterlere göre kentleşme durumu nüfusu 100 binin üzerinde olan yerleşim yerlerinde yaşayan insan sayısı ile ölçülür. Eğer bir ülke veya bölgede nüfusun yüzde 30'u 100 binin üzerindeki kentlerde yaşıyorsa, bu orada yoğun kentleşmenin yaşandığı anlamına gelir. Bu daha çok sanayi devriminin ilk önce yaşandığı ülkelerde ve bölgelerde görülür. Daha sonra sanayileşmeye tamamiyle geçmiş ülkeler de bu durumu takip etti. İngiltere (Yorkhaire), Kanada, ABD gibi. Ancak Mısır, Hindistan, Suriye ve bölgemiz gibi sanayisini tam olarak kuramamış hazır bölgelerde yoğun kentleşme görülüyor.

GAP bölgesinde bu anlamada ilginç bir gelişmiye tanık oluyoruz. Son yıllarda sanayileşme olmamasına rağmen nüfusu 100 binin üzerinde olan kentlerde nüfus yığılması artarken, 2000 nüfusun altındaki yerleşmelerin nüfusunda hızla bir azalma olduğu görülüyor.

1965 yılında bölgede, nüfusu 100 binin üzerinde bulunan yerleşmelerde bütün bölge nüfusunun yüzde 11.1'i yaşarken, bu oran 1990'da yüzde 29.24'e ulaşmıştır.

*GAP Belediyeler Birliği Genel Sekreteri

Kayıt parası yine sorun

ADANA-Roj- Okulların açılmasının yaklaştığı şu günlerde 'Okullarda Kayıt Parası Krizi' yine gündeme geldi. Eğitim-Sen Adana Şube Sekreteri Osman Sert konu ile ilgili olarak Ağustos günü bir basın açıklaması yaparak yetkililerin kayıt parası konusuna gereken özeni göstermelerini istedi.

Eğitim Sen Adana Şube Sekreteri Osman Sert Bakanlık yetkilileri her yıl kayıt parası diye bir şey yok derler. Ancak yine de alınır" dedi. Velilerin çocuklarını en iyi bildikleri okula kaydettirmelerinin en doğal haklarının olduğunu söyleyen Sert, bu hakların anayasının 42. maddesiyle de korunduğunu belirtti.

Hiçbir yasa ve yönetmenliğin velileri kayıt parası ödemeye zorlayamayacağını hatırlatan Osman Sert, kişisel şikayetleri İl Milli Eğitim Müdürlüklerine yapabileceğini de söyledi. Eğitim Sen Şube Sekreteri Osman Sert, Adanalı parlementerlerden okulların satılmasını engellemelerini ve eğitim kurumlarının alt yapı, bina, araç-gereç ve personel ihtiyacının karşılanması için girişimlerde bulunmalarını istedi.

"Bulutlar dağları kucaklıyor
dağlar bulutları sarmalıyor...
Yapayalnız gözlerim
Güneyin göklerinde yüreğim
heyecanla çarpıyor:
Dostlarımı düşünüyorum."

Ho Chi Minh

Ho Chi Minh yaşıyor

Vietnam Marksist hareketinin ve Vietnam Komunist Partisi'nin kurucusu Fransa ve ABD sömürgeiliğine karşı Vietnam kurtuluş savaşının önderi ve Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin kurucusu, ilk Başkanı Ho Chi Minh bundan 26 yıl önce 3 Eylül 1969 yılında 79 yaşında öldü.

19 Mayıs 1890'de Nghe An ilinde doğdu. Asıl adı Nguyen Tat Thanh olan Ho Chi Minh, sarayda babası tarafından eğitilerek mandarinliğe yükselmiş, ancak ateşli bir sömürgecilik karşıtı olduğundan kukla imparatorun sarayından kaçtı. Çok sayıda okul değiştiren Ho Chi Min öğrenimini tamamlayamayarak, 1914 yılına kadar gemilerde tayfalık yaptı. Fransızca, İngilizce ve Rusçanın yanı sıra üç ayrı Çin lehçesini de öğrenen Ho Chi Minh, Fransa'da yaşadığı sürece Nguyen Ai Quoc (Yurtsever Nguyen) adıyla edebi çalışmalara başladı. Fransız Sosyalist Partisi'nin Komunist Parti'ye dönüşerek Komintern'e katıldığı Tours Kongresi'ne Çin Hindi delegesi olarak katıldı.

Önce gençleri biraraya getirdi

Komintern'in sömürge halkların kurtuluşunu dünya devriminin bir parçası olarak gören programından etkilenerek katılma yönünde oy kullanınca, FKP'nin kurucuları arasında yer aldı. 1924'de Komintern'in 5. Kongresi'ne katıldıktan sonra Çin'deki Vietnamlı gençler arasında çalışma yürüttü. Vietnam Devrimci Gençlik Birliği'ni ve Doğu Asya Ezilen Halklar Birliği'ni, 3 Şubat 1930 yılında ise uzun zamandır oluşturmaya çayhıştığı Çin Hindi Komunist Partisi'ni kurdu. Bu tarihten sonra Ho Chi Minh'in adı Vietnam ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesiyle örtüşmüştür.

Sayısız isimlerle bir profesyonel devrimci

Birçoğu bilinmeyen sayısız başka isimlerle kendi tabiriyle tam bir profesyonel devrimci olarak kimi zaman rahip, gemici, öğretmen ve gezgin berber kılığında Vietnam ulusal kurtuluş mücadelesinin marksistlerin çevresinde toplanması için uygun ortamlar yaratmaya çalışmıştır. "Aydınlatan insan" anlamına gelen Ho Chi Minh adını ise 1943'te Fransız emperyalizmine karşı silahlı mücadele hazırlıklarına başladığı zaman aldı.

2 Eylül 1945'te Ho Chi Minh Hanoi'deki Ba Dinh Alanı'nda yarım milyon kişi önünde "Bağımsızlık Bildiri'si" okuyarak, Vietnam'ı Asya'nın sömürge zincirlerini parçalayan ilk bağımsız ülkesi ilan etti. Özellikle 1960'lı yıllar Ho Chi Min'in dünya ölçeğinde önem kazandığı yıllar oldu. Bunun da iki sebebi vardı. İlki, ABD emperyalizminin Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne saldırarak istila etmesine karşı verilen uzlaşmaz silahlı mücadele, İkincisi ise, uluslararası komünist hareketin ÇKP ve SBKP arasındaki ihtilaf ile bölünmesinde takınmış olduğu özgün tavırdır.

Dünya devrimine büyük katkı

Ho Chi Minh'in ölümünden ve Vietnam devriminin siyasal sonuçlarına ulaşmasından bu yana onun adıyla anılan hiçbir teorinin tartışmaya konu olmayışı, marksizmin teorik evrimi bakımından kalıcı bir eser bırakmamış olduğundandır. Zaten, Ho Chi Min'i önemli kılan da ezilen halkların dünya devrim sürecindeki rolüne sadık kalmış olmasıdır. Ho Chi Min yazdığı makalesinde

2 Eylül'de yazdırdığı vasiyetnamesinde, "En büyük arzum, mücadelede sıkı sıkıya bağlanmış olan halkımızın ve partimizin barış içinde, birleşmiş, bağımsız, demokratik ve müreffeh bir Vietnam yaratması ve dünya devrimine böylece, onurlu bir katkıda bulunmasıdır" demişti.

1960'larda dünya devriminin kalbi Vietnam'da atıyordu. Ho Chi Minh, Dünya Devriminin her şeyden önce pratikte her ülkenin işçilerinin kendi yerel devrimlerini gerçekleştirmesi olduğunu kavramasıyla 60'lı yıllarda dünya devrimine en büyük katkıyı yaptığını söylemek de yanlış olmasa gerek.

Büyük 'umutlar'la uygulamaya sokulan kredili sistem özelleştirmeye yönelikti

Eğitimin yeni yaz-boz dönemi

Büyük vaadlerle uygulamaya sokulan kredili sistemden vazgeçildi. Eski bakana göre bu "ihanet"ti, yeni bakana göre "yeni bir çığır açılacak". Değişmeyen tek gerçek ise şu; Türkiye'de eğitim sistemi, yaz boz tahtası olmaya devam ediyor. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine başvurduk.

Yaz-boz tahtasına çevrilen eğitimin yükünü öğrenciler çekiyor.

Haber Merkezi- Büyük vaadlerle uygulamaya sokulan kredili sistemden vazgeçildi. Eski bakana göre bu "ihanet"ti, yeni bakana göre "yeni bir çığır açılacak". Değişmeyen tek gerçek ise şu; Türkiye'de eğitim sistemi, yaz boz tahtası olmaya devam ediyor. Konuyla ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine başvurduk.

Mehmet Ali Yavuz, Van 100. Yıl Ünüversitesi'ne bağlı iki yıllık Eğitim Yüksek Okulu mezunu. Yavuz daha sonra Ankara Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nü bitirdi. Halen Bakırköy özel Kadro Dersahanesi'nde Danışman ve Müdür Yardımcılığı yapıyor.

M.A.Yavuz, "Devlet kredili sistemi getirirken, özellikle metropollerde eğitimi özeleştirmeyi amaçladı. Fakat kimi bölgelerde, Doğu ve Güneydoğu'da devlet denetiminin sürmesi isteniyordu. Yani devlet buralarda okulları yine kendi tekilinde tutucaktı. Diğer bölgelerde ise özelleştirecek ve böylece büyük bir ekonomik yükten kurtulacaktı. Hatta belli bir gelir elde edecekti. Buda şu demek: Parası olan okur. Parası olmayan, devlet okullarıyla yetinir. Doğu, Güneydoğu ve İstanbul'da aynı dersler veriliyor. Aynı sınav sistemi var. Böyle eşitlik olur mu? kincisi Siirt'in bir lisesinde öğrenci turizm dersi görüyor. Ne yapacak bu öğrenci bu dersi. İstanbul, İzmir'dekiler ise tarım dersi alıyor.

Üçüncü bir konu: Kredili sistemende bir öğrencinin okul değiştirmesi çok zor. Her okulda zorunlu dersler ile seçmeli dersler farklı. Bu sistem daha çok devlet okullarında işlemiyor. Çünkü altyapı yok, kadro yok. Fakat özel liselerde işliyor. Bu sistemi devlet okullarından kaldırsınlar. Burda önemli olan, uygulamaya çalıştığınız sistemi hangi insanı uygulayacağınızdır. Devlet bu sistemle okullarında pasif, edilgen, itiatkar, sorumsuz, sorgulamayan bireyler yetiştirmek istiyor" dedi.

Beklenen hedefe ulaşamadı

A. Aslan, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. 11 yıl devlet okullarında öğretmenlik yaptı. Beş yıl önce istifa edip özel sektöre geçti. Şu anda özel bir dershanede Türkçe öğretmenliği yapıyor. A. Aslan, görüşlerini şöyle özetledi:

"Kredili sistemin yeteri kadar anlaşılabildiğini sanmıyorum. Ayrıca özüne uygun biçimde uygulandığı da söylenemez. Dolayısıyla sistemden beklenilen hedefe ulaşılamadı. Kredili sistem, özünde iyi düşünülmüş, mevcut yapı içinde olumlu bir sistemdi. Son aylarda liselerde görülen öldürme, yaralama, olayları, çeteleşme olgusu Kredili Sistem'den kaynaklanmıyor. Bu bence derinlerdeki sorunu görmeyen, göstermek istemeyenlerin sığındıkları bir bahane. Kredili sistem kaldırılınca da bitecek değil. Öze dokunulmadan yalnızca biçimsel alanda bir takım değişikliklerle sorunlar günü birlik giderilmeye çalışılıyor. Bu da tutmuyor. Bir süre sonra yeni bir tükanma yaşanıyor. Kredili sistem de olduğu gibi. İyi düşünülmüş bir sistem, yapısal bir değişim programının üstüne oturtulmadığı için ters ve olumsuz sonuçlara yol açabiliyor. Bu tür değişikliklerden en büyük zararı öğrenciler görüyor. En başta ne yapacağını bilemiyor, iyi yetişemiyor ve kaybediyor.

Öğrenciler ne dedi

Ebru Çetin (Tunceli Cumhuriyet Lisesi): Tek kelimeyle rezalet. Baştakiler gitmedikçe bu sistem değişmez.

S.N. (İstanbul Bağcılar Lisesi): Sosyalist düzen kurulmadıkça eğitim sistemi değişmez. Daha insancıl daha ideal bir Türkiye olunca, o zaman hiçbir öğrenci boşta kalmaz. Çok öğrenci üniversite mezunu ama halen çoğu da kahve köşelerinde ya da suculuk yaparak geçimini sağlıyor. İnsanların birbirini sevdiği, hoşgörülü günlerin geldiği zaman, Türkiye'de "cahil" insan kalmayacaktır. Kredili sistemi kınıyorum.

Ayhan Can (İstanbul Teknik Ünüversitesi): Eğitim sistemi son yıllarda sistemle birlikte yozlaştı. Amaç tek bir kişilik tipi yaratarak insanların sisteme karşı koymalarını önlemek. Peki biz nasıl bir eğitim sistemi istiyoruz. Acaba biz hangi eğitim sisemi içinde kendimizi ifade edebiliriz. Gençlik nasıl kendi kaderini belirleyecek. Yıllardan beri hep tartıştığımız bir soru. Bunlara, ancak diğer sorunlara cevaplar bulduğumuz oranda bulacağız. Yoksa reçete sunmak yanlış.

H. Arıkan (Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi): Sistem her alanda olduğu gibi eğitim ve öğretimde de bir çıkmaz getirmiştir. Bu konuyu diğerlerinden ayrı tutarak değerlendirmek biraz zor görünüyor. Temelden, yani ilk öğretimden başlayarak kademeli bir şekilde çözmek en mantıklı olanıdır. Yani öğrenci lise son sınıfta kendisinde belirgenleşen ve diğer alanlara oranla daha net olan yeteneklerini ortaya çıkarmalı. Yüksek öğrenimini bu şekilde tamamlamalı.

Serkan Bakır (İstanbul Fatih Vatan Lisesi):Bu eğitim sistemi öğrenciyi derste bırakmıyor. Bir ders saati üç ile çarpıp çıkan sonuç kadar derse girmeme hakkın var.Bu da öğrencileri hantallaştırıyor. 5'lik değil, 10'luk ders sistemi olmalı. Dersler zorunlu olmalı. Bu sistem ile öğrenciler askerden kaçmak için bile bile uzatabiliyorlar. Bu sistem okulu uzattığı için kahve kültürü gelişiyor. Yerel eğitim sistemine karşıyım. Çünkü Kürtçe dersi konuduğu zaman, bölücülük olur.

U. Ateş (İstanbul Kocasinan Lisesi):Eğitim bilimin en büyük kilisesi haline gelmiştir. İnsan yavrusunu çocukluktan alıp papaz sistemiyle ortaya çıkarıyorlar. Öğrenciler hiçbir kişiliği olmayan bir makinenin birer parçaları haline geliyor. Öğrencilere seçenek sunmayan onlara tercih hakkı bırakmayan bir sistem. Sistemi olmayan bir eğitim istiyorum. Bireyin hiçbir özelliği kalmıyor. Tamamen kişiliksiz, ütopyası olmayan, bütün düşünüşü kendi "yoluna" bulmaya çalışan, genel sınıra ait kişilik yaratılıyor. Sosyalist ülkede de bu böyledir.

Her şey merkezden gelir ve uygulanır. Farklılık kalıpların farklı olması. Sistem insanlara tercih hakkı bırakmalı. Yani bilime inanmayan bir insan bilimi karşısına alabilecek kurumları bulabilmeli. Bilimde bir ukalalık gelişti; "bütün evreni tanıyorum, evreni tanıdığım yere kadar düzenli, ondan sonrası kaostur" diyor. Bütün sistemler doğaya egemenlik kavramı üzerine kurulmuş. Doğaya egemenlik kavramının altında ise insana egemenlik kavramı yatıyor.